

Tampereen yliopisto

Susanna Lilja

AMMATTIKORKEAKOULUN HOITOTYÖN
OPETTAJA PEDAGOGISEN RAKKAUDEN
ÄÄRELLÄ

Kasvatustieteen pro gradu – tutkielma
Ohjaaja Sanna Vehviläinen
Toukokuu 2006

TAMPEREEN YLIOPISTO
Kasvatustieteiden laitos

LILJA, SUSANNA: Ammattikorkeakoulun hoitotyön opettaja pedagogisen rakkauden äärellä
Pro gradu – tutkielma, 69 s., 17 liites.
Kasvatustiede
Toukokuu 2006

Tutkin ammattikorkeakoulun hoitotyön opettajien käsityksiä ja kokemuksia pedagogisesta rakkaudesta. Ammattikorkeakoulun opettajan osaamisvaatimukset ovat muuttuneet. On tärkeää tutkia pedagogisen rakkauden ilmiötä muutoksen pyörteessä. Tutkimusasetelmassa pedagoginen rakkaus on yläkäsite. Aito kohtaaminen ja eettinen toiminta ovat välineitä pedagogisen rakkauden ilmaisemiseen. Teemahaastattelun tein kahdeksalle hoitotyön opettajalle. Haastattelut analysoin sisällönanalyysin avulla.

Tutkimukseen osallistuvista hoitotyön opettajista puolet oli heti valmiita käyttämään pedagogisen rakkauden käsitettä. Osa opettajista halusi käyttää rakkaus-sanana tilalla jotain muuta käsitettä: pitäminen, haluaminen, välittäminen, aito kohtaaminen. Kaikki tutkimukseen osallistuvat hoitotyön opettajat halusivat keskustella käsitteestä ja löysivät siitä paljon elementtejä omaan työhönsä.

Pedagoginen rakkaus piirtyi monentasoisena ilmiönä pedagogisissa suhteissa. Pedagoginen suhde tarkoittaa hoitotyön opettajan ja opiskelijan välistä suhdetta, hoitotyön opettajien välisiä suhteita tai hoitotyön opettajan suhdetta omaan itseensä. Hoitotyön opettajan perustehtäväksi nähtiin hoitotyön opiskelijan ammatilliseen kasvuun saattaminen. Hoitotyön opettajien kuvausten mukaan ammatilliseen kasvuun saattamisen tärkeimmät asiat olivat opetettavan aineen eli substanssin ja vuorovaikutuksen hallinta. Ammatilliseen kasvuun saattamisen vastapoolina nähtiin ammatilliseen kasvuun saattamisen reunaehdot. Kontaktiopetuksen väheneminen on vähentänyt aitoa kohtaamista opiskelijoiden kanssa. Toisaalta on tullut tutoropettajuus, mikä on lisännyt aitoa kohtaamista opiskelijoiden kanssa ja vaatii opettajalta uudenlaista taitoa. Ohjausosaaminen on uusi osaamisvaatimus hoitotyön opettajan työssä. Jatkossa tulisi tutkia opettajien ohjausvalmiuksia ja koulutuksen tarvetta siihen.

Opiskelijan ammatilliseen kasvuun saattaminen nähtiin keskitiellä kulkemisena. Keskitiellä opettajat tasapainoilivat läheisyyden – etäisyyden pitämisenä opiskelijaan, opettajan oman persoonan ja opettajan roolissa pitäytymisen välillä sekä opiskelijasta huolenpidon ja opiskelijan oman vastuunoton välillä. Ammatilliseen kasvuun saattaminen on tulevaisuuteen rohkaisemista. Pedagoginen rakkaus on sekä tavoiteltava arvo että ilmiö, jonka tulisi olla läsnä jokaisen hoitotyön opettajan pedagogisissa suhteissa. Sen alle rakentuu koko opettajana toimimisen inhimillisuus. Pedagoginen rakkaus tulisi liittää osaksi opettajan ammattieettisiä ohjeita.

Asiasanat: pedagoginen rakkaus, pedagoginen suhde, ammattikorkeakoulun hoitotyön opettaja, aito kohtaaminen, ammatilliseen kasvuun saattaminen.

SISÄLLYS

1.	JOHDATUS PEDAGOGISEN RAKKAUDEN TUTKIMISEEN	1
2.	AMMATILLISTEN OSAAMISVAATIMUSTEN LAAJENTUMINEN	3
	2.1. Sairaanhoitajakoulutuksen alkutaival.....	3
	2.2. Ammattikorkeakoulun hoitotyön opettajan työn muutos.....	4
	2.3. Kvalifikaatio - eli osaamisvaatimus	5
	2.3.1. Opettajan työn ydin	6
	2.3.2. Hoitamisen ydin.....	7
	2.3.3. Yliammatilliset osaamisvaatimukset.....	8
3.	RAKKAUS JA PEDAGOGINEN RAKKAUS	9
	3.1. Rakkaus käsitteenä ja rakkauden eri muodot	9
	3.2. Lähimmäisenrakkaus	11
	3.3. Rakkaus tunteena	12
	3.4. Pedagoginen rakkaus	13
4.	KASVATUKSEN EETTINEN JA MORAALINEN ULOTTUVUUS	16
	4.1. Uudenlainen pedagoginen ajattelu	17
	4.2. Sivistykseellinen kasvatusajattelu	18
5.	TUTKIMUKSEN TAVOITE JA ONGELMA	20
	5.1. Hoitotyön opettajan käsitys pedagogisesta rakkaudesta omassa työssään.....	21
	5.2. Tutkimusongelma	22
	5.3. Ammattikorkeakoulun hoitotyön opettajat teemahaastattelussa	23
	5.4. Teemahaastattelu	24
	5.5. Tutkimuksen luotettavuudesta	26
	5.6. Tutkimusmenetelmänä sisällönanalyysi.....	26
6.	HAASTATELTAVIEN OPETTAJIEN TAUSTATIEDOT	28
7.	HOITOTYÖN OPETTAJAN KUVAAMA PEDAGOGINEN RAKKAUS	30
	7.1. Pedagoginen rakkaus käsitteenä	31
	7.2. Pedagoginen rakkaus pedagogisessa suhteessa.....	35
	7.2.1. Hoitotyön opettajan ja opiskelijan välinen pedago ginen suhde	35
	7.2.2. Hoitotyön opettajien välinen pedagoginen suhde.....	49
	7.2.3. Hoitotyön opettajan suhde itseensä	53
8.	PÄÄTELMÄ PEDAGOGISESTA RAKKAUDESTA	56
	8.1. Pedagogiset suhteet	56
	8.2. Ammatilliseen kasvuun saattaminen ja sen reunaehdot	57
	8.3. Peilaus Schelerin ja Värnin kasvatustilofosofiaan.....	58
	8.4. Mitä se pedagoginen rakkaus oikein on?	61
	LÄHTEET.....	63
	LIITTEET	68

1. JOHDATUS PEDAGOGISEN RAKKAUDEN TUTKIMISEEN

Tämä tutkimus on vuosien ajatusprosessin tulos. Aloittaessani kasvatus- ja hoitotieteen opinnot 90-luvulla avoimessa yliopistossa, olin jo vuosia työskennellyt sairaanhoitajana leikkausosastolla. Ihmisen ollessa äärimmäisten kysymysten äärellä, kirurgisessa toimenpiteessä, laittoi minut monesti ajattelemaan omaa rooliani auttajana ja hoitajana. Olin hoitotyön perimmäisen kysymyksen, lähimmäisenrakkauden, parissa. Toisaalta ajatukseni sivusivat jaksamista ja sitä, että hoitajana en voi uhrautua liikaa. Lähimmäisenrakkaus merkitsee parhaimmillaan hoitajan voimaantumista, väärinymmärrettynä hänen hyväksikäyttöään (Kankare 2004, 59).

Avoimessa yliopistossa tein kasvatustieteen proseminaaritutkielman sairaanhoitajaopiskelijan ja sairaanhoitajaohjaajan suhteesta. Tutkielmassa opiskelijan ja ohjaajan suhde osoittautui merkitykselliseksi, jopa niin, että se saattoi suunnata opiskelijan tulevia valintoja opinnoissaan. Aloittaessani kasvatustieteelliset opinnot, uppouduin kasvatusfilosofian maailmaan. Seminaareilla löysin dialogisuuden ja Värin (1997) hyvän kasvatuksen ajatukset. Martin Buberin (1993) Sinä-Minä ja välitilan-kokemusmaailma oli jotain syvästi koskettavaa. Olin ihmeissäni, miksi en aiemmin ollut tietoinen näistä. Toisaalta, ehkä elämäkokemus antoi opinnoille syvyyttä. Lopullinen varmuus tutkimukseni aiheelle, pedagogiselle rakkaudelle, aukesi laadullisten tutkimusmenetelmien kurssilta. Seminaarien luotsaaja, lehtori Sinikka Viskari oli tutkinut pedagogista rakkautta. Hän itse huokui tutkimaansa aihetta, tunsin ”jotain sellaista, mitä ei voi selittää”. Päätin perehtyä pedagogisen rakkauden teorioihin (kts. Haavio 1948, Skinnari 2004, Viskari 2003, Määttä 2005).

Hoitotyön opettajan työnkuva on muuttunut ammattikorkeakoulu-uudistuksen myötä. Opettajan osaamisvaatimukset ovat laajentuneet. Perinteisen opetustyön lisäksi opettajan työhön kuuluu moninaisia tehtäviä. Ryhmätyö ja verkostojen luominen ovat arkipäivää. Opettajan työhön on tullut yhä enemmän suunnittelu- ja kehittämistehtäviä opetushallinnon hajauttamisen ja päätösvalan siirtämisen myötä. Työelämäyhteyksien, alueellisen vaikuttavuuden ja kansainvälisyyden

parantaminen edellyttävät opettajan työn siirtymistä oppilaitoksen tiloista yhä enemmän työelämäyhteyteen. (Auvinen 2005, 2, Salminen 2000, 1.)

Moninaisten muutosten keskellä opettajuuden ydin löytyy ihmissuhteista. Opettajan työn erityinen haaste on kyky toisten ihmisten aitoon kohtaamiseen. Kohtaamisia tapahtuu vuorovaikutuksessa opiskelijoiden, opettajakollegoiden, työelämän edustajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Onnistuessaan nämä kohtaamiset edesauttavat opettajaa toimimaan muissa tehtävissään. (Auvinen 2005, 389.)

Pedagoginen rakkaus opettajan työssä ilmenee ainutlaatuisuutta kunnioittavana ja rakastavana läsnäolona ja toimintana. Pedagogisen rakkauden ilmapiiri voi olla vastaus aitoon ihmisyyden kohtaamiseen. Opettajuus nähdään ihmisyyden ja rakkauden esiinkutsumisena, elämän tarkoituksellisen kohtaamisen perustana. Myös hoitotyössä ihmisen kohtaamisen laadullisuus on ammattitaidon ydin. Ihmisten kanssa tehtävän työn perustana on rakastamisen taito, taito rakastaa toista ja itseään. Oman itsensä kasvattaminen ja kehittäminen on ensiarvoista. (Skinnari 2004, 8 - 10.) Hoitotyön opettajan yhtenä tärkeimpänä tehtävänä on saattaa hoitotyön opiskelijaa kohtaamaan potilaansa aidosti tulevassa ammatissaan.

Tässä tutkimuksessa ajattelen pedagogisen rakkauden yläkäsitteenä. Eettinen toiminta ja aito kohtaaminen ovat välineitä pedagogisen rakkauden ilmaisemiseen. Haluan selvittää, miten pedagoginen rakkaus näyttäytyy ammattikorkeakoulun hoitotyön opettajan työssä. Miten hoitotyön opettaja, joka on aiemmin työskennellyt hoitajana, kuvaa pedagogisen rakkauden käsitteen opettajan työssään? Yhdistyykö kuvauksissa lähimmäisenrakkaus ja pedagoginen rakkaus? Millaisessa roolissa pedagoginen etiikka näyttäytyy hoitotyön opettajan kuvauksissa?

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on pyytää ammattikorkeakoulun hoitotyön opettajia kertomaan oma näkemyksensä pedagogisesta rakkaudesta työssään. Tutkimus on luonteeltaan laadullinen, fenomenologinen tutkimus. Pyrkimyksenä on kuvata ja ymmärtää ilmiötä opettajan kokemusmaailmasta käsin. Laadullisen

tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää paremmin yksilön käyttäytymistä ja kokemuksia ja näin lisätä tietoa tutkittavasta ilmiöstä eikä toimia tuomarina tutkittavana olevan ilmiön suhteen (Soininen 1995, 34). Toivottavasti tutkimustulokset auttavat kasvattajia näkemään pedagogisen rakkauden yhtenä tärkeänä osana työtään.

2. AMMATILLISTEN OSAAMISVAATIMUSTEN LAAJENTUMINEN

Ammatillisten osaamisvaatimusten laajentuminen ja pedagoginen rakkaus hoitotyön opettajan työssä on mielenkiintoinen asetelma. Aluksi on hyvä tarkastella ammattikorkeakoulun muutosta ja siihen johtaneita tekijöitä. Historiallisen katsauksen kautta perehdytään tämän päivän hoitotyön opettajan työnkuvaan ammattikorkeakoulussa.

2.1. Sairaanhoidajakoulutuksen alkutaival

Ammattikoulutuksessa on tapahtunut suuri muutos viimeisinä vuosikymmeninä. Sairaanhoidon koulutus on kehittynyt Suomessa 1880 alkaneesta kurssimuotoisesta koulutuksesta ammattikorkeakoulutasoiseksi koulutukseksi (Paldanius 2002, 167). Sairaanhoidajan ammatti oli yksi ensimmäisistä ammateista, joihin nainen saattoi kouluttautua. Se syntyi patriarkaalisessa ja kapitalistisessa valtiossa, jolloin naisen asema oli alistettu. Patriarkaalisuus terminä viittaa sosiaaliseen systeemiin, jossa miehet ovat valta-asemassa ja naiset ovat alistettuja. Sairaanhoidajan maailmanlaajuinen ammatti on kehittynyt kansallisista lähtökohdista käsin kansainvälisten vaikutteiden myötä. Pohjoismaisella sairaanhoidajakoulutuksella oli eurooppalaisia esikuvia, kuten diakonissakoulutus Saksassa, Florence Nightingalen koulu Lontoossa ja Punaisen Ristin toiminta sotakentillä. Sairaanhoidajajärjestöillä oli vahva osuus koulutuksen kehittämisessä. (Laiho 2001, 165- 167.)

Sairaanhoidajuus herättää edelleen vahvoja mielikuvia siitä, mitä hoitajuuteen liittyy. Ajan kuluessa mielikuvat ovat muuttaneet muotoaan. Nightingalen

brittiläiseen kouluun sisältyi kuuliaisuus traditiolle ja auktoriteetille. Sairaanhoidajakoulutukseen ei liittynyt kriittinen ja kyselevä mieli. 1800-luvun lopulla hoitajuuteen liitettiin näkemys kutsumuksesta ja hyveellisyydestä. 2000-luvulla sairaanhoidajuus on mainio vasta-argumentti esimerkiksi ministerin pätevyydelle. (Laiho 2001, 165-167.) Kaukana ovat ajat, jolloin sairaanhoitaja oli hilkkapäinen lääkärin apulainen. Muun muassa Pelttari (1997) ja Hilden (1999) ovat tutkineet sairaanhoitajan ammattipätevyyksiä ja -kvalifikaatioita. Heidän tutkimustensa mukaan ammattipätevyysvaatimukset ovat moninaiset.

2.2. Ammattikorkeakoulun hoitotyön opettajan työn muutos

Samalla, kun sairaanhoitajan ammatin osaamisvaatimukset ovat kasvaneet, hoitotyön opettajan ammatissa osaamisen vaatimukset ovat laajentuneet. Suomalaisessa hoitotyön opettajan koulutuksessa tapahtui suuria muutoksia 1990 - luvulla. Muutokset perustuivat terveyden- ja sosiaalihuollon sekä kansainvälisen ja kansallisen toimintaympäristön kehittymiseen. Hoitotyön opettaja on avainasemassa kouluttaessaan terveydenhuollon ammattihenkilöitä. Opettaja vaikuttaa toiminnallaan koulutuksen laatuun ja terveydenhuollon toimintaan. Hoitotyön koulutuksen muutoksista suurimmat ovat olleet 1990 - luvulla hoitotyön opistoasteisen koulutuksen siirtyminen ammattikorkeakouluihin ja kouluasteen tutkintojen yhdistyminen lähihoitajakoulutukseksi. (Salminen 2000, 1.) Sairaanhoidajaopettajien koulutus alkoi 1924, jolloin sairaanhoitajille alettiin järjestää kasvatusopillisia kursseja opetustyötä varten. Vuoteen 1994 saakka opistotasoisista sairaanhoidon opettajan koulutusta järjestettiin terveydenhuolto-oppilaitoksissa. Hoitotyön opettajan koulutus pohjautui kahteen ammattikoulutukseen esimerkiksi sairaanhoitaja-erikoissairanhoitaja-koulutukseen ja sairaanhoidon opettaja-koulutukseen. (Laakkonen 1999, 52.)

Ammatillisen koulutuksen kehittyminen opistosta ammattikorkeakouluksi muutti ammatillisen opettajan osaamisvaatimuksia. Ammattikorkeakoulun lainsäädäntö edellyttää vakinaisen ammattikorkeakoulun yliopettajalta tohtorin tai lisensiaatin tutkintoa ja lehtorilta ylempää korkeakoulututkintoa. Lisäksi opettajalta vaaditaan pedagogiset opinnot ja vankkaa työkokemusta ammatilliselta alalta. (Laakkonen

1999, 120, Laki ammattikorkeakouluopetuksesta.) Ammatillisen koulutuksen nopea ja laajamittainen kehittyminen ammattikorkeakouluksi asetti kouluttajat uudenlaisen opettajuuden eteen tavoitteillaan ja toiminnallaan (Mäki 2000,1).

Uudistuksen ideologisen taustana vaikuttaa ajatus teorian ja käytännön työn integroitumisesta ammattikorkeakoulupedagogiikaksi sekä oppimisenäkemyksen muutoksesta tämän päivän vaatimusten mukaiseksi. Vanha opettajuuskäsitys murenee, kun ammattikorkeakouluilta ja sen opettajilta odotetaan normaalin opetustyön lisäksi osallistumista työelämäprojekteihin yhdessä opiskelijoiden kanssa, kansainvälisten verkostojen luomista ja kehittämistä, ammattikorkeakouluun sopivan tutkimus- ja kehittämiskulttuurin luomista, opetussuunnitelmatyön kehittämistä ja toteuttamista ja ulkoisen liiketoiminnan käynnistämistä, sekä oman muodollisen pätevyystason nostamista kaiken muun ohella. (Mäki 2000, 1.)

Ammattikorkeakoulu on 2000-luvun alussa selvästi erilainen työ- ja toimintaympäristö kuin ammatillinen oppilaitos 1990-luvun alussa. Tärkeimpiä muutoksia ovat olleet koulutusjärjestelmän rakenteellinen uudistuminen, ammattikorkeakoulun tehtäväkentän laajeneminen, oppilaitosten avautuminen, keskushallinnon ohjauksen väheneminen ja ammattikorkeakoulun itsenäisen suunnittelu- ja kehittämisvastuun korostuminen. Opettajan työnkuva on monipuolistunut ja laajentunut perinteisen opetustyön ulkopuolelle. Opettajan oman ammattialan sisällöllisen yksilöosaamisen merkitys on korostunut ammattikorkeakoulussa. Opettajan työ nähdään aiempaa vaativammaksi ja samalla entistä mielenkiintoisemmaksi. (Auvinen 2005, 374.)

2.3. Kvalifikaatio - eli osaamisvaatimus

Hoitotyön opettajan työ on muutoksessa ammattikorkeakoulu-uudistuksen myötä (Auvinen 2005). Opettajan on otettava muuttuva maailma vastaan halusipa opettaja sitä tai ei (Väljärvi 2005, 105). Sosiaali- ja terveydenhuollon toiminta, työ ja koulutus muuttuu. Muutos on perua yhteiskunnan, työmarkkinoiden, työn ja yksilön muutoksista. Tämä johtaa siihen, että kvalifikaatiovaatimukset muuttuvat.

Peltari (1997, 45) on määritellyt käsitteet kvalifikaatiovaatimus, kvalifikaatio, kompetenssi ja ammattitaito. Työelämän katsotaan tuottavan ne vaatimukset, joita ammattitaitoiselta työntekijältä vaaditaan. Työn tekemiseen edellytettävää osaamista voidaan kutsua kvalifikaatiovaatimukseksi. Työntekijän virallinen tutkinto tai muulla tavalla tunnustettu osaaminen on kvalifikaatio. Työntekijän kompetenssi kattaa hänen ammatillisen osaamisensa. Työntekijä voi olla kompetentti, vaikka ei hänellä virallista tutkintoa olekaan. Työntekijä vastaa työn tai työnantajan haasteeseen eli kvalifikaatiovaatimuksiin kvalifikaatiollaan ja kompetenssillaan. Kvalifikaatiovaatimuksen synonyymi on osaamistarve. Molemmat käsitteet tarkoittavat sitä osaamista mitä työ tai työn antaja edellyttävät työntekijältä. Työntekijän osaamisella voidaan tarkoittaa työntekijän taitoja, tietoja, kykyjä ja ominaisuuksia, joilla hän vastaa työnantajan edellyttämiin vaatimuksiin. (Metsämuuronen, 2000, 40 – 41.)

2.3.1. Opettajan työn ydin

Perustelu sille, miksi pedagogisen rakkauden tutkiminen on tärkeää löytyy siitä, että opettajan työn perusasiat eivät ole lopulta muuttuneet niin paljon kuin ulkoisten muutosten perusteella voisi päätellä. Monet opettajuuden ydinkysymykset ovat ajattomia. Opettajan työn osaamisvaatimukset muuttuvat jatkuvasti, mutta opettajuuden peruselementtejä ovat edelleen asiantuntijuus ja ihmistuntijuus. Yhä edelleen hyvän opettajan peruskriteereinä voidaan pitää hyvää opetettavan asian hallintaa, vilpittömää innostusta omaa asiaansa kohtaan, opiskelijoista välittämistä, taitoa saavuttaa opiskelijoiden luottamus, sekä kyky innostaa ja ohjata toisia oppimaan. Vaikka kuvaus keskittyy opetustyön kriteereihin, on tällaisella opettajalla hyvät edellytykset menestyä myös tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. ”..Keskeisintä on se, jos opettaja hallitsee vuorovaikutuksen ryhmän kanssa..” (Auvinen 2005, 374.)

Ammattikorkeakoulun opettajan työnkuvan ja osaamisvaatimusten muutos on edellyttänyt monen opettajan kohdalla entisen ammatti-identiteetin kyseenalaistamista ja uudelleen rakentamista (Auvinen 2005, 374). Ammattikorkeakoulu-uudistus on aiheuttanut muutoksen opettajien toimintatavoissa. Muutos tarkoittaa modernin tieto-, opetus-, oppimis- ja

arviointikäsitteiden ja ammattikorkeakoulupedagogiikan hyväksymistä. Jos opettaja on hyväksynyt muutoksen, näkyy se hänen opetuksessaan ja työssään. Tällöin voidaan ajatella, että muutos on sisäistynyt reflektion kautta muuttuneiksi toimintatavoiksi ja tehtäviksi (Laakkonen 1999, 130.)

Auvinen (2005) tutki ammattikorkeakoulun opettajan työn vaatimuksia ja niiden muuttumista. Moninaisten muutosten keskellä hän päätyy siihen, että opettajan työn erityinen haaste on kyky toisten ihmisten aitoon kohtaamiseen. Kohtaamista tapahtuu vuorovaikutuksessa opiskelijoiden, opettajakollegoiden, työelämän edustajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Opettajan työn sisällöllinen osaaminen, menetelmällinen hallinta ja opettajan henkilökohtaiset ominaisuudet eivät ole vähäarvoisempia, mutta ilman aitojen kohtaamisten kautta syntyviä ihmissuhteita ja yhteyttä opettajan on vaikea hyödyntää muita ominaisuuksiaan opiskelijoiden oppimisen tukemisessa, oppimismotivaation vahvistamisessa, työyhteisön kehittämisessä, tutkimis- ja kehittämistoiminnassa tai muissa työtehtävissään. (Auvinen 2005, 389.)

Väljærvi (2005, 105) toteaa, että on hieman kliseenomaista sanoa opettajan työtä ihmissuhdeammattiksi. Tuttu sanonta kuitenkin kertoo sen, mistä opettajan työssä on kysymys. Kyse on jatkuvasta työskentelystä ja kohtaamisesta toisten ihmisten kanssa. Opettajan työn vaikuttavuus perustuu siihen, kuinka hyvin opettaja kykenee rakentamaan suhteet oppilaiden, kollegojen, vanhempien ja muiden kasvatuksen kentällä toimijoiden kanssa. Kohtaamisiin liittyy aina odottamatonta yllätyksellisyyttä.

2.3.2. Hoitamisen ydin

Se, miksi on tärkeää tutkia pedagogista rakkautta ja hoitotyön opettajan eettistä toimintaa ja aitoja kohtaamistilanteita löytyy opettajan perustehtävästä. Moninaisen muutoksen keskellä opettamisen ydin on saattaa hoitotyön opiskelijoita kasvamaan hoitotyön ammattilaisiksi, potilaan ja asiakkaan hoitajaksi. Hoitotyön opettaja peräänkuulutti Salmelan (2004, 99) tutkimuksessa ammattikorkeakoulun haihtunutta päätavoitetta. Hänen mielestään

ammattikorkeakoulun opiskelijoista tuotetaan tutkijoita ja hoitotyön kehittäjiä sen sijaan, että sairaan ja terveen ihmisen hoitaminen ammattina ei selkeydy.

Hoitamisen ydin löytyy kärsimyksen käsitteestä. Hoitaminen ja erilaiset hoitoorganisaatiot ovat saaneet alkunsa kärsimyksen lievittämisestä. Alkuperäisessä käsitteenä *patiens* on kärsimys ja *patient* on kärsivä ihminen. Aikaisemmin *patient*, kärsivä ihminen oli yhteydessä inhimillisen elämän kaikille ulottuvuuksille. Sittemmin, kun sairaus käsitettiin lääketieteelliseksi diagnoosiksi ja korjattavaksi viaksi, unohdettiin kärsivä ihminen. Jotta ymmärtäisi kärsimyksen, on oltava herkkä ihmisen symboli- ja tunnekielelle. Humanistisesti ankkuroituneen hoitotieteen tulee sitoutua alkuperäiseen ja laajempaan potilas-, *patient*-käsitteeseen. Hoitokärsimyksessä on kyse hoitamisen etiikasta ja hyvästä hoidosta. Hyvä, eettinen hoitaminen, joka pohjautuu rakkauteen ja vastuuseen toisesta ihmisestä, voi poistaa tarpeetonta kärsimystä. Puutteellinen eettinen asenne tarkoittaa sitä, että ihmistä ei ”nähdä” tai hänelle ei anneta tilaa. Tämä johtaa potilaan arvон loukkaamiseen, hänelle ei anneta mahdollisuutta olla eheä ja kokonainen ihminen. Vallankäyttö hoitamisessa voi ilmetä siinä, että potilasta ei oteta vakavasti. Se aiheuttaa voimattomuuden tunnetta. (Eriksson 1996, 1 – 52.)

2.3.3. Yliammatilliset osaamisvaatimukset

Perusosaaminen sosiaali- ja terveystalalla on osaamista, jota tarvitaan niin kauan kuin alan ammattilainen on ihmisten kanssa tekemisissä (Metsämuuronen, 2000, 97). Sosiaali- ja terveystalan työ on ensijaisesti ihmis- ja asiakastyötä. Perusosaamiseen kuuluu ihmisen kohtaamisen osaaminen, asiakasosaaminen ja sosiaalinen osaaminen sekä oman persoonan käytön osaaminen. Lisäksi perusosaamista on arvo-osaaminen ja eettinen osaaminen sekä äänetön ja pehmeä osaaminen. Pehmeä ja äänetön osaaminen on emotionaalista, sellaista, mitä on vaikea pukea sanoiksi. ”Ymmärtääkseni se on osaamista, joka tekee hyvästä työntekijästä sellaisen, että asiakas, kollega ja esimies aistii, että tämän työntekijän lähellä on hyvä olla”. Nämä edellä luetellut perusosaamisloukat ovat sellaisia, joita taitoja tarvitaan ammatissa kuin ammatissa. Niitä voidaan kutsua Honkakosken (1995) mukaisesti yliammatillisiksi osaamisvaatimuksiksi.

Ammattilaisen on hallittava perusosaaminen. Se on oleellista, jotta työ tulisi hyvin suoritetuksi. (Metsämuuronen 2000, 143 - 158.)

3. RAKKAUS JA PEDAGOGINEN RAKKAUS

Pedagoginen rakkaus on yksi rakkauden muodoista. Tässä tutkimuksessa pedagoginen rakkaus on ilmiö, jonka välityksellä päästään tutkimaan koko opettajan työn ydintä, inhimillistä vuorovaikutusta opiskelijoiden ja kollegoiden kanssa.

Ennen kuin voi ymmärtää, mitä on pedagoginen rakkaus täytyy tarkastella rakkauden käsitettä. Rakkaus liittyy koko ihmisen elämänsäkaareen ja koskettaa jokaista ihmistä. Rakkauden kohtaamista ja hallintaa tulee voida kehittää tieteen avulla. (Määttä 1999, 9 - 13). Rakkaus on erityislaatuinen, sitä ei voi varsinaisesti määritellä, sitä voi ainoastaan esitellä. Rakkaus ei voi koskaan saavuttaa päämääräänsä, sillä sen olemus on loputon. (Solasaari 2003, 45 – 47.) Fromm (1988, 21) on sitä mieltä, että rakkaudesta voidaan kirjoittaa teoriaa. Vähän voidaan yrittää tarkastella rakkautta käytännössä, ”niin vähän kuin tästä samoin kuin kaikesta käytännöstä voidaankin sanoa”. Skinnari (2004, 25) kirjoittaa, että rakkaus perimmältään ei ole teoriaa, mutta silti on hyödyllistä kehitellä ja ymmärtää rakkauden teoriaa. Syvimmillään rakkaus on tahdossa ja toiminnassa, elämäkäytännössä.

3.1. Rakkaus käsitteenä ja rakkauden eri muodot

Rakkautta on määritelty monin eri tavoin. Mikään yksittäinen esimerkki tai määritelmä ei tavoita rakkautta kokonaan tai tyhjentävästi, vaan rakkaus sisältää aina jotain enemmän (Ojanen 2002, 13). Kankare (2004, 62) on tarkastellut rakkaus-sanat etymologiaa. Rakkaussanalla voi olla kaksi etymologista alkuperää. Toisen käsityksen mukaan rakkaus-sanat vastineet tarkoittavat sukulaista, läheistä, lähellä olevaa, luokse tulevaa sekä sopia, kelvata, miellyttää. Toisen käsityksen mukaan rakas-sana tarkoittaa himokasta, saittaa ja ahnetta.

Rakastaminen on taito, johon vaaditaan tietoa ja ponnistelua. Ihmisten pitää oppia rakastamaan, antamaan ja vastaanottamaan. Opettaja oppii oppilailtaan ja katsomo inspiroi näyttelijää, jos osapuolten välinen suhde on elävä ja luova. (Fromm 1988, 15 - 70.) Rakkaus on voima, merkki eräänlaisesta kipinästä, joka on ihmisen sisimmässä (Varto & Veenkivi 1998, 64). Rakkaus on salaisuus. Ratkaistaessa rakkauden salaisuutta syntyy aina uusia salaisuuksia ja kysymyksiä. Rakkaus on eräs elämän haastavammista ja innostavammista aiheista. (Ojanen 2002, 7.)

Rakkauden laadullisuuksien ymmärtämisen kautta rakkaus voidaan ymmärtää laajasti. Frommin (1988, 15 - 16) mukaan rakkaus on asenne, ihmisen koko luonnetta kuvaava suhtautumistapa maailmaan kokonaisuudessaan. Se ei ole vain suhde johonkin tiettyyn kohteeseen. Rakkaus on maailmaa kannatteleva sielun voima, joka yhdistää ihmiset aidosti toisiinsa. Rakkaudella on monenlaisia muotoja, kuten lähimmäisenrakkaus, parisuhderakkaus, vanhemman ja lapsen välinen rakkaus, pedagoginen rakkaus, rakkaus työhön, musiikkiin, luontoon tai mihin tahansa kohteeseen. (Viskari 2003, 160.)

Rakkaudesta puhuttaessa usein tarkoitetaan pelkästään parisuhderakkautta. Tällöin monesti korostetaan eroottista, seksuaalista rakkauden muotoa, viitataan Eros-rakkauteen. Kuitenkin rakkaudessa on useampia asioita yhdessä, siinä on monia puolia. Vanhemman ja lapsen rakkaudesta puhuttaessa, tarkoitetaan perherakkautta. Eroottisen rakkauden tunnusmerkki on halu ja intohimo. Perherakkauden ydin on hoiva ja huolenpito. (Ojanen 2002, 14 - 25.) Juuri perherakkauden hoivan ja huolenpidon ajatuksesta on hoitotyö saanut alkunsa (Nevala-Nurmi 2006). Yksi rakkauden peruserkityksistä on lähimmäisenrakkaus, joka ei valikoi kohdettaan yhtä tarkoin kuin perhe- tai parisuhderakkaus (Ojanen 2002, 26).

Ystävyys on rakkauden yksi ulottuvuus. Ystävyys voi kohdistua yhteen ihmiseen tai laajempaan ryhmään. Filosofia-sanana taustalla oleva kreikan filia-sana voidaan kääntää ystävyudeksi ja rakkaudeksi. Ystävyys on tasaveroisten välinen suhde. Rakkaus voi olla tasaveroista, mutta yhtäläillä se voi olla ylhäältä alas - antamista. Vanhempien ja lasten välinen rakkaus ei ole samanlaista tasaveroisuutta kuin ystävien välinen suhde voi olla. (Ojanen 2002, 14 - 28.) Myöskään opettajan ja

opiskelijan välinen suhde ei ole tasaveroinen. Aina puhuttaessa opettaja-opiskelija-suhteesta törmätään vallan käsitykseen. Vuorikoski, Törmä & Viskari (2003) kysyvät onko opettaja ainoastaan vallan väline vai itsenäinen vallankäyttäjä. Kasvatuksen suuntaa on kysyttävä ja kyseenalaistettava. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on raottaa pedagogisen rakkauden arvoitusta. Sitä ennen on syytä selvittää lähimmäisenrakkauden käsitettä.

3.2. Lähimmäisenrakkaus

Kaikkien aitojen rakkauden muotojen voidaan katsoa pohjautuvan lähimmäisenrakkauteen. Siinä kiteytyvät rakkauden peruspiirteet eli huolenpito, vastuuntunto, kunnioitus ja tieto. (Fromm 1988, 45 – 46, 71). Lähimmäisenrakkaus pohjautuu Raamatun sanaan: ”Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi”. Teologisessa käsitteistössä eros-rakkauden vastinpari on agaperakkaus. Agape tarkoittaa lähimmäisenrakkautta, ei-eroottista rakkautta. Agape on perimmiltään Jumalan rakkautta ihmistä kohtaan. (Ojanen 2002, 29 –30.) Laupiaan samarialaisen vertauskuvan avulla kristityt määrittelevät lähimmäisenrakkauden. Vain rakkaus voi määrittää lähimmäisen. Filosofi Kierkegaardin mielestä lähimmäinen on kuka tahansa ihminen, jonka toinen ihminen kohtaa. (Lanara 1996, 141- 147.) Lähimmäisenrakkaus on hoitotyön alkuperäinen aate (Kankare, Hautala-Jylhä & Munnukka 2004, 5). Hoitotyö on ammatti, jossa lähimmäistä voi rakastaa. Ihminen, joka tarvitsee huolenpitoa on sairaanhoitajan lähimmäinen. Hoitamisen tärkeä työkalu on kuuntelemisen taito, joka edellyttää aktiivista läsnäoloa ja sitoutumista hoitajalta. (Lanara 1996, 141 – 147.)

Kaikki hoitaminen perustuu rakkauteen ja vastuuseen lähimmäisestä. Se on karitatiivista hoitamista. ”Hoito- ja hoitaa-sanojen englanninkieliset vastineet care ja caring ovat peräisin latinankielisestä sanasta caritas eli rakkaus.” Caritas-motiivi antaa hoitamiselle eettisen tarkoituksen. Se merkitsee kunnioitusta ihmisen ehdotonta arvokkuutta kohtaan. Kärsimyksen lievittäminen on mahdollista kahden ihmisen välisessä suhteessa. Kohtaamisessa heijastuu vastuu ja toive tehdä hyvää. (Eriksson 2004, 11 – 13.)

Keskinäinen luottamus potilaan ja hoitajan välisessä yhteistyösuhteessa on edellytys hoidollisten toimenpiteiden onnistumiselle. Lähimmäisenrakkautta välittävä hoitaminen sisältää sekä läheisyyden että etäisyyden ulottuvuuden. Tasapainon löytäminen on tärkeää, jotta hoitaja ei menettäisi omaa itseään. Lähimmäisenrakkaus kuuluu koko työyhteisöön. Toinen toisensa kunnioittaminen ja toiselle anteeksiantaminen on yksinkertainen keino työilmapiirin parantamiseksi. Uhrautuvan rakkauden ajatus on rakkauden peruskuva, mutta vain osa totuudesta. Ilman oman itsen rakastamista ja omassa elämässä pyyteettömyyden ja huolenpidon ylläpitoa ei rakkauden välittäminen toiselle onnistu. Oman itsensä rakastaminen ei merkitse itsekkyyttä vaan ”itsenäisyyttä kohdata toinen niin, että oma yksilöllisyys häviää hetkeksi”. (Kankare 2004, 56 – 62.)

Oman itsensä rakastamisen ajatuksesta päästään vielä erään rakkauden muodon eli itserakkauden äärelle. Itserakkaus on niitä harvoja rakkauden muotoja, joissa rakkaus-käsite saavuttaa negatiivisen vivahteen. Narkissos-nuurukainen, joka rakastui omaan peilikuvaansa, on itserakkauden klassinen edustaja. (Ojanen 2002, 34.) Länsimaisessa ajattelussa on vahvat juuret ajatuksella, että mitä enemmän rakastan itseäni sitä vähemmän rakastan muita. Aito rakkaus on ilmaus ihmisen luovasta perusasennoitumisesta. Tällöin puhutaan huolenpidosta, kunnioituksesta, vastuuntunnosta ja tietämisestä. On kysymys ihmisen aktiivisesta pyrkimyksestä auttaa rakastettua ihmistä kasvamaan ja olemaan onnellinen. Ihmisen täytyy voida pitää itseään rakkauden kohteena, jotta hän kykenisi kypsään rakkauteen toisia kohtaan. Itsekkyys on sen sijaan itserakkauden vastakohta. Itsekkyys on merkki rakkauden puutteesta itseään ja toisia ihmisiä kohtaan. ” (Fromm 1988, 84 –91.)

3.3. Rakkaus tunteena

Rakkaus yhdistetään voimakkaimmin tunteeseen. Rakkaus on tunnepitoinen asia. Yleisimmät rakkauden vastakohtaparit ovat viha ja inho. Joskus rakkauden vastakohtaksi katsotaan järki. Tämä selittää sen, miksi rakkaus on filosofian ja tieteen kannalta hankala asia. Filosofia perustuu järjen käyttöön, joten filosofia ja rakkaus voidaan nähdä toisiensa vastakohtina. Tämä ei pidä paikkaansa. (Ojanen

2002, 21 – 22.) Jos ajatellaan eroottisen rakkauden ja rakastumisen tunnetta, voidaan rakkauden ajatella olevan irrationaalinen eli järjenvastainen ilmiö. Tällainen näkökulma ei kerro kaikkea rakkauden tunteesta. Tunteeseen kuuluu kognitiivinen, tietoon liittyvä osa eli uskomus siitä, millainen toinen ihminen on. Tunteet ja rakkaus tunteena suuntaavat katseen ja täsmentävät loogista ajattelua. (Airaksinen 2001, 25 –33.)

Rakkaus on tunne kuten viha, pelko, sääli, ilo ja suru. Ilman tunteiden tarjoamaa informaatiota ei järki kykene muodostamaan kokonaisvaltaista kuvaa todellisuudesta. Oppimisprosessin kannalta tunteet ovat motivoivia tekijöitä, joita ilman ihmisellä ei olisi riittävää kiinnostusta perehtyä opittavaan asiaan. Tunteet vaikuttavat havaintoon, teoreettiseen mielikuvitukseen ja järjelliseen päättelyyn. Älyllisten hyveiden kehittymisen kannalta on tärkeää tunteiden harjoittaminen. Älylliset hyveet ovat ominaisuuksia, jotka ohjaavat ihmisen tapaa muodostaa käsityksiä, tehdä havaintoja ja päätelmiä hyvän elämän edellyttämällä tavalla. Tunteiden harjoittamisen kautta mahdollistuu asioiden perusteellinen pohdinta, mikä on keskeistä oppimisen kannalta. (Puolimatka 2004, 107 – 110.) Tarkasteltaessa rakkautta oppimisprosessin keskiössä olevana tunteena, voi ymmärtää pedagogisen rakkauden merkityksellisyyden yhtenä tärkeänä osana opettajan ammattitaidolle asetettavia vaatimuksia ja tärkeänä osana kasvatustieteellistä tutkimusta.

3.4. Pedagoginen rakkaus

Rakkaudella on monia määritelmiä ja muotoja. Yksi rakkauden muodoista on pedagoginen rakkaus. Pedagoginen rakkaus ei ole järjenvastaista tunteilua. Se voidaan nähdä työtapana, johon sisältyy mielenkiinto ja sisukkuus tukea oppilaan kehittymistä hänen itsensä ja koko yhteiskuntamme hyväksi. Pedagoginen rakkaus on hyvän opettajuuden kantava toimintaperiaate ja menettelytapa. Pedagogisen rakkauden taito on opettajalle tärkeä. Omasta itsestä huolehtiminen on myös edellytys hyvin onnistuneelle opettajuudelle. Pedagogisen rakkauden ohella muut rakkauden muodot, kuten tyydyttävä parisuhde, romanttinen rakkaus ja hyvä

ihmissuhdeverkosto, ovat opettajalle yhtä arvokkaita, kuten kaikkien ihmisten elämässä. (Määttä 2005, 214 - 216.)

Monet kasvatustieteen klassikot, kuten Comenius, Martti Haavio ja Urpo Harva ovat painottaneet pedagogisen rakkauden merkitystä. Harvan (1955) mukaisesti pedagoginen rakkaus ei koske yksinomaan lapsen kasvatusta vaan: ”myös aikuiskasvattajan perussuhtautumisena opastettaviinsa täytyy olla pedagoginen rakkaus, kaikesta itsekkyydestä vapaa pyrkimys auttaa ihmistä rikkaampaan elämään ja oman itsensä löytämiseen.” (Skinnari 2003, 6.) Pedagoginen rakkaus on ollut kadoksissa kasvatustieteessä ja yleisessä koulukeskustelussa 1960 – luvulta 1980 – luvulle. Vasta 1990 – luvulla opettajan työn erityiset ammattieettiset vaatimukset on nostettu esiin. (Viskari 2003, 159.) Opetusalan ammattijärjestö julkaisi opettajan ammattieettiset periaatteet ja Opetusalan eettinen neuvottelukunta perustettiin keväällä 2000. (Niemi 2002, 7.) (Liite 1.) Tutkimuksellinen kiinnostus on viime aikoina lisääntynyt rakkautta koskeviin kysymyksiin. Määttä (1999) on tutkinut muun muassa rakkauden lumousta ja Paldanius (2002) lähimmäisenrakkautta hoitotyön koulutuksessa. Pedagogisesta rakkaudesta ovat kirjoittaneet erityisesti Skinnari (2003, 2004), Viskari (2003) ja Määttä (2005). Värri (1997) on tutkinut dialogista, hyvää kasvatusta ja Suoranta (2002) pohtii sivistyksellisen kasvatustieteen mahdollisuutta.

Pedagogisen rakkauden merkityksen ja mahdollisuuden etsiminen opettajan työssä ei ole konkreettisen kohteen etsimistä. Jos rakkauden löytäisi, ei se olisi esine, jonka voisi omistaa. Rakkaus ei antaudu määriteltäväksi eikä selitettäväksi. Aina, kun määrittelemme rakkautta, teemme rajoituksia omien ennakkokäsitystemme mukaisesti. Tällöin vaarana on koko rakkauden kadottaminen. Opettamisessa on kysymys toisen ihmisen ymmärtämisestä, kohtaamisesta ja auttamisesta ihmisen omista lähtökohdistaan käsin. Dialoginen kohtaaminen kasvatussuhteessa antaa mahdollisuuden rakastavalle kasvatussuhteelle. (Viskari 2003, 155-156.)

Olisi olennaista, että ihminen alkaisi kuunnella sitä pientä, hiljaista ääntä olemuksensa keskuksessa, jonka voisimme mieltää sydämemme ääneksi. Ihmiskunnan suuret opettajat, kuten Sokrates ja Platon ovat pyrkineet herättämään

ihmisessä piilevän syvemmän viisauden ja rakkauden lähteen. Ihminen tarvitsee yhtä aikaa tieteellisestä ajattelusta perittyä selkeyttä ja johdonmukaisuutta, taiteellisen toiminnan elävyyttä ja uskonnollisen mielenlaadun harrasta antautumista. Näiden yhteistoiminnan kautta voi syntyä rakkaus. Rakkaus on subjektiivinen asia ja toisaalta se on objektiivisuutta tavoitteleva tutkimusmetodi, joka avaa meille henkisiä ulottuvuuksia. (Skinnari 2004b, 156-158.)

Rakkaudella on paljon erilaisia määritelmiä. Jo muinaisilla kreikkalaisilla oli toistakymmentä erilaista rakkauden määritelmää. Nykyisin liitämme rakkauden lähinnä romanttiseen tunnesuhteeseen tai seksuaalisuuteen, joihin rakkaus voi liittyä. Rakkauden kasvatukseen liittyvät ulottuvuudet ovat tämän päivän ihmisiltä hukassa. Aidolla rakkaudella ei ole määrää, se vain on. Antiikin määritelmät rakkaudesta olivat eros, joka viittasi eroottiseen rakkauteen, philia oli rakastavaa ystävyyttä ja agape merkitsi pyyteetöntä, altruistista rakkautta ihmisen henkistä ydinolemusta kohtaan. Agape-rakkaus sisältää myös rakkauden omaa henkistä olemusta kohtaan. Se ei tarkoita itsekästä oman edun tavoittelua, vaan tällä tasolla huomaamme yhteyden muihin ihmisiin. Pedagogisen rakkauden kannalta keskeisimmät ovat agape ja philia, jotka kuvaavat psyykkisten ja henkisten ulottuvuuksien aktivoitumista. (Skinnari 2004b, 156-158.)

On hyödyllistä kehitellä ja ymmärtää rakkauden teoriaa, vaikka rakkaus ei pohjimmiltaan ole teoriaa. Rakkaus on tunnetta ja syvimmiltään rakkaus ilmenee tahdossa ja toiminnassa, elämäkäytännössä. Pedagoginen rakkaus ilmenee ainutlaatuisuutta kunnioittavana ja rakastavana läsnäolona ja toimintana. Ajattelun totuudellisuus ja empaattisuus tunteissa ovat teitä pedagogiseen rakkauteen. Rakkaudessa tuetaan jokaisen kasvua kohti omaa ideaansa. Mitään rakkautta ei voi pakottaa esiin, pakottaminen johtaa helposti epärehellisyyteen. Kyse on läpi elämän kestävästä itsekasvatuksesta. (Skinnari 2004b, 158 –159.) Elinikäinen prosessi pedagogisen rakkauden taitoon haastaa jatkuvaan kasvamiseen ja työskentelemiseen aidon yhteyden saamiseen ihmisten välillä. Pyrkimyksen on oltava kurinalaista, koska tällaisessa pitkällisessä prosessissa ei voi välttyä epäonnistumisilta. Se vaatii tahdonvoimaa ja rohkeutta sisäisten ja ulkoisten esteiden poistamiseksi. Kaikki ihmissuhdetyötä tekevät tarvitsevat välillä tilaisuuden pysähtyä kohtaamaan itsensä ja toisen. Kuuntelemisen ja

hiljentymisen taito on keskeistä rakastamisessa. Yhtä tärkeää kuin kuulla toista on oppia tuntemaan itsensä. (Viskari 2003, 176 –177.)

Pedagoginen rakkaus tulisi tunnustaa keskeiseksi tavoitteeksi koulutusjärjestelmän kaikilla tasoilla. Oppilaitosten koulukulttuuri tulisi luoda sellaiseksi, että se tukisi oppilaiden ja opettajien toisistaan välittämistä ja huolehtimista. Näin luotaisiin myönteinen ilmapiiri pedagogisen rakkauden taidon kehittämiseksi. Välittämisen ja kunnioittamisen tiellä olevista esteistä olisi keskusteltava koulu yhteisöissä. Pedagogisen rakkauden taito ja sen kehittäminen on suuri haaste koko opettajakunnalle. Tieto ja tunteet ovat tärkeitä. (Viskari 2003, 177.)

4. KASVATUKSEN EETTINEN JA MORAALINEN ULOTTUVUUS

Tässä tutkimuksessa ajattelen pedagogisen rakkauden yläkäsitteenä. Eettinen toiminta ja aito kohtaaminen ovat välineitä pedagogisen rakkauden ilmaisemiseen. Kasvatukseen kuuluu kiinteästi eettinen ja moraalinen ulottuvuus. Opettaja joutuu tekemään opetuksen päämääriä ja tavoitteita koskevia valintoja. Valintojen taustalla ovat aina arvot, jotka opettaja on omaksunut joko tiedostaen tai tiedostamattaan. Oppilaitoskohtaisten opetussuunnitelmien myötä opettajan vastuu opetussuunnitelman teosta on kasvanut. Opettajalla on mahdollisuuksia vaikuttaa opetuksensa suunnitteluun ja toteutukseen enemmän kuin koskaan aikaisemmin. (Tirri 2002, 23 – 24.) Myös ammattikorkeakoulujen opettajat laativat opetussuunnitelmat itsenäisesti, valtion keskushallinnon ohjaus on vähentynyt huomattavasti. Tirrin (2002, 24) mukaan opettajan työn autonomia merkitsee opettajalle lisää vastuuta oppilaista. Opettajan roolin muuttuminen oppilaan oppimisen ohjaajaksi ei poista opettajan ja oppilaan suhteeseen liittyvää valta-asemaa, johon kuuluu opettajan valta-asema. Tämä epäsymmetrisyys vaikuttaa opetuksessa kaikkeen vuorovaikutukseen.

4.1. Uudenlainen pedagoginen ajattelu

Ammatilliselta opettajalta vaaditaan uudenlaista pedagogista ajattelua. Oppimiskäsitykset ovat muuttuneet ja sen myötä on opettajuuden muututtava. Opettajan on nähtävä, mitkä asiat vaativat mallin mukaista suoritusta ja milloin irrottaudutaan perinteisistä oppimistilanteista. (Vertanen 2002, 215.) Konstruktiivisen oppimiskäsityksen mukaan oppiminen ei ole tiedon passiivista vastaanottamista vaan oppija on aktiivinen havainnoija, joka tulkitsee uutta tietoa aikaisemman tietonsa ja kokemuksensa varassa. Oppijan päähän ei kaadeta tietoa, vaan hän itse aktiivisesti etsii ja rakentaa merkityksiä. (Tynjälä 1999, 37 – 38.) Konstruktivismin mukaisesti opettajan taito on luoda toimivia oppimisympäristöjä, joiden kautta oppija kehittää valmiuksiaan oppia oppimaan. Toimivaa oppimisympäristöä ei nähdä fyysisenä tilana, vaan ilmapiirinä, jossa oppijan on mahdollista saada monipuolista palautetta ajattelustaan ja toiminnastaan. Tämä merkitsee hierarkkisten suhteiden murenemista, opettaja ei voi asettua oppijan yläpuolelle ohjatessaan häntä. (Vertanen 2002, 215 – 216.) Tarkoituksena ei ole jättää oppijaa yksin oppimisensa kanssa.

Sosiaali- ja terveystieteiden koulutukseen on luotu uudenlainen, tutorointiin ja opiskelijan itseohjautuvuuteen perustuva oppimis- ja opettamiskulttuuri. Tutkimusten mukaan uudenlaisen oppimis- ja opettamiskulttuurin luominen ei ole sujunut ongelmitta. Opiskelijat ovat kokeneet jääneensä oman onnensa nojaan. He eivät ole kokeneet saaneensa selkeitä tehtäviä itsenäisen opiskelun ajaksi tai he eivät ole saaneet palautetta oppimistehtävistä. Tällaiset vastaukset viestivät siitä, että opettajatutorin tehtäviä ei ole toteutettu tarkoituksenmukaisesti. Herää kysymys, onko opettajan vaikea hahmottaa, mitä uudet pedagogiset periaatteet merkitsevät. Eivätkö opettajat osaa luoda valittuja pedagogisia periaatteita toteuttavia oppimisympäristöjä yhteistoiminnallisesti opiskelijoiden kanssa? (Tossavainen & Turunen 1999, 5.) Ehkä pedagogisen rakkauden tiedostaminen ja ilmentyminen toisi uudenlaista välittämisen ilmapiiriä nykyisten opiskelijoiden ja opettajien maailmaan. Siksi on tärkeää tutkia, miten hoitotyön opettaja ilmentää pedagogisen rakkauden ideaa ajattelussaan ja toiminnassaan.

4.2. Sivistyksellinen kasvatusajattelu

Suoranta (2002) käyttää käsitettä jälkimoderni ja postmoderni. Ne tarkoittavat tässä ja nyt elettyä aikakautta, jonka katsotaan alkaneen toisen maailmansodan jälkeen. Tässä tutkimuksessa tarkoitan postmodernilla aikakaudella samaa eli tässä ja nyt elettyä aikakautta. Kun on siirrytty jälkimoderniin aikaan, on kasvatus uusien kysymysten edessä. On kyettävä näkemään se ydin, jossa kasvatus tapahtuu eli yksittäisissä elämäntapahtumissa ja –prosesseissa. Kun kasvatusajattelua johdetaan virallisilta tahoilta ollaan vaarassa hukata kasvatuksen tärkein kohde eli sinän ja minän kohtaaminen tämänhetkessä ja palautumattomassa kasvatusyhteydessä. Kasvatuksen ydin on inhimillinen käytäntö, jota tuotetaan yleensä lähes automaattisesti ja ajattelematta. Tätä ydintä Suoranta kutsuu sivistykselliseksi kasvatusajatteluksi. Siinä ihminen on ainutkertaisuudessaan arvokas sinänsä. Moraalia rakennetaan päivittäin, se kiinnitetään lujasti inhimillisiin kasvatuskäytäntöihin ja ajatteluun. Kasvatus jokapäiväisenä käytäntönä on moraalin voimallisin kantaja.

(Suoranta 2002 15 - 16.)

Suoranta (2002, 20) haluaa herättää kasvattajia pohtimaan toimintansa perusluonnetta ja tekojensa mittaa jälkimodernin aikakauden ennustamattomuudessa. Hän kysyy sivistyksellisen kasvatusajattelun mahdollisuutta tässä ajassa. Tässä tutkimuksessa haluan kysyä ammattikorkeakoulun hoitotyön opettajien mahdollisuutta aitoon kohtaamiseen, pedagogiseen rakkauteen ja eettisten arvojen mukaiseen toimintaan laajentuneissa osaamisvaatimuksissa, muuttuneessa työympäristössä, tänä päivänä. Ihmiseksi kasvamisessa on olennaista saada testata ajatuksiaan ja pyrkiä selvittämään asioiden syitä ja seurauksia ja eettisiä puolia peilaamalla niitä toiseen ihmiseen. Useimmat meistä tarvitsisivat toisen ihmisen kasvuun saattajana ja herättäjänä.

(Suoranta 2002, 39-40.)

4.3. Opettajan ammattietiikka ja pedagoginen etiikka

Vaativassa työssään opettaja tekee päivittäin eettisiä ratkaisuja. Eettisen ratkaisun teossa ollaan aina arvokysymysten äärellä. Usein eettiset kohtaamiset ovat moniulotteisia, eikä niihin voi löytää yhtä ainoaa ratkaisua. (Niemi 2002, 7.) Jokaiseen kasvatustapahtumaan liittyvä moraalinen ulottuvuus näkyy koulun yleisessä toiminnassa ja opettajan omissa periaatteissa. Moraalinen ulottuvuus on usein tiedostamatonta ja moraaliopetus on osa jokaista koulussa opetettavaa ainetta, koska jokaisen oppiaineen sisältöä voidaan tarkastella oikean ja väärän näkökulmasta. Jokaisen opettajan tulisi tiedostaa, että hän on aina myös arvokasvattaja ja moraalinen opettaja. (Tirri 2002, 24 – 26.)

Osoituksena eettisen pohdinnan tärkeydestä opettajan ammatissa ovat opettajan ammattieettiset periaatteet. Opettajan suomalaiset eettiset ohjeet ovat väljiä, eivätkä ne tarjoa konkreetteja vastauksia opettajan kohtaamiin ammatillisiin ongelmatilanteisiin. Enemmän ne ovat ihanteita, joihin tulee pyrkiä. Ammattietiikassa opettajan ammatillinen toiminta ja hänen persoonansa ovat yhtä. Kun kysymme, millainen on oikeaa ja hyvää toimintaa, joudumme samalla kysymään, millainen on oikeudenmukainen ja hyvä opettaja. Opettajan ammattietiikan keskeinen kysymys on sitoutumisen aste työhön. Opettajan työhön kuuluvaa palvelutehtävää on vaikea hoitaa ilman persoonallista sitoutumista. Opetustyössä on tärkeää pystyä yhdistämään oma persoona opettajan ammattirooliin ja eettisiin kysymyksiin. (Tirri 2002, 24 – 26.)

Opettajan eettisten periaatteiden taustalla olevat arvot ovat ihmisarvo, totuudellisuus, oikeudenmukaisuus ja vapaus. Opettajan eettiset periaatteet sisältävät opettajan ja oppilaan suhteen, opettajan suhteen itseensä, opettajan ja kollegoiden välisen suhteen, opettajan suhteen työhönsä sekä opettajan suhteen yhteiskuntaan. (Opettajan ammattietiikka 2002, 161 – 163.) (Liite 1.)

Pedagoginen etiikka käsitteenä kertoo sen, että kasvatus toimintana sitoutuu syvästi arvoihin. Kasvatus ja opetus suuntaa siihen, mitä pidetään tärkeänä. Eettinen perusvire on aina läsnä kasvatus- ja opetustyössä. Erityisesti eettisyys

liittyy opettajan ja oppilaiden väliseen suhteeseen kuin myös oppisisältöjä ja opetusmenetelmiä koskeviin valintoihin. Oppiaineen opettamiseen ja oppisisältöihin sisältyy perustavanlaatuisia ja haastavia kysymyksiä oikeasta ja väärästä, hyvästä ja pahasta. Eettiset kysymykset koskevat koko koulun vuorovaikutusta, elämäntapaa ja kulttuuria. Eettistä kasvatusta ei voida katsoa yhdeksi oppiaineeksi tai teemaksi vaan se käsittää kaikkien koulussa olevien ihmisten elämän. Ihminen, erityisesti opettaja, vaikuttaa enemmän teoillaan ja olemuksellaan kuin sanoillaan. (Atjonen 2005, 53 – 64.) Oserin (1991) mukaan opettajan etiikan kulmakiviä ovat totuudellisuus, oikeudenmukaisuus ja huolenpito. Opettajan tulee välittää oppilailleen ajanmukaista ja oikeaa tietoa. Oikeudenmukaisuus ilmenee arvioinneissa ja monitasoisissa opettajan ja opiskelijan välisissä vuorovaikutustilanteissa. Huolenpito ilmenee kasvun päämäärän ymmärtämisessä ja siinä, millaisena opettaja näkee oman roolinsa, vaikuttamisoikeutensa ja –mahdollisuutensa tuohon päämäärään. (Atjonen 2005, 50.)

5. TUTKIMUKSEN TAVOITE JA ONGELMA

Tässä tutkimuksessa haluan pureutua hoitotyön opettajan mahdollisuuteen toisten ihmisten aitoon kohtaamiseen työssään. En halua selvittää mahdollisen hyvän hoitotyön opettajan ideaalisia ominaisuuksia. On erotettava se, mitä ihminen haluaisi tehtävän ja mitä hän todellisuudessa tekee. Tarkoitus on pyytää hoitotyön opettajia kuvailemaan pedagogista rakkautta omassa työssään, moninaisessa tehtäväkentässään tänä päivänä, tässä postmodernissa ajassa. Miten hoitotyön opettaja määrittelee pedagogisen rakkauden käsitteen omassa työssään? Mahdollisia vastauksia pedagogisen rakkauden olemassaoloon voi löytyä aidon kohtaamisen ja pedagogisen etiikan käsitteiden avulla. Ajattelen, että hoitotyön opettajalla on kaksinaisesta ammattiulottuvuudestaan johtuen tavallaan ”kaksosetiikka” toimintansa taustalla. Jos hän on sairaanhoitaja tai terveydenhoitaja, vaikuttavat sairaanhoitajan eettiset periaatteet hänessä. Lisäksi tulevat opettajan etiikka ja opettajuuden eettiset arvot.

5.1. Hoitotyön opettajan käsitys pedagogisesta rakkaudesta omassa työssään

Perusajatukseni siitä, miksi on tärkeä tutkia pedagogisen rakkauden ilmenemistä ammattikorkeakoulun hoitotyön opettajan työssä, löydän hoitotyön opettajan perustehtävästä. Nähdäkseni perustehtävä on saattaa tuleva sairaanhoitaja ammattiinsa. Hoitotyön opettajan ja opiskelijan väliset kohtaamiset, vuorovaikutus, osaltaan vaikuttavat siihen, miten tuleva sairaanhoitaja kohtaa hoidettavat potilaansa. Todennäköisesti opettajan ja opiskelijan välinen suhde vaikuttaa tulevaisuudessa myös valmistuvien hoitotyöntekijöiden ja potilaiden väliseen suhteeseen (Hentinen 1998, 56). Rakkauden kasvamaan saattamisessa vallitsee samuuden periaate. Rakkaus kasvattaa rakkautta, samoin kuin pelko kasvattaa pelkoa ja viha kasvattaa vihaa (Skinnari 2004, 207). Koulu on paikka, jossa vapaa elämänmuoto, sen keskeiset arvot siirtyvät uusille sukupolville. Se, mitä näistä asioista opetetaan on tärkeää, mutta vielä tärkeämpää on se miten näitä asioita koulussa eletään. Koulu on suuri ja tärkeä osa ihmisen elämää. (Pursiainen 2002, 44.)

Opiskelijan kohtaamisen lisäksi olennaisena osana hoitotyön opettajan työssä ovat kohtaamiset opettajakollegoiden, työelämän edustajien ja muiden oppilaitoksen ulkopuolella olevien vaikuttajien kanssa. Se, miten opettaja suhtautuu itseensä ja omaan käytökseensä heijastelee näitä muita kohtaamisia. Tässä tutkimuksessa tutkin pedagogisen rakkauden ilmentymistä opettajan ja opiskelijan välisissä suhteissa. Lisäksi tutkin, ilmentävätkö opettajakollegoiden väliset suhteet pedagogista rakkautta. Vielä tutkin opettajan suhdetta omaan itseensä. Rajaan pois kohtaamiset työelämän edustajien ja muiden oppilaitoksen ulkopuolella olevien vaikuttajien kanssa.

Itsensä rakastaminen ja hyväksyminen on perusedellytys toisten kohtaamisille. Miten opettajat kuvaavat rakastavansa itseään ja miten he kasvattavat itseään? Hoitotyön opettajien kokemuksista muotoutuu, se merkitysten verkko, joka kuvaa opettajien näkemystä pedagogisesta rakkaudesta moninaisissa kohtaamistilanteissa muutoksen pyörteessä. Salmisen (2000, 101) mukaan

kvalitatiivisia tutkimusmetodiikan mahdollisuuksia tulisi hyödyntää hoitotyön opettajan ominaisuuksia ja vaatimuksia tutkittaessa. Esimerkiksi haastattelulla, avoimilla kysymyksillä, kirjoitelmilla opettajan työstä tai havainnoimalla voidaan selvittää opettajaan kohdistuvien vaatimusten todellisuutta. Lisäksi voidaan selvittää opettajan eettisten ohjeiden toteutumista opettajan työn arviointiperusteena. Salmisen (2000) tutkimuksessa opettajat pitivät itseään hyvinä, osin lähes täydellisinä, hyvän opettajan vaatimukset toteutuivat heidän mielestään heidän toiminnassaan. Kuitenkaan opiskelijoiden mielestä opettajat eivät aina toimi hyvin.

Tässä tutkimuksessa pyrin selvittämään hoitotyön opettajien kohtaamistilanteita. Tavoitteena on saavuttaa kuvauksia pedagogisen rakkauden käsitteestä ja sen ilmenemisestä hoitotyön opettajan todellisissa kokemuksissa. Miksi pedagogista rakkautta on tai ei ole kohtaamistilanteissa? Vaarana on saada täydellisyyteen pyrkiviä ihannevastauksia. Siksi pyydän opettajia kertomaan todellisia kokemuksiaan. Sitä kautta valottuu tunnelmaa kohtaamisista. Pyrin selvittämään, mitä tapahtumat kuvaavat. Nämä kuvaukset toivottavasti antavat ajattelun aihetta toisille opettajille tästä vaikeasti käsitteellistettävästä aiheesta. Pyrkimyksenä on antaa hoitotyön opettajille rakennusaineita omiin kohtaamistilanteisiin moninaisissa ihmissuhteissa.

5.2. Tutkimusongelma

Tutkimusongelma on:

Miten ammattikorkeakoulun hoitotyön opettaja kuvaa pedagogisen rakkauden ilmiön omassa työssään?

Haastattelussa keskustelen pedagogisen rakkauden käsitteestä hoitotyön opettajien kanssa neljän teeman välityksellä: pedagoginen rakkaus käsitteenä, opettajan ja opiskelijan välinen suhde, opettajan ja opettajan välinen suhde ja opettajan suhde omaan itseensä.

Pedagogisen rakkauden käsitteestä keskustellaan, kysyn suoraan, mitä hoitotyön opettaja ajattelee pedagogisen rakkauden olevan. Lisäksi operationaalistan pedagogisen rakkauden käsitettä sosiaali- ja terveystieteiden

perusosaamisvaatimuksilla eli ihmisen kohtaaminen, sosiaalisten taitojen osaaminen, arvo ja eettinen osaaminen sekä äänetön ja pehmeä osaaminen.

Tässä tutkimuksessa ajattelen pedagogisen rakkauden yläkäsitteenä. Eettinen toiminta ja aito kohtaaminen ovat välineitä pedagogiseen rakkauden ilmaisemiseen. Pyydän opettajia kertomaan esimerkkejä todellisista onnistuneista ja epäonnistuneista kohtausilanteista työssään. Pyrin fenomenologisessa hengessä kartoittamaan opettajien kokemusten kuvauksista heidän elämis- ja arvomaailmansa kautta peilautuvaa todellista toimintaa. Mitkä ovat ne rakennusaineet, josta opettajat ammentavat toimintansa todellisissa kohtausilanteissa? Tutkimuksissa (ks. Auvinen 2005) on todettu aidon kohtaamisen olevan yksi tärkeimmistä elementeistä ammattikorkeakoulun opettajan työssä. Saadakseni jonkinlaisen tarttumapinnan vaikeaan ”ilmassa leijuvaan” aitoon kohtausilanteeseen ja eettiseen toimintaan ajattelen taustakehikkona tutkimuskysymyksille olevan opettajan ammattieettiset periaatteet. (Liite 1.) Ammattieettisten periaatteiden taustalla voi löytyä pedagogista rakkautta. Jos pedagogista rakkautta ei ilmene, mitkä ovat ne periaatteet, joilla toimia?

5.3. Ammattikorkeakoulun hoitotyön opettajat teemahaastattelussa

Tutkimusluvan sain toukokuussa 2005 Satakunnan ammattikorkeakoulun rehtorilta. Tutkimuksen kohdejoukko oli hoitotyön opettajia Satakunnan ammattikorkeakoulun eri yksiköistä. Sain ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuksista vastaavalta opettajalta listan kaikista hoitotyön opettajista. Haastateltavien joukkoon valitsin eriaikaisen kokemuksen omaavia sekä maisteritutkinnon suorittaneita että jatkokoulutuksessa olevia ja väitöstutkimuksen tehneitä hoitotyön opettajia. Haastattelun etu on siinä, että haastatteluun voidaan valita henkilöt, joilla on tietoa ja kokemusta tutkittavasta ilmiöstä (Tuomi & Sarajärvi 2004, 76). Opettajilta kävin henkilökohtaisesti kysymässä, haluaisivatko he osallistua haastatteluun. Haastattelun etuihin kuuluu myös se, että tiedonantajat luvan annettuaan harvoin kieltäytyvät haastattelusta (Tuomi & Sarajärvi 2004, 76). Etukäteen kerroin tutkimuksen aiheen eli pedagogisen rakkauden ammattikorkeakoulun hoitotyön opettajan työssä.

Tutkimuksen eettisyyden kannalta on perusteltua kertoa haastateltaville, mitä aihetta haastattelu koskee (Tuomi & Sarajärvi 2004, 75). Teemahaastattelukysymyksiä en näyttänyt haastateltaville etukäteen.

Yksi opettaja, ThT luki tutkimussuunnitelman ja laatimani teemahaastattelurungon etukäteen ja häneltä saamieni arvokkaiden ehdotusten myötä muutin haastattelurunkoa joiltain osin. Tämä opettaja, joka tutustui aineistoon etukäteen, oli myös ensimmäinen haastateltava. Sovimme, että haastattelu voi olla pilotti tai yksi tutkimukseen kuuluva haastattelu. Koska haastattelu tuntui toimivan, eikä haastatteluaineisto lopulta eronnut muista haastatteluista päätin ottaa ensimmäisenkin haastattelun tutkimusaineiston joukkoon. Yhteensä yhdeksän opettajan kanssa sovin henkilökohtaisen haastatteluajan. Yksi opettajista perui haastattelun kiireeseen vedoten. Osan opettajista tunsin itse ennalta osa oli vieraita minulle. Se ei mielestäni vaikuttanut haastattelun kulkuun. Esitin kaikille haastateltaville kysymykset samojen teemojen mukaisesti. Pyrin olemaan mahdollisimman neutraali haastattelutilanteessa ja antamaan haastateltavien äänen tulla kuuluviin.

5.4. Teemahaastattelu

Tutkimusaineiston keräsin teemahaastattelulla. Haastattelun kysymykset laadin lukemani kirjallisuuden pohjalta (Liite 2). Tutkittava ilmiö ja niitä kuvaavat käsitteet hahmottuvat teorian ja tutkimustiedon lukemisen kautta (Hirsjärvi & Hurme 1991, 41). Laadullisen tutkimuksen yksi yleisimmistä aineistonkeruumenetelmistä on haastattelu. Haastattelu on vuorovaikutusta, jossa kumpikin osapuoli vaikuttaa toisiinsa. Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit, teemat on etukäteen määriteltä. Kysymysten ei tarvitse olla tarkassa muodossa ja samassa järjestyksessä. Haastattelija huolehtii, että kaikki teemat käydään läpi haastattelun kuluessa. (Eskola & Suoranta 2003, 85 – 90). Haastattelu sopii käytettäväksi tilanteissa, joissa on tarkoitus selvittää heikosti tiedostettuja aiheita tai tutkitaan ilmiöitä, joista haastateltavat eivät ole tottuneet päivittäin keskustelemaan, kuten arvostuksistaan, aikomuksistaan ja ihanteistaan. (Hirsjärvi & Hurme 1991, 35).

Teemoja oli haastattelussa oli neljä ja kysymyksiä yhteensä kullekin opettajalle noin 25. Etukäteen olin laatinut suuntaa - antavan kysymysrunгон kaikille tutkittaville. Teemahaastattelun luonteen mukaisesti kaikille ei tullut ihan samaa määrää kysymyksiä, koska tilanne eli haastattelun aikana. Hirsjärven ja Hurmeen (1991, 41) mukaan teema-alueet operationaalistetaan haastattelutilanteessa kysymysten avulla. Operationaalistaminen tarkoittaa teoreettisten käsitteiden muuntamista sellaisiksi määritelmiksi, joilla ilmiöt saadaan sidottua konkreettiseen todellisuuteen. Myös tutkittava toimii operationaalistajana teemahaastattelun edetessä. Riippuu tutkittavasta itsestään, miten tutkimuksen kohteena oleva ilmiö konkretisoituu hänen maailmassaan ja ajatuksissaan.

Haastatteluajankohdat sovin opettajien kanssa ennen kesälomaa vuonna 2005. Neljä haastattelua tein kesäkuussa ennen kesäloman alkamista, kolme elokuussa heti kesäloman päättymisen jälkeen ja kaksi opetustyön jo alettua syys- ja lokakuussa. Kukin haastattelu kesti keskimäärin yhden tunnin. Haastattelutilaksi varasin neuvotteluhuoneen ammattikorkeakoulun tiloista. Kaikki haastattelut tein samassa tilassa, joka oli neutraali, ei - kenenkään aluetta, valkoseinäinen, hiljainen huone. Ainoat häiriötekijät olivat ulkoa kuuluvat työkoneiden äänet. Kerroin kaikille haastateltaville etukäteen haastattelupaikan ja sen, että tulen heitä vastaan tarvittaessa ala-aulaan.

Pyysin luvan haastattelujen nauhoittamiseen. Nauhuri oli pieni minidisc, jossa on huomaamaton mikrofoni, joka sai olla pöydällä. Näin ei tullut sellaista kuvaa, että tulen haastateltavaa vastaan mikrofoni kädessä. Olin etukäteen huolellisesti harjoitellut nauhurin käyttöä ja varmistin vielä aina ennen nauhoitusten alkua, että nauhuri toimii. Pöydälle varasin tyhjän paperin ja kynän mahdollisia haastateltavan muistiinpanoja varten. Etukäteisjärjestelyillä pyrin luomaan haastattelutilanteen sellaiseksi, että tutkittavat olisivat kyenneet kertomaan kokemuksistaan avoimesti.

5.5. Tutkimuksen luotettavuudesta

Tutkimuksen luotettavuuden ja eettisyyden huomiointi on erityisen tärkeää tutkittaessa opettajien omia näkemyksiä ja kokemuksia omasta toiminnastaan. Luottamuksellisuuden painottaminen ja tutkittavien anonymiteetin säilyttäminen on ensiarvoista. Haastateltavan on voitava luottaa siihen, että hänen kertomiansa asioita käsitellään luottamuksellisesti (Hirsjärvi & Hurme 1991, 27). Kokemusten aitous voi olla lähempänä totuutta, kun voin perustella haastateltaville opettajille, että heidän henkilöllisyytensä ei paljastu. Lupasin antaa valmiin tutkimusraportin tutkittavien luettavaksi. Näin tutkimustulosten luotettavuus vahvistuu. Kahdeksan opettajan haastattelun ajattelin riittävän tutkimukseni aineiston määräksi.

Olen itse tehnyt hoitotyötä 15 vuotta. Tutkimusprosessin aikana aloitin hoitotyön opettajan työt ammattiopistossa. Tutkimuksen aihealue kiinnostaa minua, koska tunnen aiheen läheiseksi. Puhtaaksi fenomenologiseksi tutkimukseksi ei tätä tutkimusta voi sanoa, koska tutkijan valitsemat teemat johdattelevat tutkittavaa aiheeseen. Oma läheisyyteni aiheeseen on toisaalta luotettavuutta lisäävä tekijä. Pyrin fenomenologisen hengen mukaisesti sulkeistamaan oman esiyymmärrykseni analyysin teon vaiheessa ja pyrin antamaan tutkittavien äänen puhua puolestaan. Tutkittavat opettajat omaavat kokemusta hoitotyön opettajan työstä ja näin heidän sanomansa voi olettaa olevan luotettavaa. Toisaalta on minun tutkijana huomioitava analyysin teon vaiheessa se, että ihmisellä on taipumusta puhua mieluummin siitä, mitä haluaisi olevan kuin siitä, mitä todella on.

5.6. Tutkimusmenetelmänä sisällönanalyysi

Valmiit haastattelut litteroin sanasta sanaan paperille. Haastattelujen purkaminen oli työläs vaihe. Tekstiä tuli kustakin haastattelusta noin 15 sivua eli yhteensä analysoitavaa ainesta oli 120 A 4 liuskaa 1,5 rivivälein kirjoitettuna. Aineiston analysoin sisällönanalyysilla. Sisällönanalyysi on pyrkimystä kuvata dokumenttien sisältöä sanallisesti (Tuomi & Sarajärvi 2004, 107). Sisällönanalyysin tein Tuomen & Sarajärven (2004) ohjeiden mukaisesti. Aineistolähtöistä sisällönanalyysia johdatteli teoriasta, opettajan ammattieettisistä periaatteista, nouseva ihmissuhteiden kehikko. (Liite 1) Teemahaastattelun

rakensin opettajan ammattietiikasta nousseiden ihmissuhteiden varaan eli opettajan ja opiskelijan ja kollegoiden välinen suhde sekä opettajan suhde omaan itseensä. Muut ihmissuhteet rajasin teemojen ulkopuolelle. Aukikirjoitetun haastatteluaineiston luin moneen kertaan läpi, niin, että haastattelut tulivat minulle tutuksi. Sitten otin kynän ja aloin etsiä pedagogisen rakkauden kannalta merkityksellisiä asioita aineistosta. Pelkistin aineistoa koodaamalla alkuperäisilmaisuista pelkistettyjä ilmaisuja aukikirjoitettujen haastattelupapereiden marginaaleihin. Kun olin aikani lukenut tekstejä, alkoi samoja pelkistettyjä ilmaisuja löytyä läpi aineiston. Koko ajan pidin mielessäni tutkimusongelman.

Alkuperäisiä ja pelkistettyjä ilmaisuja kirjoitin ryhmitellen eri papereille. Etsin pelkistetyistä ilmiöistä samankaltaisuuksia ja yhdistin niitä alaluokiksi. Teorialähtöinen kehikko toimi läpi analyysin. Hoitotyön opettajien kuvauksissa pedagoginen rakkaus peilautui nimenomaan ihmissuhteissa, jotka nimitin pedagogisiksi suhteiksi. Alaluokista ryhmittelin edelleen yläluokkia. Yläluokat yhdistyivät pedagogisiksi suhde - luokiksi.

Osan tutkimustuloksista esittelen suorana kirjoittamani tekstinä, jonka lomassa on alkuperäisiä hoitotyön opettajien kuvauksia aiheesta. Alkuperäiset opettajien sanomiset olen erottanut suoran tekstin joukosta sisennetyllä kursiivilla. Pedagogiset hoitotyön opiskelijan ja opettajan sekä kollegoiden väliset suhteet olen esittänyt suorana tekstinä ja taulukoina. Olen koko ajan pyrkinyt tuomaan lukijalle selväksi analyysin logiikkaa. Lähden käsittelemään hoitotyön opettajien kuvauksista nousseita aihealueita ensin kerronnallisena tekstinä ja heti tekstin perään tai liitteisiin liitän taulukot. Taulukot etenevät abstraktista konkreettiseen eli ensin esitän abstrahoinnit ja sitten etenen pää- ja alaluokkien kautta pelkistettyihin ilmaisiin ja lopuksi kirjoitan esimerkkejä hoitotyön opettajien alkuperäisistä ilmaisuista. Näin lukijalle jää mahdollisuus seurata päätelmien tekoa ja luotettavuutta.

Aineiston analyysin kuluessa alkoi abstrakti tutkimusaihe elämään ajatuksissani ja asiat hahmottuivat kokonaisuuksiksi. Raporttiin kirjoitan suorat lainaukset kursiivilla, jotta tiedonantajien suorat ilmaukset erottuvat omasta tekstistäni.

Tuloksissa hoitotyön opettajalla tarkoitetaan hoitotyön ja terveydenhoitotyön opettajaa sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulussa. Jatkossa käytetään käsitettä opettaja tai hoitotyön opettaja. Suorien lainausten perään ilmaisen haastateltavat numeerisesti H 1, H 2 ja niin edelleen. Haastateltavia en ole numeroinut haastattelujen kronologisessa järjestyksessä vaan numerointi oli sattumanvarainen. Sattumanvaraisuus varmistaa haastateltavien lausumien anonymiteettia.

6. HAASTATELTAVIEN OPETTAJIEN TAUSTATIEDOT

Haastattelun taustakysymykset koskivat hoitotyön opettajan ikää, ammattiin johtavia tutkintoja sekä työkokemuksen pituutta sairaan- tai terveydenhoitajana ja hoitotyön opettajana. Lisäksi kysyin minkäikäisiä ja minkä vuosikurssin opiskelijoita opettaja opettaa. Vielä kysyin, onko opettaja ajatellut sitä, millaiseen oppimisenäkemykseen oma opetus perustuu.

Hoitoalan ammattiin johtaneita tutkintoja oli seitsemällä erikoissairaanhoitajan ja yhdellä terveydenhoitajan tutkinto. Terveystieteiden maistereita oli seitsemän ja yksi kasvatustieteiden maisteri. Lisäksi terveystieteiden lisensiaatin tutkinto oli kahdella ja terveystieteiden tohtorin tutkinto yhdellä opettajalla. Iältään opettajat olivat 39 – 50 - vuotiaita, keskiarvo 46 vuotta. Opettajana työskentelyn kokemus on 5 – 20 vuotta, opetuskokemuksen keskiarvoksi tuli 14 vuotta. Sairaan - ja terveydenhoitajana oli työskennellyt 5 – 15 vuoteen, hoitoalalla työkokemuksen keskiarvoksi kertyi 10 vuotta. Opetettavien opiskelijoiden aines oli hyvin laaja. Lähes kaikki opettajat opettavat sekä nuoriso- että aikuiskoulutuksessa, hoitotyön tai terveydenhoitotyön suuntautumisvaihtoehdon valinneita opiskelijoita. Osa opettaa lisäksi sosionomi- ja fysioterapeutti-opiskelijoita. Kaikki haastateltavat opettavat sekä opintojen alussa olevia että valmistuvia opiskelijoita, jokaisen vuosikurssin opiskelijoita. Lisäksi opetetaan täydennyskoulutuksen erikoistumisopinnoissa monen ikäisiä jo valmistuneita hoitotyöntekijöitä.

Lisäksi opettajilla on opinnäytetöiden ohjauksia ja osa opettajista toimii tutoreina oppilaitoksessa. Tutorina toimimista en kartoittanut taustakysymysten yhteydessä,

siksi tutoropettajien eksakti lukumäärä haastateltavien opettajien joukosta ei ole laskettavissa. Tutoropettajuus tuli haastattelun muiden teemojen yhteydessä esille. Tutoropettajalla on oma tutoroitava ryhmä:

”Nyt mä pitkästä aikaa otan uuden nuorten koulutuksen ryhmän tuutoroinnin, yhden 30 opiskelijan satsin. Opiskelijat on laidasta laitaan. Loppuvaiheen työharjoittelu alkoi just. Osa on tuolla kentillä. On alkavia ja just valmistuvia ja niitä, joilla on vuosien kokemus sairaanhoitajana. On hoitotyön ja terveydenhoitotyön koulutusohjelmassa ja opinnäytetöitä on sekaisin ja sitten oon tuolla täydennyskoulutuskeskuksessa, siellä erikoistumassa olevia opiskelijoita.” H6

Omaa oppimisenäkemystään olivat kaikki opettajat pohtineet, osa todella paljon. Yhdeltä opettajalta en huomannut tätä kysymystä kysyä. Kaksi opettajaa kertoi humanistisen ihmiskäsityksen olevan opettamisensa taustalla. Viisi opettajaa mainitsi konstruktivismiin sanana. Opettamisen kuvattiin pohjautuvan kokemukselliseen konstruktivistiseen ajatteluun. Siinä katsottiin korostuvan tiedollisen ja refleктоivan ajattelun. Mitä pidemmälle opiskelijat ovat edistyneet sitä refleктоivampaa ja kriittisempää ajattelua voi opiskelijalta odottaa. Kukaan ei katsonut toteuttavansa puhdasta konstruktivistista oppimisenäkemystä vaan:

”Mä käytän melkein kaikkii, selkeistä malleista, mallioppimisesta kokemukselliseen konstruktivistiseen ajatteluun.” H3

”No tietysti sen (oppimisenäkemyksen) pitäisi perustua konstruktivismiin, mutta ei suinkaan aina sitä alusta loppuun ole, eikä mun mielestä kuulukaan olla. On asioita, jotka opiskelija oppii paremmin ihan behavioristisesti ja sit on taas semmosia, mitkä pitää itse refleктоida ja pohtia synteesiä, että vaihdellen.” H4

Konstruktivistinen oppimisenäkemys korostaa opiskelijoiden aktiivista roolia, itsenäistä työskentelyä ja itseohjautuvuutta. Konstruktivismiin ihanteet näkyivät teoriassa, ammattikorkeakoulujen tavoitteissa, mutta käytännön opetuksessa

näiden ihanteiden toimivuuteen ei ammattikorkeakoulussa kattavasti luoteta (Auvinen 2005, 350).

Kaikki tutkimukseen osallistuvat opettajat olivat sitä mieltä, että ammattikorkeakoulun opettajan työn osaamisvaatimukset ovat lisääntyneet ammattikorkeakoulu-uudistuksen myötä. Suurin osa oli työskennellyt opettajana sekä ennen että jälkeen muutosvaiheen. Satakunnan ammattikorkeakoulu aloitti vakinaisen toimintansa vuonna 1997 (www.Wikipedia). Pisimmän kokemuksen omaava opettaja katsoi opettajan työn olevan seuraavanlaista:

”Opettajan työ on ihan jotain muuta, kun se oli parikymmentä vuotta, ehkä noin kymmenenkin vuotta sitten. Suunnittelu- ja kehittämistehtävät, tiimityöskentely, verkkotyöskentely ja joillakin opettajilla tämä kansainvälisyys, nehan on jatkuvasti lisääntyneet ja muuttuneet. Se on tosi paljon muuttunut”. H4

Toisaalta katsottiin, että samat asiat on ollut ennenkin:

”Kyllä opettajan työn osaamisvaatimukset on muuttuneet, mutta onhan aikaisemminkin ollut verkostoitumista ja kaiken näköistä ryhmätyöskentelyä, mut niitä ei oo nimetty näillä käsitteillä. Ei niitä oo ollu näin nostettuna esille kuin mitä ne nyt ovat.” H2

7. HOITOTYÖN OPETTAJAN KUVAAMA PEDAGOGINEN RAKKAUS

Hoitotyön opettajien kuvaukset pedagogisesta rakkaudesta etenevät pedagogisen rakkauden käsitteen määrittelystä pedagogisen rakkauden ilmiön tarkasteluun pedagogisissa suhteissa. Pedagogisilla suhteilla tarkoitetaan hoitotyön opettajan ja opiskelijan välinen suhdetta, hoitotyön opettajan suhdetta kollegaan ja opettajan suhdetta itseensä.

7.1. Pedagoginen rakkaus käsitteenä

Pedagoginen rakkaus käsitteenä jakoi mielipiteet kahtia. Puolet vastanneista hoitotyön opettajista olisi ollut heti valmis käyttämään käsitettä pedagoginen rakkaus. Ne, jotka eivät halunneet käyttää käsitettä, kuvasivat sen olevan voimakas, mahtipontinen sana, lälly käsite, kamala sana. Ne opettajat, jotka halusivat käyttää käsitettä pedagoginen rakkaus kuvasivat käsitteen ”tietynlaisena hulluutena”.

”Musta tuntuu se käsite just siltä, mitä sen kuuluu ollakin. Täytyy vaan päästä yli siitä rakkaussanasta. Kun sitä ajattelee, sitähan se on lähimmäisenrakkautta, et puhuu siitä kristinuskon etiikasta. Sieltähän se kumpuu. Se on just se juttu, mikä täs työs on ja mitä me tarvitaan. Se on yksi osa tätä meidän työtä. Vaatii muitakin alueita toki.” H5

Rakkaus-käsitteen määrittelyä mietittiin rakkauden eri muotojen määrittelyjen kannalta, kuten vanhemman ja lapsen ja parisuhderakkauden kannalta (vrt. Ojanen 2002, Viskari, 2003). Opettaja, joka olisi käyttänyt pedagogisen rakkauden käsitettä kuvasi rakkaus - käsitteen käyttöä pedagogisen rakkauden kannalta näin:

”Jollain tapaa pitää, miten se rakkaus määritellään, et kyllähän äidin rakkaus on aivan eri asia kuin pedagoginen rakkaus tai aviomiestään tuntuma rakkaus. Pedagogisessa rakkaudessa on just ne elementit, mitä tässä opettajan työssä pitää olla mukana, jotta menestyksekkäästi voisi toimia.” H5

Rakkauden muotoja pohdittaessa viitattiin rakkauden muodoista Jumalan rakkauteen:

”En käyttäisi pedagoginen rakkaus-sanaa vaan kiteyttäisin sen inhimilliseen rakkauteen. Työtään voi rakastaa, mutta silloinkin siinä rakkaussanassa on vähän eri vivahde. Musta rakkaus voi olla uskonnollinenkin käsite.” H3

Opettaja, joka ei halunnut käyttää pedagogisen rakkauden käsitettä, erotteli rakkaus-käsitettä rakkauden eri muotojen kannalta seuraavasti:

”Ajattelen, että työstään ja opiskelijoistaan pitäminen on paljon arkipäiväisempää, konkreettisempaa ja paremmin hahmotettava asia. En osaa rakkautta yhdistää siihen, on olemassa äidin rakkautta ja tällaisia, joihin ei liity tämäntyyppisiä ajatuksia.” H2

Yksi opettaja erotteli pedagogiikan ja rakkauden käsitteen. Hän kuvasi pedagogiikkaa metaforan avulla:

”..vispilänä, jolla voi tehdä kakkutaikinan. Tästä työstä mä tykkään, mut pedagogiikka on yksi väline, mihin olen kouluttautunut, millaisilla asioilla pärjään ja selviän tavoitteista.” H3

Osa opettajista, jotka eivät halunneet pedagoginen rakkaus - sanaa käyttää, sanoivat, että löytävät käsitteestä paljon elementtejä omaan työhön. Joku halusi käyttää rakkaus-sanalla sanaa pitäminen:

”Pidän työstäni, pidän opiskelijoista, opiskelijat on mukavia ja opettaminen on mukavaa ja nautittavaakin, vaikka jossain tilanteessa hyvin työlästä.” H2

Opettaja, joka piti pedagoginen rakkaus sanaa kamalana, halusi käyttää käsitettä intohimopedagogiikka. Intohimon hän kuvasi halulla opettaa, onnistua työssä.

”En rakasta pedagogiikkaa, mut mulla on intohimo, että haluan kokeilla uusia juttuja, miten ne auttaa opiskelijoita tai miten ne tukee heitä.” H3

Pedagogisen rakkauden katsottiin olevan myös sitä, että tietää rajan, kuinka paljon opiskelijoita tulee ”holhota”. Liiallisen kiltteyden katsottiin vievän voimia ja olevan este omalle jaksamiselle. Pedagoginen rakkaus merkitsee keskitiellä

kulkemista. Esimerkiksi palautteen saaminen ja pyytäminen opiskelijoilta katsottiin olevan tärkeää, mutta

”aina on niitä opiskelijoita, jotka kokevat, etteivät saaneet mitään ja toisaalta niitä opiskelijoita, jotka sanovat, että oli todella hyvä juttu.” H4

Tällaisissa tilanteissa omaa arviointikykyä arvostettiin. Oman jaksamisen pohtiminen opettajan työssä pedagogisen rakkauden näkökulmasta käsin vie käsitettä lähelle Kankaren (2004, 59) pohdintaa lähimmäisenrakkauden käsitteestä hoitotyössä. Se merkitsee parhaimmillaan hoitajan voimaantumista, väärinymmärrettynä hänen hyväksikäyttöään.

Pedagogista rakkautta kuvattiin velvollisuusrakkautena. Työntekijänä suurin velvollisuus katsottiin olevan yhteiskunnalle, koska

”Yhteiskunta maksaa mun palkkani ja yhteiskunta kouluttaa, mulla on velvollisuus sitä yhteiskuntaa kohtaan toimia niin, että niistä opiskelijoista kasvaisi kelpollisia hoitotyöntekijöitä työelämään” H5

Velvollisuuden katsottiin olevan tärkeä asia, sen katsottiin kuuluvan pedagogiseen rakkauteen, koska:

”Minä en ainakaan voi enkä osaa kaikista ihmisistä pitää. Niiden kanssa korostuu se velvollisuus siihen, että minä olen opettaja ja minulla on velvollisuus toimia näin ja olla silloin erityisen tarkkana, kun kohtaat ja ohjaat häntä.” H5

Pedagogista rakkautta kuvattiin sanoilla aito välittäminen, läsnäolo, nautinto, aidosti nauttii opettajan työstä, pedagoginen ajattelu ja toiminta sekä kanssakulkeminen. Sitä kuvattiin opettajan ja oppilaan välisenä suhteena, jossa todella välitetään toisesta, toisen oppimisesta ja siitä, mitä hänelle tapahtuu. Opiskelijan itsetunnon tukeminen katsottiin olevan oleellisena osana pedagogista rakkautta. Opettajan usko opiskelijaan ja hänen mahdollisuuksiinsa nähtiin oleellisena osana pedagogista rakkautta. Usko, että opiskelijasta kasvaa hyvä

hoitaja, kun häntä oikealla tavalla tuetaan kasvussaan. Tämä kuvaa kasvamaan saattamista. Rakkauden näkökulmasta hyvää on sellainen kasvatus, joka saa aikaan kasvatettavan kasvua hänen omista lähtökohdistaan käsin (Viskari 2003, 173).

Yksi opettaja kuvasi pedagogisen rakkauden olevan kokonaisvaltaista oivaltamista, opettaja vaistoa ja osaa tulkita tilanteet oikein:

”Siinä pedagogisessa rakkaudessa ollaan aidosti läsnä ryhmätilanteessa. Luokassa saattaa olla joku tiukka prosessi menossa, niin turhaa siellä on alkaa puhumaan mistään teoriasta, kun näkee, että kaikki on Utsjoki-Kevo, ei kukaan kuuntele. Niin silloin otetaan tilanne auki, että mistä on kyse, mikä on pahanolon syy tai miksi täällä on hälinää. Se on sitä kokonaisvaltaista oivaltamista, välittämistä, pedagogista rakkautta.” H7

Tämä oli opettajan kuvaus, joka kertoi, että pedagoginen käsite on lälly. Tämä esimerkki oli tyypillistä pedagogisen rakkauden käsitteen kuvaamiselle. Vaikka opettaja sanoi, että ei käyttäisi pedagogisen rakkauden käsitettä rakkaussanan vuoksi, niin silti hän mainitsi käsitteen esimerkeissään. Tämä todistaa rakkauskäsitteen monimuotoisuutta. Eräs opettaja sanoi pohtineensa käsitettä monelta kantilta ja kun haastattelu oli loppuillaan hän totesi, että kyllä tämä käsite ehdottomasti tulee ottaa käyttöön.

Yksi hoitotyön opettaja yhdisti käsitteen ammattikorkeakoulupedagogiikka pedagogiseen rakkauteen. Opettajan mukaan siihen kuuluu opiskelijan aito välittäminen ja kuunteleminen sekä mahdollisuuksien mukaan opiskelijan kanssa kulkeminen hänen oppimisprosessin läpi siitä, kun hän aloittaa opiskelut ja valmistuu ammattiin.

7.2. Pedagoginen rakkaus pedagogisessa suhteessa

Pedagoginen rakkaus näyttäytyy hoitotyön opettajien kuvauksissa ideaalitulana, jota kohti on hyvä tavoitella. Toisaalta pedagoginen rakkaus on asia, joka on aina läsnä.

”24 tuntia minussa.” H8

Pedagogisen rakkauskäsitteen alle kaartuu monentasoisia ilmiöitä, jotka jaottelen eritasoisiin luokkiin hoitotyön opettajien alkuperäisten ilmaisujen pohjalta. Alkuperäisistä ilmaisuista nousee pelkistetty ilmaisu. Pelkistetyn ilmaisun kokoon alaluokaksi. Alaluokat yhdistyvät yläluokiksi. Yläluokan yläpuolelle tulee pääluokka, joka yhdistyy yhdistäväksi luokaksi. Luokat esittelen taulukoissa sekä tekstin mukana että liitteinä, niin, että lukija kykenee seuraamaan luokituksen tekoavan logiikkaa. Näin tulosten luotettavuus paranee.

Pedagoginen rakkaus näyttäytyy hoitotyön opettajien kuvauksissa pedagogisessa suhteessa. Pedagoginen suhde voidaan jaotella hoitotyön opettajan ja opiskelijan ja hoitotyön opettajien eli kollegoiden väliseksi suhteeksi. Lisäksi opettajan suhde omaan työhönsä ja itseään kohtaan voidaan katsoa pedagogiseksi suhteeksi.

7.2.1. Hoitotyön opettajan ja opiskelijan välinen pedagoginen suhde

Hoitotyön opettajan ja opiskelijan välinen pedagoginen suhde voidaan jaotella luokkiin hoitotyön opettajien kuvauksien perusteella. Opettajan ja opiskelijan välinen suhteen ydin on ammatilliseen kasvuun saattaminen ja sen reunaehdot. (Taulukko 1.)

TAULUKKO 1. Hoitotyön opettajan ja opiskelijan pedagogiseen suhteeseen sisältyvät ammatilliseen kasvuun saattaminen ja sen reunaehdot

Yhdistävä luokka	Pääluokka	Yläluokka
Hoitotyön opettajan ja opiskelijan välinen pedagoginen suhde	<p>Ammatilliseen kasvuun saattaminen</p> <p>Ammatilliseen kasvuun saattamisen reunaehdot</p>	<p>Substanssin hallinta</p> <p>Vuorovaikutuksen hallinta</p> <p>Esikuvallisuus</p> <p>Keskiteillä kulkeminen</p> <p>Kasvamaan saattaminen</p> <p>Hoitotyön opettajan työn ydinalue</p> <p>Kontaktiopetuksen määrän väheneminen</p> <p>Tutoropettajana toiminen</p> <p>Osaamisvaatimusten lisääntyminen</p>

a) Ammatilliseen kasvuun saattamisen reunaehdot

Hoitotyön opettajan ydintehtäväksi hoitotyön opettajat katsoivat hoitotyön opiskelijan saattamisen ammatilliseen kasvuun. Hoitotyön opettajan perustehtävä on opiskelijan valmistaminen ammattiin. Tässä prosessissa opiskelijan aito kohtaaminen on ensiarvoista. Hoitotyön opettajat olivat huolissaan siitä, että perustehtävää ei enää pidetä tärkeimpänä muiden töiden ja kiireen lisääntymisen vuoksi. Hoitotyön opettajan perustehtäväksi hoitotyön opettajat katsoivat hoitotyön opiskelijan ammattiin kasvun saattamisen. Seuraava kommentti johdattaa aiheeseen:

”Mielestäni se ydin, miksi olemme opettajia, on saattaa hoitotyön opiskelijaa kasvamaan ammattilaiseksi. Se on hoitotyön opettajien perustyötä, jos sitä ei enää nähdä tärkeänä vaan on joku muu arvolataus tärkeimpänä asiana, silloin uupuu ja kyllästyy.” H 2

Hoitotyön opettajan ydintehtävän reunaehdoja ovat ammattikorkeakoulumuutoksen aikaansaama osaamisvaatimusten lisääntyminen,

kontaktiopetuksen määrän väheneminen ja tutoropettajana toimiminen. Kontaktiopetuksen määrän väheneminen merkitsee inhimillisen kohtaamisen vähentymistä opiskelijoiden kanssa. Toisaalta on tullut tutoropettajuus, jossa vaaditaan opettajilta intensiivisempää vuorovaikutusta opiskelijaan ja ohjaustaitoja. (Taulukko 2.)

TAULUKKO 2. Ammatilliseen kasvuun saattamisen reunaehdot

Alaluokka	Yläluokka
Hoitotyön opettajan perustehtävä	Hoitotyön opettajan työn ydinalue
Inhimillisen kohtaaminen vähentyminen	Kontaktiopetuksen määrän väheneminen
Kahdenkeskinen ohjaustilanne	Tutoropettajana toiminen
Erilaisten osaamisvaatimusten hallinta	Osaamisvaatimusten lisääntyminen

Inhimillisen kohtaamisen vähentymisen lisäksi hoitotyön opettajat kokivat ryhmäkoon kasvaneen. Aikaisemmin opiskelu oli koulumaisempaa ja tällöin kohtauksia oli enemmän. Vuorovaikutus, kuuntelu ja keskustelu on vaikeampaa, jos on iso ryhmä. Keskiverto-opiskelijoiden määrä isossa ryhmässä kasvaa. Keskiverto-opiskelijaa hoitotyön opettaja kuvasi sellaiseksi opiskelijaksi, jonka kanssa ihmissuhde jää neutraaliksi. Toisaalta tutoropettajuuden myötä kahdenkeskiset ohjaustilanteet ovat lisääntyneet. Hyvänä puolena on se, että tutoropettaja oppii tuntemaan ryhmänsä hyvin ja kommunikointi mahdollistuu. Kahdenkeskiset keskustelut koettiin työllistäviksi ja opettajan omaa jaksamista koetteleviksi kohtauksiksi. Ammattikorkeakoulun muutosprosessi toi mukanaan kiireisen työtahdin. Hoitotyön opettaja kuvasi työpäiväänsä ”*moninaisen sekaiseksi*” H7. Uudeksi osaamisvaatimukseksi katsottiin ohjaus- ja tutkimustaitojen hallinnan.

(Taulukko 3. tekstissä ja hoitotyön opettajien alkuperäiset ilmaisut: liite 3., Taulukko 4.)

TAULUKKO 3. Ammatilliseen kasvuun saattamisen reunaehtojen alaluokat ja opettajien lausumien pelkistetyt ilmaukset

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
Ammattiin valmistamisen ja opiskelijan kohtaamisen merkitys	Hoitotyön opettajan perustehtävä
Inhimillisen kohtaamisen vähentyminen Isot opiskelijaryhmät	Kasvottomien opiskelijoiden määrä lisääntynyt
Kahdenkeskinen ohjaustilanne	Tutor-opettajana toimiminen
Erilaisten osaamisvaatimusten laajentuminen ja hallinta kuten teknisten taitojen ja verkkopedagogiikan hallinta Ohjaus- ja tutkimustaitojen hallinta Vuorovaikutustaitojen hallinta Kiireinen työtahti	Erilaisten osaamisvaatimusten hallinta

b) Ammatilliseen kasvuun saattaminen

Ammattiin kasvuun saattamisen kaksi perusasiaa ovat substanssin osaaminen ja vuorovaikutuksen osaaminen, jotka kietoutuvat hoitotyön opettajan ja opiskelijan väliseen suhteeseen. Pedagoginen rakkaus on ikään kuin spiraali, joka kulkee suhteessa mukana. Hoitotyön opettajien kuvauksista rakentunut ammatilliseen kasvuun saattaminen jakautuu substanssin ja vuorovaikutuksen hallinnan lisäksi mukana elämiseen, esikuvallisuuteen, keskitiellä kulkemiseen, kasvamaan saattamiseen ja aitoon kohtaamiseen. (Taulukko 5.) Ammattikorkeakoulun opettajalta vaaditaan kahdentasoista vuorovaikutustaitoa. Isossa ryhmässä ei välttämättä tunne opiskelijaa hyvin. Opiskelija voi jäädä suhteellisen etäiseksi, silti opettajan on kyettävä luotsaamaan ryhmä ja sen opiskelijat ammatillisessa kasvussaan eteenpäin. Toisenlaista kommunikointitaitoa vaaditaan kahdenkeskisissä ohjaustilanteissa opiskelijan kanssa. Silloin on todella keskityttävä opiskelijan sanomaan.

TAULUKKO 5. Ammatillinen kasvuun saattaminen jakautuminen ylä- ja alaluokkiin

Yhdistävä luokka	Pääloukka	Yläluokka	Alaluokka
Hoito työn opettajan ja opiskelijan pedagoginen suhde	Ammatilliseen kasvuun saattaminen	Substanssin hallinta	Teoreettisen tiedon hallinta
		Vuorovaikutuksen hallinta	Hoitotyön käytänteiden osaaminen Kommunikointi ryhmän kanssa
	Ammatilliseen kasvuun saattaminen	Mukana eläminen	Kommunikointi opiskelijan kanssa kahden kesken Empatia Ilmapiiri Luottamuksellisuus
		Esikuvallisuus	Hoitotyön malli
Hoito työn opettajan ja opiskelijan pedagoginen suhde	Ammatilliseen kasvuun saattaminen	Keskiteillä kulkeminen	Etäisyys – Läheisyys Huolenpito – Vastuu
		Keskiteillä kulkeminen	Armollisuus itselle – Kriittisyys
		Kasvamaan saattaminen	Tulevaisuuteen rohkaiseminen
		Aito kohtaaminen	Pedagoginen onnistuminen Pedagoginen epäonnistuminen

Opiskelijan ja opettajan pedagogisen suhteen ytimessä on pedagoginen rakkaus liittyneenä substanssin ja inhimillisen vuorovaikutuksen hallintaan. Hoitotyön opettaja kiteytti asian seuraavalla tavalla:

”Pedagoginen rakkaus on inhimillistä vuorovaikutusta ja sieltä tulee se tietotaito, mikä opettajalla tulee olla. Ei ainoastaan, että sä olet vuorovaikutuksessa, vaan sä myös osaat tai hallitset sen substanssin, mitä sää opetat. Opiskelijoiden kunnioitus tulee sitä kautta, että annat

opiskelijoitten oppia, niin se yhdistyy inhimilliseen vuorovaikutukseen se asian hallinta.” H4

Substanssin hallinta

Substanssin hallinta nähtiin sekä teoreettisen tiedon että hoitotyön käytänteiden osaamisena. Substanssin osaaminen tarkoittaa sitä, että hallitsee opettamansa asian. Hoitotyön käytänteiden hallinta ei tarkoita yksittäisten osaston tapojen hallintaa vaan yleisen toimintatavan hallinnan.

”Tottakai sulla pitää olla teoreettinen tieto esimerkiksi injektion annosta, mutta sun ei välttämättä pidä tietää, että minkänumeroisella neulalla se injektio annetaan. Se on eri tasoilla.” H4

Substanssin hallinta tarkoittaa sitä, että opettajan on pysyttävä ajantasalla. (Taulukko 6.)

TAULUKKO 6. Hoitotyön opettajien alkuperäiset ilmaisut substanssin hallinnasta

<i>Alkuperäinen ilmaus</i>	<i>Pelkistetty ilmaus</i>
<i>”Tiedon määrä mahdoton” H6 ”Taitoja pitäisi koko ajan kehittää” H6 ”Pitäisi olla viimeinen tietotaito ja tekniset taidot” H7 ”Oma osaaminen on joutunut tiukoille” H3 ”En aina ehdi pysähtyä ja perehtyä niihin uusiin asioihin ja hienoihin kirjoihin, mihin haluaisi” H5 ”Ammatillisuus eli substanssin osaaminen liittyy inhimillisen vuorovaikutuksen lisäksi siihen. Opettajana tiedät miksi siinä olet.” H4</i>	<i>Esimerkit ajantasalla pysymisestä</i>

Vuorovaikutuksen hallinta

Opettajan ja opiskelijan välisen suhteen ehtona on vuorovaikutuksen hallitseminen. Vuorovaikutus ilmenee kommunikointina ryhmän kanssa ja opiskelijan kanssa kahden kesken. Kommunikointi ryhmässä on sanallista ja sanatonta viestintää ja neuvottelutaitoa. Se on aitoa kohtaamista, läsnäoloa ja opiskelijoiden kuuntelemista. Hoitotyön opettajalta vaaditaan neuvottelutaitoa.

Kommunikointi opiskelijaryhmän kanssa on opettajan luovaa toimintaa, luovimisen taitoa ja tunnetilojen huomioimista. (Taulukko 7.) Kahdenkeskinen kommunikointi opiskelijan kanssa on myös aitoa kohtaamista, läsnäoloa, kuuntelua, sanatonta viestintää ja neuvottelutaitoa. Kahdenkeskisessä kommunikoinnissa korostuu opettajan ohjaustaitojen hallinta opiskelijoiden lisääntyneiden ongelmien vuoksi. Myös rajojen määrittäminen leimaa pedagogisen opiskelija-opettaja-suhteen kommunikointia (Taulukko 7).

TAULUKKO 7. Vuorovaikutuksen jakautuminen kommunikointiin ryhmän kanssa ja opiskelijan kanssa kahden kesken

<i>Pelkistetty ilmaus</i>	<i>Alaluokka</i>
Sanattoman viestinnän osaaminen ryhmässä Luovuus Luovimisen taito ryhmässä Tunnetilojen huomiointi Neuvottelutaito Aito kohtaaminen Aito läsnäolo Kuuntelu	Kommunikointi ryhmän kanssa Kommunikointi ryhmän kanssa
Erilaiseen oppimisenäkemykseen vastaaminen	
Ohjaustaitojen osaaminen Opiskelijoiden ongelmat lisääntyneet Aito läsnäolo Aito kuuntelu	Kommunikointi opiskelijan kanssa kahden kesken
Sanattoman viestinnän osaaminen Neuvottelutaito Rajojen määrittäminen	Etäisyys – Läheisyys

Sanaton viestintä ryhmässä on molemminpuolista ilmeiden ja eleiden lukemista. Opettajan luovuus on itsensä likoon laittamista, heittäytymistä yllätyksellisten tilanteiden ehdoille. Luovimisen taito ryhmässä vaatii hoitotyön opettajalta vaikeiden tilanteiden hallintaa. Oppitunnilla saattaa ryhmässä olla dominoivia opiskelijoita, jotka ottavat tilaa muilta. Tällöin se saattaa vaikeuttaa toisten

opiskelijoiden oppimista. Siinä tarvitaan opettajan ammattitaitoa, että ei latista ketään, mutta antaa mahdollisuuden toisille ryhmän jäsenille. Tunnetilojen huomiointi on opettajan intuitiivista vaistoamista. Tunnetiloja vaistoava opettaja antaa ryhmälle mahdollisuuden lähteä rakentamaan oppituntia tilanteen mukaisesti. Neuvottelutaitoon kuuluu opettajan taito perustella asioita opiskelijoille.

Opiskelijan aito kohtaaminen on pedagogisen rakkauden ja opettajan työn ytimessä. Aito läsnäolo tarkoittaa sitä, että on tilanteessa myös ajatuksen tasolla läsnä. Todellinen opiskelijan kuuntelu vaatii opettajan keskittymistä opiskelijan asiaan. Opiskelijaryhmällä saattaa olla behavioristisen perinteen edellyttämä vaatimus opettajan auktoriteetista. Toiset opiskelijat saattavat odottaa, että opettaja määrää ja puhuu tunnilla yksin. Opettajan kommunikointitaito joutuu tällaisissa tilanteissa koetukselle, että hän saa opiskelijat mukaan kommunikointiin. Hoitotyön opettajien alkuperäiset ilmaukset sanattomasta viestinnästä, luovuuden osoittamisesta, luovimisen taidosta, tunnetilojen huomioinnista, neuvottelutaidosta, aidosta kohtaamisesta, läsnäolosta, kuuntelusta ja erilaiseen oppimisenäkemykseen vastaamisesta näkyvät taulukosta kahdeksan (Liite 3).

Hoitotyön opettajien kommunikointi opiskelijan kanssa kahden kesken vaatii ohjaustaitoja ja läheiseen suhteeseen asettumista opiskelijan kanssa. Hoitotyön opettajien mukaan opiskelijoiden ongelmat ovat lisääntyneet. Nuorilla on esimerkiksi toimeentuloon ja ihmissuhteisiin liittyviä huolia, jotka halutaan jakaa erityisesti tutoropettajan kanssa. Tämänkaltainen pedagoginen suhde edellyttää opettajalta erityistä kuuntelun, läsnäolon ja viestinnän taitoa. Erityisesti tutoropettajina toimineiden hoitotyön opettajien kommentit koskivat oman avun antamisen rajojen määrittämistä. Opettajien kommentit olivat sen kaltaisia, kuten

”En ole hoitaja, olen opettaja” tai ”En ole terapeutti, olen opettaja”

Opettajat näkivät oman vastuunsa avun antamisessa opiskelijalle. Jos ongelma nähtiin sen kaltaiseksi, että se menee opettajan toimenkuvan ulkopuolelle, nähtiin tärkeänä ohjata opiskelija murheineen eteenpäin toisen ammattiauttajan luokse.

Hoitotyön opettaja kommunikoi opiskelijan ehdoilla. Aito kuuntelu ja ajan antaminen opiskelijalle nähtiin tärkeäksi. (Liite 3, Taulukko 9.)

Opiskelijan mukana eläminen

Hoitotyön opettajien lausumista tuli opettajan mukana eläminen yhdeksi opiskelijan ammatilliseen kasvuun saattamiseen yläluokaksi. Se jakautuu empatiaan, myönteisen ilmapiirin luomiseen ja luottamuksellisuuden osoittamiseen. Empatia on opettajan oikeata suhtautumistapaa opiskelijaa kohtaan, aitoa välittämistä ja sitä, että opettelee tuntemaan opiskelijat. Se on myös opiskelijan kunnioittamista, tunteiden näyttämistä, myötätunnon osoittamista ja anteeksipyyttämisen taitoa. Myönteinen ilmapiiri voidaan luoda esimerkiksi huumorin avulla. Luottamuksellisuus opiskelijaa kohtaan osoitetaan vaitiolovelvollisuudella ja arvostusta osoittamalla. (Taulukko 10.)

TAULUKKO 10. Opettajan eläminen opiskelijan mukana koostuu empatiasta, ilmapiiristä ja luottamuksellisuuden osoittamisesta

PELKISTETTY ILMAUS	ALALUOKKA
Opettajan suhtautumistapa Aito välittäminen Opiskelijoiden tunteminen Kunnioittaminen Myötätunnon osoittaminen Tunteiden näyttäminen Anteeksipyyttämisen taito	Empatia
Huumori Myönteinen tunne	Ilmapiiri
Vaitiolovelvollisuus Arvostuksen osoittaminen	Luottamuksellisuus

Hoitotyön opettajan persoona ja suhtautumistapa opiskelijaa kohtaan viestii siitä, välittääkö opettaja kokonaisvaltaisesti opiskelijasta. Ystävällinen tervehdys käytävällä kertoo opiskelijalle siitä, että opettaja välittää hänestä, ei pelkästään

hänen oppimisestaan. Opettajan oma, todellinen halu välittää opiskelijasta katsottiin yhdeksi tärkeimmäksi asiaksi. Se on todellista pedagogista rakkautta, kuten myös se, että oppii tuntemaan opiskelijan. Ventovieraan opiskelijan kanssa on vaikea työskennellä. Opettajan suhtautuminen ja myötätunnon osoittaminen opiskelijalle on etenkin opintojen alussa äärimmäisen tärkeää.

Myönteisen ilmapiirin luominen on yksi opettajan keino elää opiskelijoiden mukana pedagogisessa suhteessa. Erilaisten opetusmenetelmien käytöllä voi myönteistä ilmapiiriä saada aikaan. Huumori voi olla tapa keventää tunnelmaa. Sillä voi saada tiukan tilanteen laukaistuksi. Huumorin käytöllä on myös vastapuoli. Hoitotyön opettaja katsoi, että huumori voi jossain tilanteessa loukata opiskelijaa. Tällöin tarvittiin anteeksipyytämisen taitoa. Luottamuksellisuutta voi osoittaa sillä, että ei kerro opiskelijoiden asioita eteenpäin. Arvostusta taas voi osoittaa sillä, että opettelee tuntemaan nopeasti opiskelijoiden nimet. Hoitotyön opettaja katsoi, että oman nimen huomioiminen on ihmiselle tärkeä asia.

(Liite 3, Taulukko 11)

Esikuvallisuus

Ammatilliseen kasvuun saattamisen yhdeksi yläluokaksi opettajien kommenteista muotoutui esikuvallisuus. Sillä tarkoitetaan opettajan esikuvallisuutta eli terveyden - tai sairaanhoitajan mallina toimimista opiskelijan edessä. Hoitotyön opiskelijan ollessa opintojen alkuvaiheessa opettajat katsoivat mallina toimimisen merkityksen kaikkein isoimmaksi. Opiskelijan vähäiset kokemukset hoitotyöstä vähentävät mahdollisuutta omien kokemusten reflektioon ja näin toiminnan malli otetaan helposti opettajalta. Siksi hoitotyön opettajan täytyy kaikessa toiminnassaan edustaa opettamansa ammattikunnan etiikkaa ja sen arvoja. Opettaja näyttää opiskelijoille omalla täsmällisyydellään mallia siitä, miten hoitotyön ammattilaisena kuuluu toimia. Hoitotyön opettaja katsoi, että hän välittää omalla toiminnallaan ja kunnioittavalla asenteellaan hyvän hoitotyön tekijän mallia tuleville hoitajille. Esikuvallisuuden katsottiin heijastavan tulevien hoitajien hoitotyöhön ja sitä kautta potilaisiin ja heidän kohteluunsa. Vaikutusten katsottiin heijastavan pitkälle tulevaisuuteen. (Liite 3, Taulukko 12.)

Keskitiellä kulkeminen

Keskitiellä kulkeminen on kuvaa hoitotyön opettajan ja opiskelijan välistä pedagogista suhdetta. Hoitotyön opettaja tasapainoilee etäisyyden – läheisyyden, huolenpidon – opiskelijan vastuunoton sekä armollisuuden ja kriittisyyden akseleilla. Pedagogisessa suhteessa oleminen on jatkuvaa opettajan pohdintaa ja ratkaisuntekoa suhteessa opiskelijaan. Etäisyys – Läheisyys - akselia voi kuvata opettajan roolissa pitäytymisen ja oman persoonan esiintuomisen kamppailuna. Huolenpidon ja opiskelijan vastuunoton välinen pohdinta taas kuvaa sitä rajapintaa, minkä opettaja parhaimmaksi katsoo opiskelijan kannalta. Armollisuus – Kriittisyys - akseli kuvaa opettajan keskitiellä kulkemista pohdinnassaan omaa itseä kohtaan. (Taulukko 13.)

TAULUKKO 13. Hoitotyön opettajan keskitiellä tasapainoilemisen eri akselit

PELKISTETTY ILMAUS	ALALUOKKA
Opettajan rooli – Oma persoona	Etäisyys – Läheisyys
Opettajan huolenpidon ja holhoamisen rajapinta Opiskelijan vastuunotto	Huolenpito – Vastuu
Täydellisyyden tavoittelusta luopuminen Työtehtävien karsiminen Palautteen vastaanottaminen Opettajan oma tunne onnistuneesta kohtaamisesta Opettajan oma tunne epäonnistuneesta kohtaamisesta	Armollisuus– Kriittisyys opettajaa itseä kohtaan

Opettajan rooli ja oma persoona

Opettajan roolin ja oman persoonallisen itsensä esiintuominen nähtiin keskitiellä kulkemisena. Hoitotyön opettajat halusivat pitäytyä opettajan roolissa, mutta toisaalta opettaja ei voi olla muuta kuin oma itsensä. Oman persoonan ja tunteiden vallattoman näyttämisen katsottiin hioutuvan ajan myötä. Tilanteisiin heittäytyminen omalla persoonallaan katsottiin sekä vahvuudeksi että heikkoudeksi. Hoitotyön opettaja ei voi olla liian etäinen eikä läheinen. Kultainen keskitie on löydettävä. (Taulukko 14.)

TAULUKKO 14. Hoitotyön opettajien alkuperäiset ilmaisut opettajan tasapainoilusta opettajan roolin ja oman persoonan esiintuomisen rajalla

<i>Alkuperäinen ilmaus</i>	<i>Pelkistetty ilmaus</i>
<p>”Olen se mikä olen, toisaalta on opettajan rooli” H3 ”En tykkää sanasta opettajan rooli, persoonalla tehdään töitä. Se saa olla hyvinkin erilainen” H1 ”Kehitettävä on tilanteita, jolloin henkilökohtaiset tunteet saattaa saada vallan, silloin saattaa unohtua tiettyjä asioita” H2 ”Ei voi näytellä koko vuoden muuta kuin itseään. Se varmaan on kaikkein raskaimpia tilanteita just se oma persoona ja sen hiominen” H2 ”Hiljaista osaamista on se, että osaan laittaa rajan tiettyyn kohtaan olematta valtavan etäinen” H2 ”Menen joskus liikaa mukaan tilanteisiin. Se on toisaalta vahvuus ja heikkous.” H4 ”Kultainen keskitie on löydettävä. Siinä on se ammatillisuus ja tasa-arvonen kaikkien kunnioittaminen.” H4</p>	<p>Opettajan rooli – Oma persoona</p> <p>Rajan asettaminen</p>

Opettajan huolenpito ja opiskelijan oma vastuu

Opettajan huolenpito opiskelijoista nähtiin tärkeänä. Yhtä tärkeänä kuin huolenpito nähtiin opiskelijan oma vastuunotto itsestään ja omasta opiskelustaan. Opiskelijan vastuunotto ei tarkoita sitä, että opettaja jättää hänet heitteille. Tässä kuvauksessa näkyy humanistisen ihmiskäsityksen traditio. Ihmisellä on valinnan vapaus. Vapaus tarkoittaa vastuunottoa itsestään ja omasta elämästään. Huolenpito vaatii opettajalta välillä napakkuutta tarttua opiskelijan saamattomuuteen, loputtomiin ei opintojen kanssa voi joustaa. Katsottiin, että opettaja ei ole äiti, mutta hän on aikuinen, joka pitää opiskelijasta huolta kokonaisvaltaisesti. Opettaja, jonka toiminta perustuu pedagogiseen rakkauteen välittää opiskelijasta kokonaisena ihmisenä ei vain opintosuoritusten tekijänä. (Liite 3, Taulukko 15.)

Armollisuus – Kriittisyys opettajaa itseä kohtaan

Armollisuus – Kriittisyys- akseli tarkoittaa sitä, että hoitotyön opettaja jaksaa eteenpäin vaativassa ihmissuhdetyössään sillä, että on armollinen itseään kohtaan. Toisaalta opettajat tarkastelivat itseään kriittisesti. Pohdinta oli tiukkaa sen

suhteen, että kokivatko opettajat onnistuneensa opiskelijan aidossa kohtaamisessa. Onnistuneen tai epäonnistuneen kohtaamisen opettajat kertoivat vaistoavansa. Hoitotyön opettaja koki tutuksi tulleen opiskelijan kanssa molemminpuolista haikeutta valmistumisen hetkellä. Sen hän katsoi olevan pedagogista rakkautta. Asioita, joita opettajat kertoivat tämän akselin alle kuuluvan oli täydellisyyden tavoittelusta luopuminen, työtehtävien karsiminen, palautteen vastaanottaminen, sekä opettajien oma tunne onnistuneesta ja epäonnistuneesta kohtaamisesta.

(Liite 3, Taulukko 16.)

Kasvamaan saattaminen

Kasvamaan saattaminen on yksi luokka, joka muotoutui hoitotyön opettajien kuvauksista. Sitä leimaa opettajan rohkaiseminen opiskelijaa kohtaamaan tulevaisuuden. Tulevaisuuteen rohkaisemiseen sisältyy toivon vahvistaminen, itsetunnon vahvistaminen, tukeminen, kannustaminen ja aito kohtaaminen ja auttaminen kasvamaan kasvamisessa.

(Taulukko 17.)

TAULUKKO 17. Kasvamaan saattaminen on tulevaisuuteen rohkaisemista.

PELKISTETTY ILMAUS	ALALUOKKA
Toivon vahvistaminen Itsetunnon vahvistaminen Tukeminen Kannustaminen Aito kohtaaminen ja auttaminen kasvamaan kasvamisessa	Tulevaisuuteen rohkaiseminen

Toivo on opiskelijan itsetunnon ja uskon vahvistamista. On tärkeää, että hoitotyön opettaja ei aliarvioi opiskelijaa vaan löytää hänestä ne hyvät ominaisuudet, mitkä kannattelevat eteenpäin. Tuen antamisella ja rohkaisulla oli hoitotyön opettaja saanut konkreettista aikaa. Opiskelija ei ollut keskeyttänyt opintojaan, koska opettaja oli oikealla tavalla ohjannut häntä. Opiskelijalla katsottiin olevan orastavat idut. Opettaja katsoi, että opiskelijan kasvua voi kannustaa oikeanlaisella positiivisella palautteella. Ensimmäisen työharjoittelu voi olla opiskelijalle järjestyttävä kokemus. Tällöin erityisesti tarvitaan opettajan tukea, jotta

opiskelija saa peilata kokemuksiaan. On hyvä, jos opettajalla on kertoa vastineeksi omia kokemuksiaan hoitotyöstä. Tavoitteena on se, että opiskelija voi reflektoida kokemuksiaan ja tätä kautta saavuttaa ammatillista kasvua. (Liite 3, Taulukko 18.)

Aito kohtaaminen voi näyttäytyä pedagogisena epäonnistumisena

Ammatilliseen kasvuun saattamisen alle muotoutui vielä yksi luokka, minkä esitän erillisenä taulukkona. Hoitotyön opettajan mukaan hänelle voi tulla pedagogisen epäonnistumisen tunne, vaikka opettajan ja opiskelijan kohtaaminen olisi aito.

TAULUKKO 19 Hoitotyön opettajien kuvauksista muotoutuu aito kohtaaminen, joka näyttäytyy pedagogisena epäonnistumisena

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
Tiedollisten, taidollisten ja arvoristiriitojen selvittäminen Odotusten ristiriitaisuus	Aito kohtaaminen näyttäytyy pedagogisena epäonnistumisena

Aito kohtaaminen, mikä näyttäytyy epäonnistumisena voi liittyä tiedollisten, taidollisten ja arvoristiriitojen selvittämiseen opiskelijoiden kanssa. Tällaiset tilanteet hoitotyön opettaja koki kaikista rankimpana omassa työssään. Odotusten ristiriitaisuus voi osoittautua pedagogiseksi epäonnistumiseksi, vaikka kohtaaminen on aito. Tällöin voi olla kysymys opiskelijan todellisen oppimismotivaation puutteesta tai oppimismotivaation erilaisuudesta. Opiskelijan motivaatio katsottiin ensisijaiseksi opiskelijan kannattelijaksi. Yksi hoitotyön opettaja katsoi, että jos opiskelija ei ole motivoitunut hoitotyön ammattiin valmistumisesta, niin ihmisten auttaminen voi olla vaikeaa. Siksi hän yrittää kannatella sellaista opiskelijaa pidempään, jolla on oppimisvaikeuksia kuin sellaista, jolla on selkeästi oppimismotivaation puute. (Taulukko 20.)

TAULUKKO 20. Hoitotyön opettajien alkuperäiset ilmaisut aidosta kohtaamisesta ja pedagogisesta epäonnistumisesta

<i>Alkuperäisilmaus</i>	<i>Pelkistetty ilmaus</i>
<p>”Tulee tämmöisiä tiedollisia, taidollisia, arvostirriitoja. Ne liittyy tämmöseen arvokeskusteluun ja potilaan kohtaamiseen. Puhutaan jostakin potilaasta tai asiakkaasta rasistisesti tai nähdään tajuton hengityskoneessa kasvina tai puhutaan rumasti jostakin perseen pyyhkimisestä tai tämmösiä. Silloin haluat pysäyttää opiskelijan. Rohkeesti tarttuu siihen ja sanoo, että sä et voi menetellä näin hoitotyössä. Ne ovat niitä, jotka koen kaikista rankimpina. Sun täytyy laittaa omat tiedot, taidot ja asenteet. Siinäkin tilanteessa voi kohdata aidosti.” H8</p>	<p>Tiedollisten, taidollisten ja arvostirriitojen selvittäminen</p>
<p>”Voi olla tilanne, jossa mä olen aidosti läsnä ja siinä tilanteessa opiskelijat ei kestä sitä, vaan ne odottaa, että siellä on opettaja, joka opettaa. Menis sinne auktoriteettina ja rupeaisi luettelemaan... Monesta kiinni, en tiedä. Olen ehkä vääränlainen opettaja siinä tilanteessa tai joku ärsyttää siinä ryhmässä tai kouluun on tultu muusta syystä kuin kehittyäkseen.” H4</p>	<p>Odotusten ristiriitaisuus</p>
<p>”Kyllä sen aistii. Sä olet aidosti läsnä, sua harmittaa tosi paljon. Sä valmistaudut niihin ja sä kuuntelet ja ymmärrät, mutta jos sieltä tulee vastaan sellainen ryhmä, joka ei välitä, on saadakseen paperit täältä. Joku on joskus sanonut, että määrää. Mä en ole tottunut määräämään.” H4</p>	<p>Odotusten ristiriitaisuus</p>

7.2.2. Hoitotyön opettajien välinen pedagoginen suhde

”Jos tätä pedagogista rakkautta ajatellaan laajasti, niin ehdottomasti kollegoista on enimmäkseen tukea siihen” H7

”Ilman muuta opettajakollegoiden väliset kohtaamiset edistää pedagogista rakkautta. Se olisi ihan hirveä tilanne, jos ei pitäisi työtovereistaan, tämä työ olisi ihan loputtoman yksinäistä.” H2

Yhtä opettajaa lukuunottamatta hoitotyön opettajat katsoivat yksimielisesti, että opettajakollegoiden väliset kohtaamiset sisältyvät pedagogiseen rakkauteen. Kollegoiden väliset kohtaamiset katsottiin pääsääntöisesti tukevan pedagogisen rakkauden ilmentymistä. Läheinen yhteys kollegan kanssa nähtiin olevan voimavara, josta hoitotyön opettaja voi ammentaa itselleen tukea. Kollegasuhteen nähtiin parhaimmillaan olevan yhdessä keskustelemista ja pohtimista. Kuitenkin hoitotyön opettajat olivat sitä mieltä, että työyhteisössä on vain tietty joukko kollegoja, joiden kanssa voi antautua syvälliseen keskusteluun. Yksi opettaja painotti sitä, että katsoo olevansa hyvin tarkka, että ei puhu opiskelijoista nimellä kuin vain tietyn luotettavan kollegan kanssa:

”En halua luottamuksellisesti puhua kuin yhden tai kahden kollegan kanssa, koska ne asiat koskee aina opiskelijaa. Mun täytyy tietää, että ne asiat ei mene eteenpäin. Olen tarkka mitä puhun, vältän puhumista opiskelijoista nimillä kahvitauoilla”. H8

Hoitotyön opettajien kuvauksista kollegoiden välinen suhde piiryy läheisyys – etäisyys - akselina. Kollegoiden etäisyys ja läheisyys - yläluokka voidaan kuvata alaluokkina: läheinen kollega, etäinen kollega ja kollegiaalisuus. (Taulukko 21.)

TAULUKKO 21. Hoitotyön opettajien välinen pedagoginen suhde kuvattuna ylä- ja alaluokittain

Yhdistävä luokka	Yläluokka	Alaluokka
Hoitotyön opettajien välinen pedagoginen suhde	Kollegoiden välinen etäisyys – läheisyys	Läheinen kollega Etäinen kollega
	Kollegiaalisuuden vaade	Opiskelijan tyytymättömyys kollegaan

Hoitotyön opettajat kertoivat, että kollegoiden väliset suhteet jakautuvat selkeästi läheisempiin ja etäisempiin kollegoihin. On tiettyjä kollegoita, joita pidetään ystävinä, heidän kanssaan voidaan tavata työajan ulkopuolellakin. Monesti läheiset kollegat opettavat samoja aineita kuin itse tai esimerkiksi tutoropettajuus yhdistää. Läheisen kollegasuhteen kuvattiin olevan voimavara omassa työssä. Läheisen kollegan kanssa tehdään mieluusti yhteistyötä. Samankaltainen oppimisenäkemyks yhdistää ja auttaa uusien ideoiden suunnittelemisessa ja toteuttamisessa.

Molemminpuoliset keskustelut kuvattiin molemminpuolisiksi avunantamiseksi ja – pyytämiseksi. On tärkeää, että läheiseen kollegaan voi todella luottaa, koska keskustelut koskevat hoitotyön opettajien mukaan usein hankalia vuorovaikutustilanteita opiskelijoiden kanssa. Kokemuksia jaetaan yhdessä, annetaan neuvoja puolin toisin ja mietitään, miten jatkaisi eteenpäin. Läheisen kollegan kohtaaminen on aitoa kohtaamista ja se tukee pedagogista opiskelija – opettajasuhdetta ja pedagogisen rakkauden olemassaoloa. (Taulukko 22.)

TAULUKKO 22. Hoitotyön opettajien alkuperäiset ilmaisut läheisen kollegan välisestä suhteesta.

<i>Alkuperäisilmaus</i>	<i>Pelkistetty ilmaus</i>
<p>”Jos ei kollegoiden kanssa olisi yhteistyötä ja keskusteluyhteyttä, tämä työ olisi loputtoman yksinäistä” ”Mun täytyy tunnustaa, että ihmiset on erilaisia ja toisten kanssa keskustelen herkemmin kuin toisten.” H2</p> <p>”Läheiset kollegat opettavat samoja aineita” H5</p> <p>”On hienoa, että jotain ideoita sanoo toiselle ja lähtee mukaan idean kehittelyyn, se on semmonen, joka tukee pedagogista rakkautta. Näillä opettajilla on samantyyppinen oppimisenäkemyks kuin itsellä.” H1</p>	<p>Luottamukselliset keskustelut</p> <p>Samankaltaisten oppiaineiden opettaminen</p> <p>Oppimisenäkemyksen samankaltaisuus</p>

Hoitotyön opettajat kertoivat, että kaikki kollegat eivät halua tehdä yhteistyötä. Tällaisia kollegoita kuvattiin yksinäisiksi puurtajiksi. Etäisen tuntuisealta kollegalta

ei mielellään kysyä mieltä askarruttavista asioista. Kollegan erilainen suhtautumistapa opiskelijaan saattaa etäännyttää. (Taulukko 23.)

TAULUKKO 23. Hoitotyön opettajien alkuperäiset ilmaisut etäisestä kollegasta

<i>Alkuperäisilmaus</i>	<i>Pelkistetty ilmaus</i>
<p>”Onhan meidänkin organisaatiossa tällaisia yksinäisiä ritareita ja silloin se työskentely on hankalaa. Mutta jos kaikki oltais samanlaisia, niin vaarallista sekin olisi” H3</p> <p>”En mä ihan keneltä tahansa mene kysymään asiaa” H6</p> <p>”Kaikkien kanssa ei tuu samanlaista tsemppiä” H6</p> <p>”Meillä on niin monta persoonaa, jokainen suhtautuu omalla tavallaan opiskelijoihin ja työtovereihin” H6</p> <p>”Opettajilla on erilaiset asenteet, jotkut lähtee siitä, että opiskelijat on hyviä ja jotkut siitä, että opiskelijat on semmoisia, että ne ei tee yhtään mitään. Mä näen, että opiskelijat on pääasiassa hyviä, motivoituneita, mutta ne on myös nuoria ja niillä on muutakin kuin tämä koulu.” H4</p> <p>”Näkemys siitä, mikä on mitattavissa olevaa, miten pystytään arvioimaan. Ehkä se näkemys siitä sairaanhoitajan ammatistakin on erilainen, että mitkä on ne sairaanhoitajan valmiudet” H1</p>	<p>Yksintyöskentelijä</p> <p>Erilainen suhtautumistapa</p>

Kollegiaalisuuden vaade on opettajien mielestä koetuksella tilanteissa, jossa opiskelijat ovat tyytymättömiä kollegan toimintaan. Kuitenkin tällaisessa tilanteessa pyrittiin asiaa selvittämään ainakin kollegan kanssa keskustelemalla ja tarkastelemalla sitä, ovatko opiskelijan oikeudet toteutuneet.

TAULUKKO 24. Hoitotyön opettajien alkuperäiset ilmaisut kollegiaalisuuden vaateesta tilanteessa, jossa opiskelija on tyytymätön kollegan toimintaan

<i>Alkuperäisilmaus</i>	<i>Pelkistetty ilmaus</i>
<p>”Neuvon opiskelijaa hyväksymään tilanteen tai meneään keskustelemaan kollegan kanssa. Jos opiskelija on jo käynyt keskustelemassa, on tietysti suoritus- ja tutkintosääntöjä, mitkä auttaa opiskelijaa pitämään sen oikeuksista kiinni” H8</p> <p>”Et voi omaa kaakkuas kuorruttaa sillä, että moitit toisia.” H3</p>	<p>Opiskelijan tyytymättömyys kollega</p>

Kollegoiden välisistä eroavaisuuksista huolimatta lopputoteamus oli positiivinen.

”Meillä on hyvä työyhteisö ja me voidaan kollegiaalisesti tehdä työtä. Pääosin mä koen, että mun on helppo toimia kollegoiden kanssa”. H8

7.2.3. Hoitotyön opettajan suhde itseensä

Itsensä rakastaminen

Suurin tekijä, miten hoitotyön opettaja voi rakastaa itseään omassa työssään, on se, että tuntee olevansa oikeassa ammatissa. Varmuus siitä, että hoitotyön opettaja on valinnut oikean alan ilmeni seuraavista kommentteista:

”Tykkään työstäni, tunnen, että tää on mun alani, mun juttuni, mun työni.”
H8

”Tämä on sitä työtä, mitä olen aina halunnut tehdä. Opettajan työ on sellainen mun tärkein työ.” H5

”Kyllä tämä on työ, mistä mä tykkään” H1

”Tunnen olevani toiveammattissani.” H5

Nuorten kohtaaminen ja toiminen heidän kanssaan katsottiin olevan mukavaa ja vaihtelevaa. Yksi hoitotyön opettaja sanoi kaipaavansa välillä sairaanhoitajan työhön, mutta opettajan työn hän kokee omaksi alakseen.

”En kuitenkaan vaihtaisi enää entiseen”. H8

Tiedon ja ajan tasalla pysymisen yksi opettaja katsoi hiukan nakertavan itsetuntoa, mutta tyytyväisyyttä omaa itseään kohtaan voi parantaa:

”lausumalla ääneen selvällä suomenkielellä, että: ”Hei, ei sun kuulukaan kaikkea osata ja olla ihan ajantasalla!” H7

Toinen opettaja sanoi, että eniten miettimisen aihetta on siinä, että

”Sairaanhoidon opettajana tulisi minun tietää, mitä tuolla kentällä tapahtuu.”

Tässä kommentissa pedagoginen rakkaus-käsite laajeni opettajien eettisissä ohjeissa mainittuihin työelämän ulkopuolisiin suhteisiin.

”Musta on ihanaa se, että kentän väen ja mun väliset suhteet olisi suht kunnossa. Se sama pätee siellä, kuin oppilaisiinkin, se toisten työn arvostaminen ja heidän arvostaminen. Siellä on varmaan semmoista, mitä mä ihmettelen ja he taas ihmettelee, että mitä ihmettä mä opetan. Se antaa aika paljon, että saa sieltä palautetta tähän työhön. Kunnioittaminen.” H1

Hoitotyön opettajat sanoivat rakastavansa itseään työssään siten, että eivät ota ihan kaikkea työtä vastaan, jota olisi tarjolla.

”Olen ruvennut sanomaan EI, en ota niin paljon ylimääräistä, jos opetusvelvollisuus on ihan täynnä” H6

Vaikka opettaja tarkasteleekin välillä itseään kriittisesti on tärkeää, että

”asiat kehitty eteenpäin ja ehkä minäkin” H2

Toinen keino, millä itseään voi rakastaa työssään, on olemalla armollinen itseään kohtaan.

”Ei kaikkia tarvi viilata ihan loppuun asti” H6

”Osaan pitää rajan, mikä on työtäni ja vapaa-aikaani, osaan tehdä työni mielestäni hyvin. Olen sen verran vanha, että olen oppinut sen, etten tapa itseäni työllä” H3

Yksi hoitotyön opettaja katsoi kokemuksen tuoneen hiljaista osaamista.

”Alkuvuosina saattoi olla niin, että menin tilanteisiin liian voimakkaasti mukaan omine tunteineni. Ammatillisuus, hiljainen osaaminen on tuonut sen, että osaa laittaa rajan tiettyyn kohtaan, olematta valtavan etäinen.” H2

Kiteyttävä kommentti siitä, miksi hoitotyön opettaja rakastaa itseään työssään on seuraava kuvaus:

”Tää on hyvä ikä, hyvä kokemus opettajana ja sairaanhoitajana, mä oon tosi tyytyväinen. Opetusalueita, joita opetan, voin kehittää. Mulla on paljon vastuuta, voin tehdä itte päätöksiä, mä voin itsenäisesti toimia. Ainut huono on se, että ei pysty asettamaan rajoja omalle itselleen..tekee liikaa. Mutta mä oon ihan, tosi hyvä olo.” H4

Itsensä kasvattaminen

Hoitotyön opettajan kasvu tapahtuu oman itsensä äärelle pysähtymisenä. Päivän tapahtumien kertaaminen pohtimalla ja miettimällä auttaa opettajaa kohtaamaan vastaavanlaisia tilanteita uudelleen.

*”Pyrin niistä oppimaan, mutta kyllä mä teen virheen toiseenkin kertaan”
H2*

”Jokaisesta päivästä opin aina jotain, jokaisesta kohtaamisesta, on se sitten kollegan tai opiskelijan kanssa.” H8

Vapaa-ajan harrastusten esimerkiksi lenkkeilyn parissa kerrattiin päivän asioita omassa mielessä. Erityisesti opiskelijan kanssa tapahtuneita kohtaamisia pohdittiin.

”Mä mietin ittekseni, että toiminko mä oikein vai olisinko voinu opiskelijan hyväksi tehdä toisin” H8

Itsensä kasvun yksi hoitotyön opettaja katsoi sellaiseksi, että sitä tapahtuu koko ajan ja kasvaminen voi olla ”aika julmaakin”. Hän katsoi kasvamisen olevan niin henkilökohtaisen asian, että siitä ei halua kertoa.

”Kyllähän siinä pitää aika paljon laittaa itte likoon omia asioitaan..” H4

Kollegoiden väliset keskustelut katsottiin tärkeinä itsekasvatuksen keinoina. Työnohjaus oli myös

”yksi merkittävä kasvun paikka.” H5

Koulutuksissa käyminen ja kirjojen lukeminen katsottiin hyväksi keinoksi kasvattaa itseään.

8. PÄÄTELMIÄ PEDAGOGISESTA RAKKAUDESTA

Pedagoginen rakkaus kuvastuu monetasoisena ilmiönä hoitotyön opettajien kuvauksista. Ilmenee, että pedagoginen rakkaus on kattokäsite, minkä alle kertyy laaja käsitemaailma. Pedagoginen rakkaus rakentuu hoitotyön opettajan kolmenlaisista pedagogisista suhteista. Se tarkoittaa: 1) Hoitotyön opettajan ja opiskelijan välistä suhdetta, 2) Hoitotyön opettajan ja opettajan välistä suhdetta, kollegiaalista suhdetta ja 3) Hoitotyön opettajan suhdetta omaan itseensä. Nämä kaikki suhteet piirtyvät sellaisina, että ne voivat joko tukea tai estää pedagogisen rakkauden ilmentymistä opettajan työssä. Tutkimuksen merkittävä tulos oli se, että kollegoiden välinen pedagoginen suhde nähtiin erittäin tärkeänä suhteena. Onnistuessaan se voi todella tukea opettajan ja opiskelijan välistä pedagogista rakkautta.

8.1. Pedagogiset suhteet

Hypoteesissani ajattelin pedagogisen rakkauden yläkäsitteenä ja aidon kohtaamisen ja eettisen toiminnan välineenä ilmaisemaan pedagogista rakkautta. Pedagogisten suhteiden osalta teorialähtöinen sisällönanalyysi asetti pedagogisen rakkauden palapelin palaset kohdalleen. Pedagogisten ihmissuhteiden näkökulma yhdistää pedagogisen rakkauden opettajan ammattieettisiin periaatteisiin (Liite 1).

Tämän tutkimuksen perusteella hoitotyön opettajan kuvaaman pedagogisen rakkauden voi ymmärtää osana opettajan ammattietiikkaa. Jos pedagogisen

rakkauden vaade olisi kirjattuna ammattieettisiin periaatteisiin voisi se korostaa pedagogisen rakkauden ammatillista tärkeyttä ja korottaa sen arvoa. Pedagoginen rakkaus ilmeni ei vain arvoksi ja ideaalitulaksi vaan sellaiseksi, joka todella kulkee opettajan mukana. On mielenkiintoista, että abstrakti ilmiö on näin kaksijakoinen. Tulosten perusteella pedagogisen rakkauden voi ajatella olevan ikään kuin spiraali, joka kulkee hoitotyön opettajan pedagogisissa suhteissa mukana. Pedagoginen rakkaus antaa opettajan työlle suunnan ja sisällön. Pedagogisen rakkauden käsitettä kuvattiin monenlaisilla termeillä. Osa opettajista vierasti rakkauden käsitteen käyttämistä opetustyöhön liittyvänä käsitteenä. Silti ilmiönä kaikki halusivat keskustella pedagogisesta rakkaudesta ja ilmiön kuvauksista voi muodostaa monimuotoisen käsitteistön. Hoitotyön opettajat näkivät pedagogisen rakkauden osana työssään tapahtuvia inhimillisiä vuorovaikutussuhteita.

Opettajan eettisten periaatteiden taustalla olevat arvot ovat ihmisarvo, totuudellisuus, oikeudenmukaisuus ja vapaus. Nämä kaikki arvot heijastuivat hoitotyön opettajien kuvauksissa. Ihmisarvo tuli kaikkien hoitotyön opettajien vastauksissa esille, ihmisen kunnioittaminen nähtiin ensiarvoisen tärkeäksi. Totuudellisuus ja rehellisyys oli myös tärkeää. Totuudellisuus ei tarkoita sitä, että opettajan tulee kertoa kaikki vaan se, mitä hän lupaa opiskelijalle, tulee sen toteutua. Oikeudenmukaisuus nähtiin esimerkiksi sellaisena, että jos opettaja joustaa yhden opiskelijan kohdalla tulee hänen seuraavan kerran muistaa joustaa toisenkin opiskelijan kohdalla. Opiskelijan vapaus nähtiin huolenpidon ja opiskelijan vastuullisuuden rajapintana. Opettajan vapaus nähtiin suhteessa yhteiskuntaan, työyhteisöön ja opiskelijoihin.

8.2. Ammatilliseen kasvuun saattaminen ja sen reunaehdot

Tutkimuksen lähtöasetelmana oli ammattikorkeakoulu-uudistuksen tuoma muutos hoitotyön opettajan työhön. Muutokset ja sen myötä tulleet uudet osaamisvaatimukset heijastuivat tutkittavien hoitotyön opettajien maailmasta. Hoitotyön opettajan perustehtäväksi kuvautui hoitotyön opiskelijan ammatilliseen kasvuun saattaminen. Sen vastapooliksi muotoutui ammatilliseen kasvuun saattamisen reunaehdot. Hoitotyön opettajuus näyttäytyi tasapainoiluna erilaisten

ihmissuhteisiin liittyvien ilmiöiden välillä. Tästä kaikesta muotoutui kudos, jonka keskiössä olivat pedagogisen suhteen parit. Pedagoginen rakkaus näyttäytyi eri heijastuspinoista ja ikään kuin sinkoili ammatilliseen kasvuun saattamisen yhtenä osapuolena.

Ilmeni, että pedagoginen rakkaus ammatilliseen kasvuun saattamisena ei ole pelkästään lempeää hyväntahtoisuutta. Tämän päivän ammattikorkeakoulun opettajalta vaaditaan todellista taituruutta kyetäkseen aidosti vastaamaan erilaisten opiskelijoiden erilaisiin tarpeisiin. Kokonaisvaltainen huolenpito vaatii välillä opettajalta tiukkaa otetta, jotta opiskelija etenisi ammatillisessa kasvussaan. Auvisen (2005, 354) mukaan opettajan kasvatuksellista roolia ei saisi ammattikorkeakoulussa unohtaa, vaikka kasvatettavat eivät olekaan enää lapsia. Opettajan on tasavertaisemmassa aikuiskasvattajan roolissaan kunnioitettava opiskelijoiden päätösvaltaa, mutta toisaalta hän ei saa olla vain passiivinen sivusta seuraaja.

Näen, että ammattikorkeakoulun opettajan työhön on tullut uusi ulottuvuus. Se ulottuvuus on ajan hallinta. Opettajan silmien edessä on aikajana, jossa toisessa päässä on kiire, hektinen työtahti ja toisessa päässä on pysähtyminen, ajan antaminen opiskelijalle, työtoverille ja itselle. Se, miten opettaja tulee selviytymään aikajanalla peilaa paljon hänen kokonaisvaltaiseen työssään jaksamiseensa. Ammattikorkeakoulujen työyhteisöissä tulisi istua yhteisiin palavereihin ja miettiä, miten aikaa voitaisiin hallita paremmin.

8.3. Peilaus Schelerin ja Värnin kasvatustilfilosofiaan

Schelerin rakkaustilfilosofian mukaan kasvatustil näyttöytyy prosessina, joka käynnistyy ja etenee kasvattajan ja kasvatettavan osalta enimmäkseen tiedostamattomasti. Kasvun alkuvaiheilla ympäröivän yhteisön ja lasta lähinnä olevien ihmisten arvostukset määräävät ja hallitsevat kasvatustilin suuntaa. Kasvattajan vaikutusvalta kasvatettavaan ilmenee voimakkaimmillaan kasvattajan oman persoonan kautta. Siitä, millainen hän itse on (saksankielinen sein). Kasvun edistytessä alkaa kasvatettavan oma arvostusluo luoda suuntaa kasvatustilille. (Solasaari 2003, 180).

Hoitotyön opettajien kuvauksissa tuli tämä sama asia esille. Yksi hoitotyön opettaja kertoi esimerkin opiskelijan oman arvorakenteen kypsymisestä: Oli yksi opiskelija, mikä sanoa ”päryytti”. Opiskelijan ilmaisutaito olisi tarvinnut harjoitusta. Opettaja oli keskustellut asiasta opiskelijan kanssa. Vähän ennen valmistumistaan opiskelija oli sanonut seuraavasti:

”Olen timantti, joka on kaipaa hiomista.” H3

Opiskelija oli oivaltanut käyttäytymisensä merkityksen. Edellä mainittu esimerkki kuvaa hyvin sitä, miten opiskelijan oma oivallus syvenee opiskelun edetessä. Värrin (2004, 159) mukaan dialogisen kasvatuksen päämääränä on se, että kasvatettava itsenäistyy ja kykenee ottamaan vastuun tulevaisuudestaan, näin kasvattajaa ei enää tarvita. Tämä päämäärä toteutui edellä mainitussa opiskelijan ja opettajan välisessä suhteessa.

Peilaan vielä Värrin kasvatusteesejä hoitotyön opettajien kuvauksiin pedagogisesta rakkaudesta. Värrin (2004, 158) mukaan kasvatussuhte toteutuu kohtaamisena kapealla rajalla. Tämä tarkoittaa sitä, että kasvattajan tulee tiedostaa kasvatusvastuunsa ja roolinsa vaatimukset, ja pyrkiä löytämään tasapaino edustamansa yleisen kasvatustehtävän ja kasvatettavan yksilöllisyyden kunnioittamisen välillä. Vain tämänkaltaisella tulkinnallisella viisaudella kasvattajan ja kasvatettavan välisessä suhteessa voi toteutua sekä kasvatuksellisuus että eettisyys.

”Aika pitkään pyrin huomioimaan sitä opiskelijan yksilöllisyyttä, niin pitkään, että tulee joku raja vastaan. Jonkun asian kanssa vehdataan loputtomasti, sitten tulee vaan, että tämä on tehtävä.” H6

Opettaja kertoi konkreettisen esimerkin pikkuvanhasta opiskelijasta, joka oli jatkuvasti äänessä tunnilla ja toiset opiskelijat tuskastuivat häneen. Silloin opettajan oli pakko tehdä valinta ja rajoittaa opiskelijan äänekästä pohdintaa, jotta muillakin olisi ollut mahdollisuus oppia. Tässä tilanteessa hoitotyön opettaja tiedosti kasvatusvastuunsa ja pyrki löytämään tasapainon edustamansa yleisen kasvatustehtävän ja kasvatettavan yksilöllisyyden kunnioittamisen välillä.

Pedagogisen rakkauden käsite ilmeni arvoksi, ideaalitulaksi, mitä kohti on syytä tavoitella. Sen alle rakentuu koko opettajana toimimisen inhimillisyyttä.

”Pyrkii kohti sitä ideaalia, tavoitetilaa, huomioiden reunaehdoja, kuten ajan vähyys, ihmiset, josta et pidä, kontaktituntien vähyys. Nämä kaikki on reunaehdoja, mutta vaikeudet on tehty voitettavaksi” H5

Vaikka pedagoginen rakkaus ilmeni arvona ja ideaalitulana, kuvattiin sen ilmentymistä ihmisessä kiinni olevana:

”En voi ajatella, että tänään aattelen pedagogista rakkautta ja huomenna en vaan se on mussa 24 tuntia, osa minuutta”. H8

Oma perusteluni ja lähtökohtani sille, miksi on tärkeä tutkia pedagogista rakkautta, oli ajatukseni ammattikorkeakoulun hoitotyön opettajan perustehtävästä. Nähdäkseni perustehtävä on saattaa tuleva sairaanhoitaja ammattiinsa. Hoitotyön opettajan ja opiskelijan väliset kohtaamiset, vuorovaikutus, osaltaan vaikuttavat siihen, miten tuleva sairaanhoitaja kohtaa hoidettavat potilaansa. Erään hoitotyön opettajan analysointi samasta aiheesta vahvisti omaa ennakkokäsitystäni asiasta:

”Ajattelen, että se ydin hoitamisessa on potilaan ja omaisten kohtaaminen. Mun mielestä pedagoginen rakkaus, se on sitä kasvatukseen.. jotenkin, mä mietin, että me kasvatetaan hoitajia. Täältä tulee hoitajia, niin kyllä se pedagoginen rakkaus on tosi tärkeitä. Tämä opiskeluaika muokkaa paljon sitä, että miten he sitten tuolla käytännössä. Opettajan tehtävän työn ydin on opiskelijan kohtaaminen. Vaikka kaikkia muita asioita on tullut ammattikorkeakoulun myötä, niin ydin on se, että me ollaan ammattikorkeakoulu ja me täältä valmistetaan sairaanhoitajia meidän yksiköstä.” H1

Seuraavassa kuvauksessa pedagoginen rakkaus ja lähimmäisenrakkaus sulautuivat toisiinsa:

”Sisäinen palo täytyy olla, kun tätä työtä tekee. Kyllä se on sama asia, kun on hoitoalan valinnut. Hoitoalalla on lähimmäisenrakkaus ja opettajan ammatissa on pedagoginen rakkaus. Kyllä tätä käsitettä pedagoginen rakkaus voisi alkaa käyttämään. En ole itse aiemmin ajatellut näin syvällisesti, että se olisi sana rakkaus. Se on semmoinen vahva sana.” H6

8.4. Mitä se pedagoginen rakkaus oikein on?

Ylläolevan otsikon kysymykseen olen saanut vastata tutkimusprosessini kuluessa moninaisia kertoja. Nyt voin sanoa, että pedagoginen rakkaus on verbejä ja adjektiiveja. Se on välittämistä, huolenpitoa, haluamista ja pitämistä. Se on intohimoa, voimakkaan tuntuista ja vahvaa. Se on juuri sellaista, mikä kuuluu olla hoitotyön opettajan työssä.

Pedagoginen rakkaus on osa ammattietiikkaa. Se on arvo ja ideaali, jota on syytä tavoitella. Sitä ei välttämättä koskaan saavuta. Toisaalta se on osa opettajan ammatti-identiteettiä. Hoitotyön opettajan työtä ei voi kunnialla tehdä jos pedagoginen rakkaus ei kulje opettajan mukana. Tai ainakin opettajan työn tekeminen olisi vaikeaa ilman pedagogista rakkautta. Etukäteen ajattelin pedagogisen rakkauden olevan yksinomaan pehmeää kohtaamista. Kohdattuani hoitotyön opettajat pedagogisen rakkauden äärellä ymmärrän ammatilliseen kasvuun saattamisen olevan sopivassa suhteessa etäisyyttä-läheisyyttä, huolenpitoa- opiskelijan omaa vastuunottoa, armollisuutta-kriittisyyttä. Näistä aineksista syntyy pedagoginen keitos. Pedagogisen rakkauden ei kuulukaan olla pelkkää pehmeyttä, niin kuin ei minkään kasvatuksen. Lämpöä, huolenpitoa, välittämistä ja tahtomista tarvitaan, jotta kyetään vaikeissakin tilanteissa kohtaamaan erilaisia kasvatettavia. Napakkuutta tarvitaan silloin, jos opiskelijan oma vastuullisuus ei riitä.

Hoitotyön opettajan työssä tapahtuneet muutokset ovat osa ammattikorkeakoulun arkipäivää. Huolimatta kiireisestä työtahdistista ja erilaisista osaamisvaatimuksista näkevät opettajat työnsä toiveammattina. Motivaatio työn tekemiseen kannattelee opettajaa muutosten vastaanottamisessa. Motivaation lähde näyttää olevan pedagoginen rakkaus, vaikkakin sitä ei välttämättä tiedosteta. Rivien välistä se

tulee esille. Tämä tutkimus on raottanut niitä rivien välejä. Jatkossa olisi mielenkiintoista tutkia pedagogista rakkautta hoitotyön opiskelijoiden kokemuksista käsin. Pedagogisen rakkauden tutkimusta olisi hyvä laajentaa myös muihin koulutusaloihin. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan tutoropettajan ohjausosaaminen on uusi kvalifikaatiovaatimus uuden oppimisenäkemyksen ja ammattikorkeakoulu-uudistuksen myötä. Myös Auvinen (2005, 357) tuli tutkimuksessaan siihen johtopäätökseen, että kaikki ammattikorkeakoulun opettajat tarvitsevat nykyistä parempia ohjauksen taitoja. Suosittelem jatkossa tutkittavaksi hoitotyön opettajina toimivien tutoropettajien ohjausvalmiuksia ja sitä, millaista koulutusta he tarvitsevat vaativassa ohjaustyössään.

LÄHTEET

Airaksinen, T. 2001. Rakkauden vangit. Filosofisia tunnustuksia. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Fromm, E. 1988. Rakkauden vaikea taito. Hämeenlinna: Karisto Oy:n kirjapaino.

Auvinen, P. 2005. Ammatillisen käytännön toistajasta monipuoliseksi aluekehittäjäksi? Ammattikorkeakoulu-uudistus ja opettajan työn muutos vuosina 1992-2010. Väitöskirja. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.

Eriksson, K. 1996. Kärsivä ihminen. Åbo Akademi. Samhälls- och vårdvetenskapliga fakulteten. Institutionen för vårdvetenskap. Kokeilupainos.

Eriksson, K. 2004. Rakkaus hoitotieteellisen tutkimuksen kohteena. Teoksessa Teoksessa H. Kankare, Hautala-Jylhä, P-L. & T. Munnukka (toim.) Lähimmäisenrakkauden puolustus – uusvanha näkökulma hoitotyöhön. Helsinki: Edita, 9 – 20.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hentinen, M. 1998. Kuopion yliopiston yhteiskuntatieteelliselle tiedekunnalle lausunto terveydenhuollon lisensiaatti Marja Harrin väitöskirjatutkimuksesta Nurse Educators well-being at work in Finland. Hoitotiede 1, 54 – 56.

Hilden, R. 1999. Sairaanhoidajan ammatillinen pätevyys ja ammatilliseen pätevyYTEEN vaikuttavat tekijät. Väitöskirja. Tampere: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1991. Teemahaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.

Kankare, H., Hautala-Jylhä, P-L. & Munnukka, T. 2004. (toim.)
Lähimmäisenrakkauden puolustus – uusvanha näkökulma hoitotyöhön. Helsinki:
Edita.

Kankare, H. 2004. Lähimmäisenrakkaus – silta kanssaihmisyyteen. Teoksessa H.
Kankare, Hautala-Jylhä, P-L. & T. Munnukka (toim.) Lähimmäisenrakkauden
puolustus – uusvanha näkökulma hoitotyöhön. Helsinki: Edita, 56 – 72.

Laakkonen, R. 1999. Ammattikorkeakoulureformi ja opettajan työn muutos.
Opettajien käsityksiä ammattikorkeakoulukokeilun toteuttamisesta Keski-
Pohjanmaalla vuosina 1993 – 1997. Vaasa: Vaasan yliopisto. Acta Wasaensia no
67, Hallintotiede 4.

Laiho, A. 2001. Käytävävaimo, vartija ja holhooja. Pohjoismaisen
sairaanhoitajakoulutuksen juurilla. Teoksessa A-H. Anttila & A. Suoranta (toim.)
Ammattia oppimassa. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino, 165 – 191.

Laki ammattikorkeakouluopinnoista 3.3.1995/255, muutettu 21.8. 1998/639.

Lanara, V.A. 1996. Sankarillisuus hoitotyön arvona. Filosofinen näkökulma.
Sairaanhoitajien koulutussäätiö. Helsinki: Hakapaino Oy.

Metsämuuronen, J. 2000. Maailma muuttuu – miten muuttuu sosiaali- ja terveysala?
Helsinki: Oy Edita Ab.

Mäki, K. 2000. ”Amk-opettaja on kuin luotsi, pitää tietää karikot”. Ammatillisen
opettajakorkeakoulun julkaisu D: 128. Tampere: Cityoffset Oy.

Määttä, K. 1999. Rakastumisen lumous. Helsinki: WSOY.

Määttä, K. 2005. Pedagoginen rakkaus ja hyvä opettajuus. Teoksessa O.
Luukkainen, R. Valli (toim.) 12 teesiä opettajalle. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy,
205 – 218.

- Niemi, H. 2002. Opetusalan eettinen neuvottelukunta. Teoksessa *Etiikka koulun arjessa*. Keuruu: Opetusalan ammattijärjestö OAJ, Otava, 7.
- Niemi, H. 2005. Opettajan kasvatustavot taloudellisten arvojen puristuksessa. Teoksessa O. Luukkainen, R. Valli (toim.) *12 teesiä opettajalle*. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy, 121 – 141.
- Ojanen, E. 2002. *Rakkauden filosofia*. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Opettajan ammattietiikka, 2002. Teoksessa *Etiikka koulun arjessa*. Keuruu: Opetusalan ammattijärjestö OAJ, Otava, 160 – 163.
- Paldanius, A. 2001. Lähimmäisenrakkaus hoitotyön koulutuksessa. Miten hoitotyön opiskelijat kuvaavat lähimmäisenrakkautta koulutuksen ja työkokemuksen edetessä? Rovaniemi: Lapin yliopistopaino. Väitöskirja. *Acta universitatis lapponensis* 45.
- Peltari, P. 1997. Sairaanhoidajan työn nykyiset ja tulevaisuuden kvaalifikaatiovaatimukset. *Stakes, Tutkimuksia* 80. Gummerus, Jyväskylä.
- Puolimatka, T. 2004. Tunteiden kognitiivisuus ja oppiminen. *Aikuiskasvatus* 2, 102 – 110.
- Pursiainen, T. 2002. Ammattien etiikka. Teoksessa *Etiikka koulun arjessa*. Keuruu: Opettajien ammattijärjestö (OAJ), Otava, 35 – 53.
- Salmela, M. 2004. Sairaanhoidajaopiskelijoiden hoitamisen taidot ja niiden opetus ammattikorkeakoulussa. Opiskelijoiden, opettajien ja ohjaajien arviot. Turun yliopiston julkaisuja, Sarja C osa 213. *Scripta lingua fennica edita*. Turku: Painosalama Oy.
- Salminen, L. 2000. Hoitotyön opettajan muotokuva – opettajaan kohdistuvat vaatimukset ja niiden arviointi. Turun yliopiston julkaisuja, Sarja C osa 158. *Scripta lingua fennica edita*. Turku: Painosalama Oy.

- Skinnari, S. 2003. Kuuluuko pedagoginen rakkaus tämän päivän opettajuuteen? Steiner 4, 4 –11.
- Skinnari, S. 2004. Pedagoginen rakkaus. Kasvattaja elämän tarkoituksen ja ihmisen arvoituksen äärellä. Juva: WS Bookwell Oy.
- Skinnari, S. 2004b. Pedagoginen rakkaus ja ihmisen idea aikuiskasvatuksen haasteina. Aikuiskasvatus 2, 154 – 163.
- Soininen, M. 1995. Tieteellisen tutkimuksen perusteet. Turun yliopiston julkaisuja A: 23. Painosalama Oy, Turku.
- Solasaari, U. 2003. Rakkaus ja arvot kasvattavat persoonan – Max Schelerin kasvatusfilosofiaa. Helsingin yliopiston kasvatustieteellisen laitoksen tutkimuksia 187.
- Suoranta, J. 2002. Kasvatuksellisesti näkeväksi. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.
- Tirri, K. 1999. Opettajan ammattietiikka. Juva: WSOY – Kirjapainoyksikkö.
- Tirri, K. 2002. Opetustyön keskeiset eettiset ongelmakohdat. Teoksessa Etiikka koulun arjessa. Keuruu: Opettajien ammattijärjestö (OAJ), Otava, 23 –34.
- Tossavainen, K. & Turunen, H. 1999. Esipuhe. Teoksessa K. Tossavainen & H. Turunen (toim.) Terveys- ja sosiaalialan opiskelijoiden ohjaamisesta ammattikorkeakoulussa. Tampere: Tammerpaino Oy, 5 –7.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Turunen, K.E. 1992. Arvojen todellisuus. Johdatus arvokasvatukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Tynjälä, P. Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimisenäkemyksen perusteita. Helsinki: Tammi.

Varto, J. & Veenkivi, L. 1998. Rakkaus ja rukous. Filosofisia keskusteluja uskosta ja uskonnoista. Tampereen yliopisto: Jäljennepalvelu.

Vertanen, I. 2002. Ammatillinen opettajuus vuonna 2010. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opettajan työn muutokset vuoteen 2010 mennessä. Tampereen yliopisto. Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna: Saarijärven Offset Oy.

Viskari, S. 2003. Pedagogisen rakkauden mahdollisuus. Teoksessa M. Vuorikoski, S. Törmä & S. Viskari Opettajan vaiettu valta. Tampere: Vastapaino, 155 – 180.

Väljjarvi, J. 2005. Muutoksen kohtaaminen opettajan työssä. Teoksessa O. Luukkainen, R. Valli (toim.) 12 teesiä opettajalle. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy, 105 – 120.

Värri, V-M. 1997. Hyvä kasvatus – kasvatus hyvään. Dialogisen kasvatuksen filosofinen tarkastelu erityisesti vanhemmuuden näkökulmasta. Tampere: University Press.

Värri, V-M. 2004. Hyvä kasvatus – kasvatus hyvään. Dialogisen kasvatuksen filosofinen tarkastelu erityisesti vanhemmuuden näkökulmasta. Tampere: University Press.

www. Wikipedia. Vapaa tietosanakirja.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Satakunnan_ammattikorkeakoulu Luettu 8.4.2006.

Julkaisematon lähde:

Nevala-Nurmi S- L 2006. Perheenäidit kansakunnan kasvattajina. Luentosarja

Naisia itsenäisyyden kynnyksellä. Länsi-Suomen kesäyliopisto.

Luento Satakunnan Museossa 1.3.2006.

LIITTEET

LIITE 1

”Opettajan eettisten periaatteiden taustalla olevat arvot:

Ihmisarvo

Eettisten periaatteiden lähtökohtana on humanistinen ihmiskäsitys ja ihmisen kunnioittaminen. Ihmisarvoa tulee kunnioittaa riippumatta esimerkiksi ihmisen sukupuolesta, iästä, uskonnosta, alkuperästä, mielipiteestä tai kyvyistä.

Totuudellisuus

Totuudellisuus on keskeinen arvo opettajan perustehtävässä, jossa hän ohjaa oppijaa kohtaamaan todellisuutta. Asioiden tutkiva lähestymistapa edellyttää avointa keskustelua ja totuuden etsimistä. Rehellisyys itselle ja rehellisyys kaikessa vuorovaikutuksessa on opettajan työn perustaa.

Oikeudenmukaisuus

Yksittäisen oppijan ja ryhmän kohtaamisessa sekä muun työyhteisön toiminnassa oikeudenmukaisuuden toteutuminen on tärkeää. Oikeudenmukaisuuteen kuuluu erityisesti tasa-arvo, syrjinnän suosimisen välttäminen, kuulluksi tuleminen ja oikeus selvittää ristiriidat. Kysymys oikeudenmukaisuudesta sisältyy aina opettajan antamaan arviointiin.

Vapaus

Opettajalla on oikeus omaan arvomaailmaansa. Opetustyössä opettajan vapaus on kuitenkin sidoksissa perustehtävään ja sitä määrittelevään normistoon, esim. lainsäädäntöön ja opetussuunnitelmiin. Tehtävässään opettaja joutuu asettamaan rajoja. Kuitenkin kaiken kanssakäymisen lähtökohtana on ihmisarvoon liittyvän vapauden kunnioittaminen.

Opettajan eettiset periaatteet:

Opettaja ja oppilas

Opettaja hyväksyy ja pyrkii ottamaan huomioon oppijan ainutkertaisena ihmisenä. Opettaja kunnioittaa oppijan oikeuksia ja suhtautuu häneen inhimillisesti ja oikeudenmukaisesti. Opettaja pyrkii oppijan lähtökohtien, ajattelun ja mielipiteiden ymmärtämiseen sekä käsittelee tahdikkaasti oppijan persoonaan ja yksityisyyteen liittyviä asioita. Opettaja ottaa erityisesti huomioon huolenpitoa ja suojelua tarvitsevat oppijat, eikä hyväksy missään muodossa esiintyvää toisen ihmisen hyväksikäyttöä. Opettajan vastuu oppijasta on sitä suurempi, mitä nuoremman oppijan kanssa hän työskentelee. Opettaja toimii yhteistyössä lapsesta vastuussa olevien aikuisten kanssa.

Opettaja ja kollegat

Opettaja arvostaa tehtäväänsä ja kunnioittaa työtovereitaan ammattikunnan jäseninä. Opettaja pyrkii voimavarojen rakentavaan yhdistämiseen ja löytämään tasapainon oman autonomiansa ja työyhteisönsä välillä. Työtoverien yksilöllisyyden hyväksyminen, ymmärtämys sekä keskinäinen apu ja tuki ovat periaatteita, joihin nojautuen opettajat toimivat työyhteisössä.

Opettaja itse

Opettajan työssä keskeistä on hänen oma persoonansa, jonka kehittäminen ja hoitaminen on hänen oikeutensa ja velvollisuutensa. Hoitaessaan tehtäväänsä on opettajan voitava luottaa oikeudenmukaisuuden toteutumiseen omalla kohdallaan. Myös opettajalla on oikeus yksityiseen ja huolenpitoon itsestään.

Opettajan suhde työhönsä

Työssään opettaja sitoutuu sitä määrittelevään normistoon ja ammattikuntansa etiikkaan. Opettaja hoitaa työnsä vastuullisesti. Opettaja kehittää työtään ja arvioi omaa toimintaansa. Opettaja hyväksyy erehtyvyytensä ja on valmis tarkistamaan näkemyksiään.

Opettajan suhde yhteiskuntaan

Opetustyö on yhteiskunnan tärkeimpiä tehtäviä. Opettajan mahdollisuudet toimia työssään ja huolehtia ammatillisesta kehittämisestään riippuvat paljon opetustyöhön ja koulutukseen osoitetuista voimavaroista. Opettaja huolehtii ammatillisesta kehittämisestään ja toimii yhteistyössä kodin, ympäröivän yhteisön ja yhteiskunnan kanssa.”

(Opettajan ammattietiikka 2002, 160 - 163).

LIITE 2

TEEMAHAASTATTELU

Kysyn ensin muutaman taustakysymyksen:

Mikä on yleissivistävä koulutuksesi? Sanotko kaikki ammattiin johtavat tutkinnot, jotka olet suorittanut?

Kauanko olet työskennellyt opettajana? Entä sairaanhoitajana / terveydenhoitajana?

Opetatko hoitotyön vai terveydenhoitotyön suuntautumisvaihtoehdon valinneita opiskelijoita? Minkäikäisiä opiskelijoita sinä opetat? Ovatko opiskelijasi koulutuksen alkuvaiheessa vai valmistuvia vai laidasta laitaan?

Tutkimusaiheenani on aito kohtaaminen ja pedagoginen rakkaus hoitotyön opettajan työssä. Ne ovat laajoja, abstrakteja käsitteitä, siksi voidaan ensimmäisenä teemana keskustella näistä käsitteistä ja näin hahmottaa niitä paremmin.

1. TEEMA

Kirjoitetaan, että ammattikorkeakoulun opettajan työn osaamisvaatimukset ovat lisääntyneet ammattikorkeakoulu-uudistuksen myötä. Puhutaan tiimityöskentelystä, verkostoitumisesta, kansainvälisyydestä. Suunnittelu- ja kehittämistehtävät ovat lisääntyneet. Oletko samaa mieltä, että vaatimukset ovat lisääntyneet työssäsi?

Enemmän puhutaan näistä teknisistä, rationaaleista osaamisvaatimuksista. Minä haluan nyt selvittää näkemyksiäsi ja kokemuksiasi ihmisten kanssa tehtävän työn edellyttämistä osaamisvaatimuksista, inhimilliseen vuorovaikutukseen liittyvästä osaamisesta. Puhutaan kvalifikaatiosta, yhteiskunnan ja työn asettamasta osaamistarpeesta sekä työntekijän kompetenssista, kyvykkyydestä vastata tähän vaatimukseen ja tarpeeseen.

Yhtenä ihmisten kanssa tehtävän työn osaamisvaatimuksena on ihmisen kohtaamisen osaaminen.

1. Mitä ajattelet ihmisen kohtaamisen osaamisen olevan työssäsi?

Erottelisitko sosiaalisten taitojen osaamisen ihmisen kohtaamisen osaamisesta?

Minkälaisen ajattelet oman osaamisesi olevan tällä alueella? Vahvuudet? Heikkoudet?

Yhtenä ihmisten kanssa tehtävän työn perusosaamisvaatimuksena nähdään arvo-osaaminen ja eettinen osaaminen.

2. Mitä mielestäsi on arvo- ja eettinen osaaminen?

Millaisena näet oman osaamisesi tällä alueella? Vahvuudet ja heikkoudet?

Vielä yhtenä ihmisten kanssa tehtävän työn perusosaamisvaatimuksena nähdään persoonan käytön osaaminen.

3. Mitä mielestäsi on persoonan käyttö työssäsi?

Millaisen näet oman osaamisesi tällä alueella? Vahvuudet ja heikkoudet?

4. Yhtenä perusosaamisena on äänetön ja pehmeä osaaminen? Mitä se mielestäsi sisältää?

5. Ovatko ihmisten kanssa tehtävän työn, edellä keskustellut, perusosaamisvaatimukset mielestäsi muuttuneet työssäsi tapahtuneiden muutosten myötä (ammattikorkeakoulu-uudistus, muuttunut tieto- ja oppimiskäsitys)?

Entä oma kompetenssisi, pätevytesi vastata näihin vaatimuksiin, onko se muuttunut työkokemuksesi myötä?

6. Vanha, uudelleen käyttöön otettu käsite on pedagoginen rakkaus. Monet kasvatustieteen klassikot, kuten Urpo Harva ovat painottaneet pedagogisen rakkauden merkitystä myös aikuiskasvattajan perussuhtautumisena opiskelijoitaan kohtaan. Mitä mielestäsi on pedagoginen rakkaus työssäsi? Käyttäisitkö käsitettä pedagoginen rakkaus? Onko se perusorientaatiota vai huippuhetkiä?

7. Mikä mielestäsi edistää sinua ilmentämään pedagogista rakkautta / aitoa kohtaamista?

8. Entä mikä estää sinua ilmentämästä pedagogista rakkautta / aitoa kohtaamista?

9. Millaisena näet kahden ilmiön välisen suhteen eli opettajuuden ideaalin pedagogisen rakkauden / aidon kohtaamisen sekä todellisen, omassa opetustoiminnassasi tapahtuvan käytännön välillä?

2. TEEMA mennään enemmän konkretiaan eli

10. Minkälainen vuorovaikutus toteutuu opetustilanteessasi?

11. Miten huomioit opiskelijan yksilöllisyyden?

12. Miten reagoit ryhmädynamiikkaan opetustilanteessa?

13. Milloin tunnet onnistuneesi opiskelijan kohtaamisessa?

14. Milloin tunnet epäonnistuneesi opiskelijan kohtaamisessa?

15. Voitko muistella ja kuvata todellisen tilanteen, jossa koit aidosti kohtaavasi opiskelijasi hoitotyön opettajana ollessasi. Miksi aito kohtaaminen tapahtui? Miten toimit tilanteessa? Perustele periaatteesi ja toimintasi tilanteessa.

16. Muistele ja kuvaa todellinen tilanne, jossa koit, että aitoa kohtaamista ei syntynyt sinun ja opiskelijasi välille. Miksi kohtaamista ei tapahtunut? Miten toimit tilanteessa? Perustele periaatteesi ja toimintasi tilanteessa.

17. Ajatellaan vuorovaikutusta sinun ja opiskelijasi välillä. Millaisena näet tämän vuorovaikutuksen yhteyden tulevaisuudessa, vaikuttaako se opiskelijan ja hänen potilaansa tuleviin kohtaamisiin? Miten?

3. TEEMA

18. Millainen vuorovaikutus toteutuu opettajakollegoittesi kanssa?

Mikä edistää vuorovaikutusta kollegan kanssa?

Mikä estää vuorovaikutusta kollegan kanssa?

19. Miten näet pedagogisen rakkauden / aidon kohtaamisen suhteen opettajakollegojen kohtaamisen kanssa? Sisältyykö mielestäsi pedagogiseen rakkauteen kohtaamiset kollegan kanssa? Miksi sisältyy tai ei sisälly? Tai edistääkö kollegan väliset suhteet kohtaamista ja vuorovaikutusta opiskelijan kanssa?

20. Muistele ja kuvaa todellinen tilanne, jossa koit aidosti kohtaavasi opettajakollegasi. Miksi kohtaaminen tapahtui? Miten toimit tilanteessa?

21. Muistele ja kuvaa todellinen tilanne, jossa koit, että aitoa kohtaamista opettajakollegasi kanssa ei tapahtunut? Miksi ei? Miten toimit tilanteessa?

4. TEEMA

22. Ollaan puhuttu pedagogisesta rakkaudesta ja kohtaamisista vuorovaikutussuhteissa. Yhtenä tärkeänä alueena pedagogiseen rakkauteen kuuluu itsensä kohtaaminen, hyväksyminen ja kasvattaminen. Kysynkin sinulta miten rakastat itseäsi työssäsi?

23. Miten kasvatat itseäsi?

Miltä kysymykset mielestäsi tuntuivat?

Kuinka tärkeänä näet aiheen, josta keskustelimme?

Kiitos haastattelusta! Osallistumisesi oli erittäin tärkeää.

LIITE 3

TAULUKKO 4. Hoitotyön opettajien lausumat alkuperäiset ilmaisut ammattilliseen kasvuun saattamisen reunaehdoista

<i>Alkuperäisilmaus</i>	<i>Pelkistetty ilmaus</i>
<p>”Ydin on se, että me ollaan ammattikorkeakoulu ja me täältä valmistetaan sairaanhoitajia meidän yksiköstä. Siinä opettajan työn ydin on se opiskelijan kohtaaminen” H1</p> <p>”Sitä ei kyllä aina muista, monelle saattaa olla työ töiden joukossa..”H1</p>	<p>Ammattiin valmistaminen ja opiskelijan kohtaamisen merkitys</p>
<p>”Mielestäni hoitotyön opettajan perustyön ydin on saattaa hoitotyön opiskelijaa kasvamaan ammattilaiseksi. Jos sitä ei nähdä tärkeimmäksi asiaksi, silloin uupuu ja kyllästyy” H2</p>	<p>Ammattiin valmistaminen ja opiskelijan kohtaamisen merkitys</p>
<p>”Opetustyö on tullut aika hektiseksi. Mä olen sitä mieltä, että jollain tavalla se perustehtävä on vähän unohtunut.”</p>	
<p>”Kontaktitunnit on vähentyneet” H4</p>	<p>Inhimillisen kohtaamisen vähentyminen</p>
<p>”Tahtoo olla, että pidetään tunnit ja pois, pidetään tunnit ja pois. Välttämättä kukaan ei tiedä kenen kuuluu puuttua jonkun opiskelijan vaikeuksiin. Harvoin jää aikaa keskusteluun” H1</p> <p>”Aikaisemmin oli koulumainen...siltoin tuli enemmän sitä kohtaamista ja vuorovaikutusta tunneillakin enemmän” H1</p>	
<p>”Keskiaverto-opiskelijoiden määrä lisääntyy”H5</p> <p>”Ei hyvää eikä pahaa, ei synny sellaista ihmissuhdetta” H5</p> <p>”Yksi oppiaine ryhmälle, eikä enää tapaa. Pedagoginen rakkaus on repaleista.” H6</p>	<p>Inhimillisen kohtaamisen vähentyminen</p>
<p>”Ryhmät on isoja ammattikorkeakoulussa” H1</p>	<p>Isot opiskelijaryhmät</p>
<p>”Minulla on pienet ryhmät ja tunnen kaikki opiskelijat. Jos olisi 30 opiskelijaa edessä vain yhden opintojakson ajan olisi siellä tuntemattomia opiskelijoita, jotka kulkee vaan virtana.” H2</p>	<p>Isot opiskelijaryhmät</p>

<p>”Isossa ryhmässä on vaikea pysähtyä kuuntelemaan” H2</p> <p>”Isossa ryhmässä oli aikamoista. Ei syntynyt keskustelua ja kaikki vaan kirjoitti” H3</p> <p>”Vieraassa, isossa ryhmässä on on vaikea puuttua ryhmädynamiikkaan” H6</p> <p>”On vaikea työskennellä ventovieraiden kanssa.”H2</p> <p>”Tutoropettaja oppii tuntemaan porukkansa hyvin” H1</p> <p>”Opiskelijat hakeutuu kahdenkeskisiin tosi intensiivisiin suhteisiin, saatikka jos olisi ryhmätunteja enemmän” H5</p> <p>”Kahdenkeskiset keskustelut ovat työllistäviä” H5</p> <p>”Ammattikorkeakoulussa on joustamisen mahdollisuus. Teemme yhdessä opiskelijan kanssa uuden aikataulun ja suunnitelman” H3</p> <p>”Yhdessä tehdään suunnitelma, miten opiskelija suorittaa tai selviää huolistaan” H8</p> <p>”Tutoropettajana joutuu äärettömän lujille oman sietokyvyn ja jaksamisen rajoille, kun näkee, että toinen ei ymmärrä yhtään omaa etuaan. Tekee päinvastoin kun oli sovittu ja mikä olisi järkevää” H7</p> <p>”Aikaisemminkin on ollut verkostoitumista ja ryhmätyöskentelyä, mutta niitä ei ole nimetty näillä käsitteillä, eikä ne ole ollut näin esille nostettuna kuin ne tänään ovat. Kyllä kyseenlainen työ on lisääntynyt, vaikka sitä aikaisemminkin oli” H7</p> <p>”Oma osaaminen on joutunut aika tiukoille. Samat asiat on, mutta ne näkyy eri tavalla kuin ennen vanhaan. Nyt on tiimejä ja verkostoja koko ajan” H3</p> <p>”Kiire ja työpaine ovat tulleet, ihmiset käy ylikierroksilla, kun työt tulee tiukkaan kohtaan” H3</p> <p>”Aina on ollut tiimityöskentelyä, mutta tekniikka, virtuaalia ja</p>	<p>Isot opiskelijaryhmät</p> <p>Isot opiskelijaryhmät</p> <p>Kahdenkeskinen ohjaustilanne</p> <p>Kahdenkeskinen ohjaustilanne</p> <p>Kahdenkeskinen ohjaustilanne</p> <p>Erialaisten osaamisvaatimusten laajentuminen ja hallinta kuten teknisten taitojen ja verkkopedagogiikan hallinta</p> <p>Kiireinen työtahti</p>
---	---

<p>tämäntyypiset on tullut” H2 ”Ehkä voimakkain muutos on hektisyys” ”Ammattikorkeakoulun muutosprosessi toi mukanaan hektisyyttä. Vaikeus tulee päivän sekaisuudesta ja moninaisuudesta.” H7</p> <p>”Jos ajattelee mun työtäni nyt ja 10 vuotta sitten, niin ohjaus ja tutkimus on tullut” H8</p> <p>”Joka aamu kun tulee, on joku mullistus ja pitäis osata olla ladattuna intuitiivisesti tunnetasolla ja teoreettisesti viimeistä faktaa lyödä pöytään”H7</p>	<p>Ohjaus- ja tutkimustaitojen hallinta</p> <p>Vuorovaikutustaitojen hallinta</p>
---	---

TAULUKKO 8. Hoitotyön opettajien alkuperäiset ilmaukset kommunikoinnista ryhmän kanssa

<i>Alkuperäinen ilmaus</i>	<i>Pelkistetty ilmaus</i>
<p>”Näen opiskelijoiden ilmeistä, eleistä, miten he reagoi. Ne taas näkee musta, olenko esimerkiksi kiukkuinen” H6 ”Se on vuosien myötä tullut itselle sellainen, että vastaa siihen, mitä opiskelijat pyytää, vaikka ne ei pyydä sitä ääneen” H1 ”Käytännön ohjaustilanteissa opiskelijoiden kanssa ei tarvita enää sanojakaan. Ne kattoo mun naamasta ja ne tietää heti, että okei, nyt menee hyvin tai huonosti” H1 ”Joidenkin ryhmien kanssa tulee semmoinen, että ei tarvita sanoja” H1</p> <p>”Tunnilla täytyy laittaa itsensä likoon, koska voi tapahtua mitä vain”H6 ”Opettajaroolin ulkopuolelle heittäytyminen, esim. näyttelemine” H3 ”Intuitiivinen tunnetasolatusvaatimus” H7</p> <p>”Heterogeeninen ryhmä, jossa joku tai jotkin dominoi. Se on eettistä osaamista, että et latista ketään, mutta annat tilaa muillekin. Vaikeita tilanteita joku ottaa tilaa hirvittävän paljon ja näet, että muut on tuskaantuneita.” H4</p> <p>”Sen aistii, jos menee luokkaan ja on suunnitellut tunnit pidettäväksi tietyn rungon mukaisesti. Sitten sen näkee, et</p>	<p>Sanattoman viestinnän osaaminen ryhmässä</p> <p>Luovuus</p> <p>Luovimisen taito ryhmässä</p> <p>Tunnetilojen huomiointi</p>

<p>se ryhmä..se ei vain passaa. Tuntuu siltä. Sen saattaa äkkiä tunnistaa sen tilanteen. Se saattaa olla hyvin erinäköinen tunti sitten” H1</p> <p>”Kommunikointitaitoa paljon enemmän vaikuttaa sun tapa suhtautua asioihin, miten sä vuorovaikutat, mimmosii sanoja sä käytät, miten sä töksäytät. Vaikka olet tiukka jätät neuvotteluvaran, pystyt perustelevaan, minkä takia mitäkin.” H3</p> <p>”Tulee helposti tehtyä helppoja kysymyksiä, vaikeitein kysymysten tekeminen on vaikeaa” H1</p> <p>”Opiskelijan aito kohtaaminen ja ihmisarvo on pedagogisessa rakkaudessa ja opettajan työssä ydin. Pitäisin itellä mielessä ja opetuksessa. Ja miettiä, mitä se tarkoittaa eri tilanteissa opiskelijaan suhteissa” H1</p> <p>”Tunneilla isojen ryhmien kanssa kohtaaminen jää vähemmälle” H1</p> <p>”Inhimilliseen vuorovaikutukseen kuuluu, että olet siinä tilanteessa 100 prosenttisesti läsnä ja aistit, mitä siinä tapahtuu.”H4</p> <p>”Jos seuraisi analyttisesti opettajaa näkisi, onko se siinä koko kropallaan paikalla. Voi olla esim. viemässä lapsii hoitoon tai muualla. Se, että sä oot siinä on iso asia.” H4</p> <p>”Olen muistuttanut itselleni, että täytyy pysähtyä kuuntelemaan” H8</p> <p>”Tarkkailu ja kuuntelu on tärkeää. Joskus täytyy ottaa itseä niskasta kiinni, ja sanoa, että sun täytyy jaksaa kuunnella, mitä toinen sanoo. Se on temperamenttiin liittyvä asia. Hitaammalle täytyy antaa aikaa” H5</p> <p>”Joskus on ryhmiä, jotka odottaa, että täältä vaan tulee. Se ei sovi mulle, se pitää olla molemminpuolista. Kyllä minä ne tunnit vedän, jos ei siellä kukaan muu puhu kuin minä. Yleensä saan ne puhumaan” H1</p> <p>”Tullaan kummallisoin odotuksin tänne. Tule ja määrää, ryhmä sanoo. En ole tottunut määräämään” H4</p>	<p>Neuvottelutaito</p> <p>Aito kohtaaminen</p> <p>Aito läsnäolo</p> <p>Kuuntelu</p> <p>Erilaiseen oppimisenäkemykseen vastaaminen</p>
--	---

**TAULUKKO 9. Hoitotyön opettajien alkuperäiset ilmaisut
kommunikoinnista opiskelijan kanssa kahden kesken**

<i>Alkuperäinen ilmaus</i>	<i>Pelkistetty ilmaus</i>
<p>”Tutoropettajana 3,5 vuotta on pitkä aika sitoutua tiettyyn ryhmään” H6 ”Tutoriopettajalle teettää mielenmyllerrystä ja vie paljon aikaa” H5 ”Ohjaustaitojen osaamista tarvitsen” H8</p>	<p>Ohjaustaitojen osaaminen</p>
<p>”Nuorilla on paljon ongelmia, on raha-, perhe- ja rakkaushuolia” H3 ”Opiskelijoiden toimeentulo-ongelmat on lisääntyneet. Monet käyvät työssä” H6 ”Nuorilla on paljon ongelmia, kyllä niistä selvittää” H3</p>	<p>Opiskelijoiden ongelmat lisääntyneet</p>
<p>”Opiskelijoiden erilaisten elämäntilanteiden ymmärtäminen, eläytyminen opiskelijoiden maailmaan” H2 ”Aikuisilla yllättävän paljon asioita, joista tarvii kertoa” H6 ”Hiljaisemmatkin opiskelijat saavat puheenvuoron” H6</p>	<p>Opiskelijoiden ongelmat lisääntyneet</p>
<p>”Osa opiskelijoista varaa ajan, koska heillä on ongelmia. Olisi tärkeää osata sanatonta viestiä lukee, koska siinä ollaan niin lähekkä in” H1 ”Sanaton viestintä ja sen tulkitseminen. Ehkä enemmän kiinnittää huomiota niihin sanoihin. Tietämättään sitä sanatonta viestintää tulkitseekin, mutta sen pinnalle nostaminen on itselläkin heikkoa. Sitä voisi enemmänkin opiskella ja miettiä” H1</p>	<p>Sanattoman viestinnän osaaminen</p>
<p>”Kuuntelen opiskelijan ongelmia, tarvittaessa ohjaan eteenpäin terveydenhoitajan tai oppilaitosdiakonin luokse. Olen opettaja, en hoitaja” H8 ”Tuutorille ei tarvi kaikkea kertoa, siksi meillä on muita ammattiauttajia, joille on parempi kertoa tiettyjä asioita, ettei tuu liian tutuksi loppuvaiheessa.” H6 ”Pitää olla semmoinen, että ei liian läheisiin suhteisiin, ei sellainenkaan, että olisi liian vaikea lähestyä” H6 ”En aina ole tavoitettavissa, tietyt ajat jolloin olen huoneessa” H3</p>	<p>Rajojen määrittäminen</p>
<p>”Sitten kun annan ajan opiskelijalle luon tunnelman, että olen opiskelijaa varten” H6 ”Tutoropettajana olen aktiivinen kuuntelija, aidosti lähellä, poistan kiireen tunnun” H8 ”Otan selvää, mitä se opiskelija haluaa aidosti sanoa” H8 ”Pyydän opiskelijan viereen istumaan, se viestii välittämistä” H5</p>	<p>Aito läsnäolo Aito kuuntelu</p>

<p>”Kuuntelen, ei tarvitse kommentoida, antaa opiskelijan itse kertoa siitä tilanteesta, jos hän haluaa, niin kommentoin” H6</p> <p>”Opiskelija tulee kertomaan huoliaan, tehtäväni on auttaa niissä tilanteissa” H2</p>	
--	--

TAULUKKO 11. Hoitotyön opettajan opiskelijan mukana elämisen alkuperäiset ilmaisut

<i>Alkuperäinen ilmaus</i>	<i>Pelkistetty ilmaus</i>
<p>”Oma olemus ja suhtautuminen viestii muutakin välittämistä kuin oppimisen. Kohdataan käytävällä: ”Millai sun lapses voi?” H4</p> <p>”Omaa persoonaa täytyy käyttää, jotta menestyt. Opiskelijat haluaa sellaisen opettajan, jonka kanssa he haluavat opiskella” H5</p> <p>”He haluaa opettajan jolla on nimi ja harrastukset” H5</p> <p>”Ei opettaja ole mikään persoonaton tyyppi, joka karistaa sen oman itsensä ja sulkeutuu omaan huoneeseensa ja tulee opettamaan” H5</p> <p>”Välittäminen on tärkeintä. Se, että sä HALUUT välittää” H4</p> <p>”Mulle on ylimpänä, että todella välitetään toisesta, toisen oppimisesta ja mitä hänelle tapahtuu” H1</p> <p>”Tuntemisen kautta tapahtuu lähentymistä pikkuhiljaa. Opiskelijan tunteminen edistää pedagogista rakkautta. ”H2</p> <p>”Ventovieraiden kanssa on vaikea työskennellä” H2</p> <p>”Tasa-arvoisuus ja kaikkien kunnioittaminen” H4</p> <p>”Miten opiskelija varsinkin alkuvaiheessa kokee, että hänet hyväksytään tai kohdataan ihmisenä. Opettajalla valta, jos heti teilataan, niin kyllä he keskeyttääkin nopeasti” H1</p> <p>”Jos on räväkkä, on räväkkä, jos naurattaa, niin naurattaa, jos itkettää niin itkettää” H5</p> <p>”Voin pyytää rehellisesti anteeksi, jos olen loukannut” H7</p> <p>”Käytän jonkun verran huumoria. Pehmeen pallon lisäksi tiukan tunnin huumori on hyvä” H3</p> <p>”Huumorilla voi saada tilanteen laukaistuksi” H3</p> <p>”Huumori voi loukata, söhastä tunnetasolla opiskelijaa” H7</p> <p>”Yritän luoda sitä ilmapiiriä myönteiseksi. Kyllä sen tuntee, jos on positiivinen tunnelma” H1</p>	<p>Opettajan suhtautumistapa</p> <p>Aito välittäminen</p> <p>Opiskelijoiden tunteminen</p> <p>Kunnioittaminen Myötätunnon osoittaminen</p> <p>Tunteiden näyttäminen</p> <p>Anteeksi pyytämisen taito</p> <p>Huumori</p> <p>Myönteinen tunne</p>

<p>”Vaitioloovelvollisuus on sairaanhoitajan etiikasta tullut niin syvälle, että se menee opettajan etiikkaankin” H1</p>	<p>Vaitioloovelvollisuus</p>
<p>”Opettelen nopsasti opiskelijoiden nimet. Voi kysellä koko tunnin ajan, että hei, mitä mieltä sä oot tästä? Siinä tulee arvostaminen. Opiskelijat sanoo sairaalassakin, että ne tiesi mun nimen. Se on tärkeä asia” H4</p>	<p>Arvostuksen osoittaminen</p>

TAULUKKO 12. Esikuvallisuuden ilmeneminen hoitotyön opettajien alkuperäiskommenteista

<i>Alkuperäisilmaus</i>	<i>Pelkistetty ilmaus</i>
<p>”Opastan mallina omalla olemuksella ja sanoilla” H3</p> <p>”Hoitotyön alussa, kun opetellaan ammatillisia perusasioita, näen enemmän mun omaa vaikutusta opiskelijan toimintaan. He tosi tarkkaan toteuttaa hoitotyön periaatteita. Lopussa tulee opiskelijan omat valinnat ja arvopohja selkeämmin esiin” H7</p> <p>”Teoreettisesti ja kokemuksellisesti alussa oleva tekee, niin kuin opettaja on sanonut” H 7</p> <p>”Mun oma esimerkki näyttää. Jos mä aina myöhästyn, en voi odottaa, että opiskelijatkin tulee jämpästä. Sairaanhoitajan työssäkään ei voi myöhästyä” H6</p> <p>”Olen täsmällinen. Opetan tulevia terveydenhoitajia, he tekee yksin töitä. Kukaan ei valvo, jos katetri tippuu lattialle ja se sieltä otetaan käyttöön. Toivon välittäväni ammatissa toimimisen luotettavuuden heille” H3</p> <p>”Aikaisemmin en tiennyt kumpi olen opettaja vai sairaanhoitaja, nyt on tullut enemmän opettaja.” H6</p> <p>”Mun etiikkani pitää olla sairaanhoitajan etiikkaa” H2</p> <p>”Toimin samanlaisena mallina, kun mä oletan, että hoitotyössäkin pitää toteuttaa” H2</p> <p>”Yritän olla malli sille opiskelijalle. Kun harjoitellaan hoitotyön toimintoja, tulee ihmisen kunnioittaminen siinä, että miten nukelle puhutaan” H8</p> <p>”Opiskelu ja oppiminen lähtevät siitä, että opiskelija kokee, että hän jo täällä tulee kohdatuksi ihmisenä ja tasa-arvoisena ja kunnioitettavana henkilönä silloin hänellä on parempia valmiuksia kohdata potilaita. Hänellä on itsellä kokemus, että häntä on kunnioitettu, eikä hänellä ole katkeroitumispatoumia, mitä hän sitten syyttää omassa työssään jonnekin” H5</p>	<p>Hoitaja - malli</p> <p>Hoitaja - malli</p>

TAULUKKO 15. Hoitotyön opettajien alkuperäiset ilmaiset huolenpidon ja holhoamisen rajapinnasta

<i>Alkuperäisilmaus</i>	<i>Pelkistetty ilmaus</i>
<p>”Opiskelijasta täytyy välittää, mutta pitää itselleen muistuttaa, että ei mene holhoamiseksi. Ei mitä tahansa tarvitse niellä, oma jaksaminen tulee vastaan.” H6</p>	<p>Opettajan huolenpidon ja holhoamisen rajapinta Opiskelijan vastuunotto</p>
<p>”Ihmistä pitää tukea, mutta hänellä on myös vastuu. En voi kantaa loputtomiin.” H2</p> <p>”Opiskelijalla on oma päättäväisyys, mitä hän tekee. Hän kantaa vastuun päätöksistään ja tekemisistään” H2</p> <p>”Kokemuksen myötä on kirkastunut. Se ei tarkoita heitteillejättöä” H2</p>	<p>Opettajan huolenpidon ja holhoamisen rajapinta</p> <p>Opiskelijan vastuunotto</p>
<p>”Yhteiskunnan kylmät arvot, kuten taloudelliset arvot on pakko opiskelijoiden ottaa huomioon. Opettajalle maksetaan ja opiskelu maksaa. Pakko on suorittaa opintoja. Rahaa ei ole loputtomasti missään.” H5</p>	
<p>”Opiskelijat on eka kertaa pois kotoa, opintorahaa on vähän, asunto maksaa ja on uudet kaverit. Me ei olla äitejä. Jos ajatellaan pedagogista rakkautta, niin opiskelijat tarvitsee aikuista, joka huolehtii et opiskelijan opettaminen on yksi, mutta tänä päivänä semmonen tuutorointi on hyvä sana. Semmonen kun huolehtii koko opiskelijan..Joka sanoo, yritä sitä ja tätä” H3</p>	<p>Opettajan huolenpidon ja holhoamisen rajapinta Opiskelijan vastuunotto</p>
<p>”Potilaskontakteissaan hyvä opiskelija, hyvät vuorovaikutustaidot, mutta teoreettisia vajeita. Täytyy pohtia, kuinka kauan kannattelee eteenpäin” H2</p>	
<p>”Taito ymmärtää opiskelijaa, mutta muistaa, että olet viranhaltija, eikä opetusjaksoja voi saada vain ymmärtämällä läpi” H3</p> <p>”Joskus tulee vastaan se, että joko haluat tai et halua opiskella” H3</p>	<p>Opettajan huolenpidon ja holhoamisen rajapinta Opiskelijan vastuunotto</p>
<p>”Vehdataan jonkun asian kanssa loputtomasti. Tulee vastaan, tämä on tehtävä” H5</p>	

<p>”Aluksi olin enemmän kaveria opiskelijoiden kanssa. Nyt on tullut selkeämmäksi se, että mieluummin olen enemmän tiukka pipo kuin liian lepsu. Jos on joku deadline, niin oletan, että suuri osa palauttaa siihen mennessä.” H6</p> <p>”Toisaalta joustavuus tiettyyn pisteeseen, jos on joskus joutanut, täytyy muistaa, että toisenkin kohdalla” H6</p>	
---	--

TAULUKKO 16. Hoitotyön opettajien alkuperäiset ilmaiset armollisuudesta ja kriittisyydestä

<i>Alkuperäisilmaus</i>	<i>Pelkistetty ilmaus</i>
<p>”Olen oppinut, että ei kaikkia tarvi viilata ihan loppuun asti” H6</p> <p>”Ei tarvitse olla niin äärettömän hyvä” H7</p>	<p>Täydellisyden tavoittelusta luopuminen</p>
<p>”Kokemuksen myötä uskallan sanoa EI, en ota kaikkea vastaan, mitä tarjotaan” H6</p>	<p>Työtehtävien karsiminen</p>
<p>”Palautetta voi saada monen kautta” Palautteen saaminen tärkeää, vaikka ei aina mielekästä. Aina on opiskelijoita, jotka kokee, että eivät saaneet mitään ja toisaalta niitä, jotka kokee, että kaikki on hyvin” H6</p> <p>”Palautteesta on otettava keskitie vastaan” H6</p> <p>”On mukava tunne saada positiivista palautetta opiskelijoilta” H2</p>	<p>Palautteen vastaanottaminen</p> <p>Opettajan oma tunne onnistuneesta kohtaamisesta</p>
<p>”Jos opiskelija antaa negatiivisen palautteen, jos hän aidosti sanoo. Silloin voin ottaa sen onnistumisena aidosta kohtaamisesta. On positiivista, että olen niin tuttu ja turvallinen, että uskaltaa tulla sanomaan.” H7</p>	<p>Opettajan oma tunne onnistuneesta kohtaamisesta</p>
<p>”Aidon kohtaamisen vaistoa” H8</p>	
<p>”Konkreettisesti sen tietää esim. sähköpostitse opiskelija lähettää: ”Voi, Sinä olet niin joustava!” H8</p>	<p>Opettajan oma tunne onnistuneesta kohtaamisesta</p>
<p>”On turha pyytää opiskelijoilta palautetta. Itse tiedän olenko onnistunut vai en. Mua ei voi muuttaa” H4</p>	<p>Opettajan oma tunne onnistuneesta kohtaamisesta</p>

<p>”Kun vuosien päästä tavataan valmiiden hoitajien kanssa, jos kiva tunne, tietää onnistuneensa kohtaamisessa” H1</p> <p>”Kohtaaminen on onnistunut, kun opinnäytetyöt ja tentit on mennyt hyvin” H6</p> <p>”Tuntuu mukavalta, kun valmistuttuaan tulee moikkaamaan huoneen ovelle ja kertoo kuulumiset. Silloin tuntuu, että on onnistunut, ei pelkästään koulua varten ole opeteltu, muutenkin” H6</p> <p>”Molemminpuolin haikaa hetki, kun tutut opiskelijat valmistuu. Ehkä se on sitä pedagogista rakkautta” H6</p> <p>”Ei opiskelijan välttämättä tarvitse antaa mulle palautetta sanallisesti. Koen onnistuneeni, kun opiskelijat valmistuu ja on hyvin mennyt” H1</p> <p>”Käyn itseni kanssa projektia, jos tulee negatiivista palautetta. Mietin olisinko tehnyt toisella tavalla, jos en, ei voi mitään.” H3</p> <p>”Jos olen tehnyt virheen pyydän anteeksi” H3</p> <p>”Tunnistan virheitä, otan opikseni niistä, voin tehdä virheen toiseenkin kertaan. Uskon, että asiat kehittyä ja niin minäkin” H2</p> <p>”Epäonnistuminen opiskelijan kohtaamisessa on ihan mun henkilökohtainen tuntemukseni ja kokemukseni. Välillä koen, että meni pieleen. Arvioin itseäni kriittisesti niissä tilanteissa” H2</p> <p>”Isoja ryhmiä, joista ei muista nimiä, kasvoja..silloin tuntee epäonnistuneensa kohtaamisessa” H1</p>	<p>Opettajan oma tunne onnistuneesta kohtaamisesta</p> <p>Opettajan oma tunne epäonnistuneesta kohtaamisesta</p> <p>Opettajan oma tunne epäonnistuneesta kohtaamisesta</p>
---	--

TAULUKKO 18. Hoitotyön opettajien alkuperäiset ilmaisut tulevaisuuteen rohkaisemisesta

<i>Alkuperäisilmaus</i>	<i>Pelkistetty ilmaus</i>
<p>”Opiskelijan kunnioittaminen ja toisen itsetunnon tukeminen, että ei ainakaan latisteta. Käytännön taitokoe voi olla raadollinen, siellä toiset opiskelijat katsoo ympärillä, et osaako. Sit jos tekee mokan, opiskelija saattaa kokea isona asiana. Opettajan tehtävänä on siinä, että tälle ihmiselle ei tulisi semmoinen olo, että hän on hirveän surkea. Siinä on tärkeää saada ihminen uskomaan ja jaksamaan” H1</p>	Toivon vahvistaminen
<p>”Alkuvaiheessa opiskelijan persoona voi olla särmiäs. Matkan varrella he oppivat käyttämään omaa persoonaa voimavarana” H1</p>	Itsetunnon vahvistaminen
<p>”Mulla oli yksi opiskelija, joka meinasi keskeyttää opinnot. Menin tapaamaan häntä kahvilaan ja yhdessä suunniteltiin, miten hän etenee. Hän valmistui. Sain palautteen, että hän koki, että sai riittävästi tukea, jotta pystyi jatkamaan opintojaan” H2</p>	Tukeminen
<p>”Opiskelijan idut pystyy hyvin tallaamaan tai katkasemaan. Positiivinen palaute on tärkeää” H1 ”Oli yksi ulkonäöltään erilainen hompsa opiskelija. Hän itki, että hän on huono ja hänestä ei ikinä tule sairaanhoitajaa. Mä olin ylpeä itsestäni ja tiesin, että hänestä tulee hyvä. Järjestin hänelle sellaisen työharjoittelupaikan, minkä mä tiesin, että se on hyvä. Ohjaajat ja henkilökunta todella välittää opiskelijoista. He pystyy tukemaan. Oli ihanaa, kun menin sinne harjoittelun arviointiin, tää ihminen, tyttö oli aivan erilainen. Hän itki, oli aivan ihana. Siinä näki, kuinka pystyy itse auttamaan toista.” H1</p>	Kannustaminen
<p>”Opiskelija poimi ihan itse kehitettävät alueet sieltä, ympäristö oli sellainen, että hän uskalsi. Selkeästi hän sanoi ne asiat, jotka mä olin ajatellut, että täytyisi ottaa puheeksi. Siitä päästiin eteenpäin..” H1</p>	Kannustaminen

<p>”Opiskelijan ensimmäinen vuosi on tärkeä opettajalle kannustaa sen opiskelijan ja kuunnella. Voit kuvitella, kun oksennus ja eritteet haisee ja käppyröitä mummuja ja pappoja sängyssä, niin mitä ne ensimmäiset harjoittelut on” H3</p> <p>”Omaehtoisten kokemusten kertominen. Vielä muistan tämän tai tuon.”H3</p> <p>”Työharjoittelun arviointikeskustelussa voidaan opiskelijalle sanoa, että hänellä on asenneongelma. Siihen pitää opettajan tarttua. Puretaan auki, kuunnellaan kaikkia opetushoitajaa, opiskelijaa. Mietitään, mikä on tilanteeseen saattanut. Joskus on väärinkäsityksiä, välillä on henkilökemiat menny ristiin. Muutaman kerran olen todennut, että onko oikea henkilö hoitotyöhön. Erityisesti tässä tilanteessa täytyy tulla aito kohtaaminen. Täytyy olla aidosti läsnä, jotta auttaa sitä opiskelijaa näkemään tilanteen ja kasvamaan ja hän alkaisi reflektoidaan omaa käyttäytymistään. H8</p>	<p>Kannustaminen</p> <p>Aito kohtaaminen ja auttaminen kasvamaan kasvamisessa</p>
---	---